

Z Novim letom začenja Priloga Dolenjskega lista objavljati niz reportaž o Dolenjcih v Ameriki in Kanadi. Dolenjec Jože Prešeren, ki je tudi svojevrsten zgodovinar (v Ljubljani ureja Rodno grudo), bo pisal, kako je naša kri (ne)uspela čez veliko lužo. Prvemu iz ogrlice zapisov je ime „Od kod smo doma“. V njem je med drugim govor tudi o kitih-ubijalcih, ki jih dokaj donosno „pasejo“ Dolenjci v Ameriki. Predvsem pa prevaja vrstice neskončna nostalgija.

Sodelavka Olga Ratej se od Egipta poslavja z zgodbo „Zlati fant“. Ni težko uganiti, da teče beseda o grobnici rosnega mladega faraona Tutankamona. Tona najdenega zlata se meša s preklestvom, omenjen pa je tudi šopek cvetic. Nekomu se je pred tisočletji zadelo, da zasluži mladi vladar tudi priznanje, ki bo ovelo. Večno vprašanje pa bo, ali je bilo cvetje vrženo k zlatu iz ljubezni ali pa sovraštva.

Naš novinar Janez Pezelj je imel priložnost spoznati Albina Gutmana, Novomeščana in numizmatika. Vse skupaj se je pri Gutmanu začelo v prvi četrtini tega stoletja, ko se je iz neke razvaline v Dolenjskih Toplicah vsul slap srebrnega in zlatega cvenka. Otrokom v naročje.

Rešilna voda teče

Odprt vodovod Izber-Ribnica – Spet soglasja

V ponedeljek so v Ribnici svečano odprli prvo etapo vodovoda Izber-Ribnica, ki je dolga 8.185 m in je veljala 7.362.000 din. V drugi etapi bodo zgradili še vodovod Podstene-Izber v dolžini 7.248 m in v tretji Ribnica-Goriča vas v dolžini 2.500 m.

Ze z odprtjem prve etape je območje ribniške občine pridobilo 70 l vode na sekundo iz Izberja, za kočevsko občino pa so se spustile predvsem zmožljivosti zajetja v Blatah, od koder se je doslej napajalo območje obeh občin.

Gradnja vodovoda je bila potrebna zato, ker je zmanjkovalo vode za kočevsko in ribniško gospodarstvo, za nova zazidalna območja in za višje ležeča naselja, kot so v ribniški občini Breg, Nemška vas in Dolenja vas, v kočevski občini pa Salka vas in rudarsko naselje Trdnjava. Hidrovod je doslej izdajal za nove gradnje soglasja za priključke vode le pogojno, češ da bo zgrajen vodovod Izber-Ribnica. Zdaj, po dobrih dveh letih, je ta pogoj izpolnjen.

J. PRIMC

Razmeroma toplo in megleno vreme bo tudi ob koncu tedna, okoli nedelje bo verjetno poslabšanje s padavinami.

Komandant teritorialne obrambe za Dolenjsko Ivan Slapnik je na sobotni svečanosti izročil priznanja najboljim zaslužnim enotam in posameznikom. Na sliki: prehodno zastavico prejema predstavnik enote Novega mesta.

Večja varnost naše skupnosti

Ob dnevu JLA podeljena priznanja enotam teritorialne obrambe in posameznikom

Pokrajinski štab teritorialne obrambe za Dolenjsko je v počastitev 35-letnice ustanovitve JLA in vstaje v soboto, 18. decembra, analiziral svoje delo in podelil priznanja najboljim teritorialcem. Svečanosti v domu JLA so se udeležili tudi Ludvik Golob, član IK predsedstva CK ZKS in predsednik pokrajinskega odbora za Dolenjsko, predsednik občinskih skupščin in drugi.

Komandant TO za Dolenjsko Ivan Slapnik je predal prehodno zastavico najboljšemu štabu TO v

pokrajini – štabu TO iz Krškega. V tekmovanju za najboljšo enoto so prehodne zastavice prejele enote teritorialne obrambe iz Ribnice, Litije, Črnomlja in Novega mesta.

V dopoldanskem posvetu s starešinami štaba so ugotovili, da so kljub kadrovskim, strokovnim in finančnim težavam dosegli lepe uspehe. „Ti naj služijo kot osnova za še boljše delo v prihodnje. Danes, po osmih letih delovanja teritorialnih enot, lahko ugotovljamo velik napredek. Organiziramo in vodimo akcijo ustanavljanja štabov TO tudi v krajevnih skupnostih. Naši uspehi so neločljivo povezani z razvojem naše samoupravne socialistične družbe,“ je v govoru poudaril Ivan Slapnik.

Sestavni del teritorialne obrambe je tudi mladina. Na ponedeljkovem srečanju v domu JLA so bili prisotni najboljše mladinci in delegati devetih šol iz Dolenjske, ki so letos najboljše izvedle obrambni dan. Priznanja so prejeli OŠ Senovo, Gimnazija „Josip Jurčič“ Stična, Gimnazija Novo mesto, OŠ „Franc Rozman“ Smartno pri Litiji, OŠ „dr. Peter Držaj“ Veliki Gaber, OŠ „France Prešeren“ Ribnica, OŠ „Miran Jarc“

Črnomelj, OŠ Fara pri Kočevju in Poklicna tehnična šola „Beti“ Metlika.

JANEZ PAVLIN

Novo delovno zmage JLA

Zvezno priznanje tudi Dolenjskemu listu

15. decembra je imel pomočnik zveznega sekretarja za ljudsko obrambo generalpolkovnik Dane Petkovski tradicionalno tiskovno konferenco pred dnevom JLA. Med drugim je bilo rečeno, da je naša armada tudi letos dosegla številne delovne zmage v vseh krajih naše države in s tem potrdila svojo družbeno vlogo.

Enote ljubljanskega armadnega območja so se letos (poleg nalog na področju obrambe) še posebej izkazale pri odstranjevanju posledic

katastrofalnega potresa v Posočju. Vrednost del, ki so jih opravili vojniki in starešine JLA v Posočju, cenijo na blizu 2 milijona dinarjev.

Jugoslovanski novinarji so poslali s tiskovne konference vrhovnemu komandantu oboroženih sil SFRJ maršalu Jugoslavije Josipu Brozu – Titu brzojavko, v kateri mu čestitajo ob podelitvi naziva doktorja vokaških ved.

Vsakoletna tiskovna konferenca se konča z vojaškim kosilom in podelitvijo nagrad novinarjem, ki pišejo o JLA. Nagrado zveznega sekretariata za ljudsko obrambo je med drugimi prejel tudi novinar Dolenjskega lista Marjan Bauer.

Do leta 1980 iz nerazvitosti

Črnomelj: pogovor predsedstva Skupščine SRS o gospodarskem položaju

V ponedeljek, 20. decembra, je Črnomelj obiskalo predsedstvo Skupščine SR Slovenije: predsednik Marijan Breclj, podpredsednik Vladimir Logar, predsednik zbora združenega dela Štefan Nemeč, predsednica zbora občin Mara Žlebnik, namestnik generalnega sekretarja skupščine SRS France Petrič in šef kabineta predsednika skupščine Gojmir Komar. S predstavniki črnomaljske občine, družbenopolitičnih

organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti so se pogovarjali o družbenoekonomskem položaju in razvoju občine ter o delovanju delegatskega sistema in na njem zasnovanega skup-

ščinskega sistema v občini Črnomelj.

Predstavniki črnomaljske občine so gostom orisali gospo-

Nadaljevanje na 4. strani

PRESEDSTVO V ČRNOMLJU – Predsedstvo Skupščine SRS na pogovoru s predstavniki črnomaljske občine, družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti. (Foto: A. Bartelj)

PO ČEM SILVESTROVANJE

V domu JLA v Ribnici bo veljalo letos silvestrovanje 230 din in ne 290 din, kot je bilo pomotoma objavljeno prejšnji teden. Od tega znaka bo šlo za glasbo 50 din, preostalih 180 din pa bo veljal silvestrov menu. Na razpolago imajo še nekaj prostora. V hotelu Jelka pa bo veljalo silvestrovanje 250 din.

RIBNICA: RAZSTAVA SAMORASTNIKOVH DEL

V petek zvečer je bila v avli doma JLA v Ribnici svečano odprta tretja samostojna razstava člana društva likovnih samorastnikov iz Ljubljane, Martina Veleberija. Slikar, ki je bil letos udeleženec 3. slikarske kolonije „Selišče 76“, se predstavlja občinstvu z deli, na katerih upodablja rodno Prekmurje. Razstavo je odprl predsednik Kulturne skupnosti Ribnica prof. Janez Debeljak, ki je prisotnim predstavil slikarja in pa okolje, iz katerega izhaja. V priložnostnem kulturnem programu so sodelovali predstavniki JLA in harmonikarski zbor ribniške glasbene šole. Razstava bo odprta do vključno 26. decembra.

SEVNICA: 32 NOVIH ČLANOV ZK

Na seji občinske konference Zveze komunistov v Sevnici so v ponedeljek slavnostno sprejeli v članske vrste 32 novih članov. Največ novih komunistov bo okrepilo vrste osnovnih organizacij ZK v sevniški osnovni šoli (7), kmetijskem kombinatu Zasavje (6), stanovanjskem podjetju (4) itd. Večina novih članov je iz vrst mladine, dosti je tudi žensk.

Izročilo Čebin zavezuje

V proslavljanje 40-letnice ustanovnega kongresa KPS se bo vključila tudi Dolenjska – Prve priprave

40-letnico ustanovnega kongresa KPS, ki je bil 18. aprila 1937, bomo proslavljali vse prihodnje leto. Kot je zamišljeno, naj bi ta zgodovinski dan s primernimi aktivnostmi počastili v krajevnih skupnostih, tozdih, šolah, v organizacijah ZK, na občinski, pokrajinski in republiški ravni. Osrednja proslava bo predvidoma v Ljubljani, na njej pa naj bi govoril predsednik CK ZKS France Popit.

Do konca tega leta bodo tudi na Dolenjskem sprejeli načrte, po katerih bodo v občinah in regiji proslavili štiri desetletja neprekinjenega organiziranega partijskega dela. V priprave so vključili vse družbenopolitične dejavnike, še posebej pa zadolžili komiteje in organe, ki imajo v občinah nalogo skrbeti za ohranjanje in razvoj zgodovinskih tradicij.

Kakor so na posvetu prejšnji teden v Novem mestu povedali med drugim sekretarji občinskih komitejev, je tudi Dolenjska z Belo krajino prebogata dogodkov, kakorkoli po-

vezanih s Čebinami. Na predvojnem času že spominja nekaj obeležij, druga bodo vzdali v jubilejnih letih. Tako so Belokranjci sklenili posebno čast izkazati Janezu Marentiču, na čigar pobudo je bila na območju današnje metliške občine že leta 1932 ustanovljena prva partijska celica, sam pa se je udeležil čebinskega ustanovnega kongresa. Črnomalci imajo takega moža v Francu Špeharju, kandidatu za člana CK KPS.

Po mnenju Franca Šalijsa, člana IK predsedstva CK ZKS, ki je tudi sodeloval na novomeškem posvetu, bo proslavljanje ustanovnega kongresa KPS priložnost, da se bomo skrbno posvetili revolucionarni dediščini, hkrati pa, da bomo iz te dediščine izluščili za današnjo rabo še prenekatero dragotino in vrlino.

I. Z.

OB DARILI SO BORCE V ODRGOČNIH KRAJIH

Aktiv Zveze borcev NOV v krški tovarni celuloze in papirja je prišel na izvirno zamisel, ko je za dan republike obdaril pomoči najbolj potrebne nekdanje borce v odrgočnih vaseh krške in brežiške občine. Pot do njih so jim pokazale krajevne organizacije, s katerimi so se prej posvetovali in tako so člani aktiva ZB iz tovarne Djuro Salaj obiskali domove starejših borcev v Podsredi, na Senovem, v Pečicah, v Sromljah, na Ostrcu in v Podbočju.

Odličja Svobode tudi Dolenjcem

Nedavno je Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije podelila 48 odlučij Svobode posameznikom in kulturnim društvom za leto 1976: 21 z zlatim in 27 s srebrnim listom. Od tega jih je šlo nekaj tudi na Dolenjsko, v Belo krajino in Posavje.

Odlučje Svobode s srebrnim listom so si prislužili: Marija in Alojz Cvitkovič, upokojenca iz Adlešičev, za več kot tridesetletno delovanje na kulturnem področju v svojem kraju in okolici; Srečko Kodre, učitelj iz Žužemberka, sedanjí predsednik tamkajšnjega prosvetnega društva; Slavka Jenčič, ki je širi desetletja aktivno delala v prosvetnem društvu „Primož Trubar“ v Loki pri Zidanem mostu; Bogo Komej, knjižničar in upravnik Studijske knjižnice Mirana Jarca v Novem mestu od ustanovitve, zaslužen predvsem za razvoj ljudskih knjižnic; Janez Kramarič, sodnik, predsednik črnomaljske kulturne skupnosti, pobudnik za tradicionalno jurjevanje; Rudi Mraz, upokojenec iz Novega mesta, zborovski delavec, pevec in organizator kulturnega življenja v Novem mestu.

Med prejemniki odlučij Svobode z zlatim listom je tudi Avgust Anderluh, višji dentist v pokoji, ki je že leta 1937 ustanovil v Črnomlju gledališko družino, postal leta 1943 član v Beli krajini osnovane partizanske kulturne ekipe, od januarja 1944 pa bil tudi igralec v takrat osnovanem Slovenskem narodnem gledališču. Zdej deluje na območju občine Šmarje pri Jelšah.

I. Z.

trgovska hiša emona maximarket
LJUBLJANA, Trg revolucije 1

SPREHODITE SE PO NAŠI HIŠI-
LAŽJE BOSTE IZBRALI
KAR ŽELITE IN POTREBUJETE

letraset črke
in številke
letra film
letratone

NOVA POŠILJKA
VELIKA IZBIRA

Letrastudio v kletnem prehodu

trgovska hiša emona maximarket
LJUBLJANA, Trg revolucije 1

V SOBOTO ODPRTO DO 20. URE

Kaj pomenijo dohodkovni odnosi? O tem se veliko govori, a premalo razloži, da bi razumeli tudi mi, kmetje. Da ni to spet kaka past, da bi potem z našimi pridelki in živino počeli, kar bi hoteli? Kdor ne razume, je upravičeno nezaupljiv. A tudi kdor razume, upravičeno sprašuje, kako to zakonsko določilo uresničiti, da ne bi bil prikrajšan.

Namesto citatov iz zakona in učenih razlag pogledjmo, kako bi bilo moč dohodkovne odnose uvajati v kmetijstvu. Kmetijske organizacije v Makedoniji in Vojvodini, ki sem jih obiskal pred meseci, so imele za grozdje, sadje in vrtnine že določene predloge. Sporazumno s trgovci bi ugotovili stvarne pridelovalne stroške in stroške trgovine. Upoštevati bi morali res le dejanske stroške, brez napihovanja, s katerim bi si trgovci ali pridelovalci poskušali prilastiti večji del dohodka. Ker stroški niso pri vseh pridelovalcih in trgovcih enaki, bi se morali dogovoriti za poprečje. Kdor bi imel višje stroške, naj bi se trudil znižati jih.

Tako bi dobili najnižjo prodajno ceno, npr. grozdja, ki bi pridelovalcem in trgovcem zagotavljala tak dohodek, da ne bi imeli izgube. V trgovini bi se grozdje prodajalo navadno po nekoliko višji ceni. Razlika bi se pridelovalci in trgovci delili v določenem tazerju, ki bi temeljilo na dogovorjeni najnižji ceni. Kdor bi imel v njej večji delež, bi dobil tudi več razlike. Po predlogu pridelovalcev naj bi del razlike v ceni dali tudi v rizični sklad, iz katerega bi krili zgubo, če bi zaradi nepredvidenih razmer na trgu cena v trgovini padla pod dogovorjeno. Ko sklad ne bi zadoščal, pa ne bi izgubljali le pridelovalci, temveč tudi trgovci, in sicer v enakem razmerju, kot bi bili udeleženi pri dohodku.

Dogovorjene cene pri prodaji grozdja in mošta pri nas ter poznejša doplačila gredo v tej smeri, niso pa še popoln dohodkovni odnos. Podobno je pri prodaji jabolk iz družbenih sadovnjakov. Rejci krav se potegujejo za soodločanje pri mlekanah. Dohodkovni odnosi pa se le počasi in težko prebivajo. Živinorejo je treba obravnavati posebej zaradi neurejenih cen mesa. Trgovci pa ne marajo sprejeti niti jasnih predlogov pridelovalcev grozdja, sadja in vrtnin. Otepali se bodo lahko tako dolgo, dokler bodo dobili pridelke od nekaterih pridelovalcev brez pogodb o dohodkovnih odnosih.

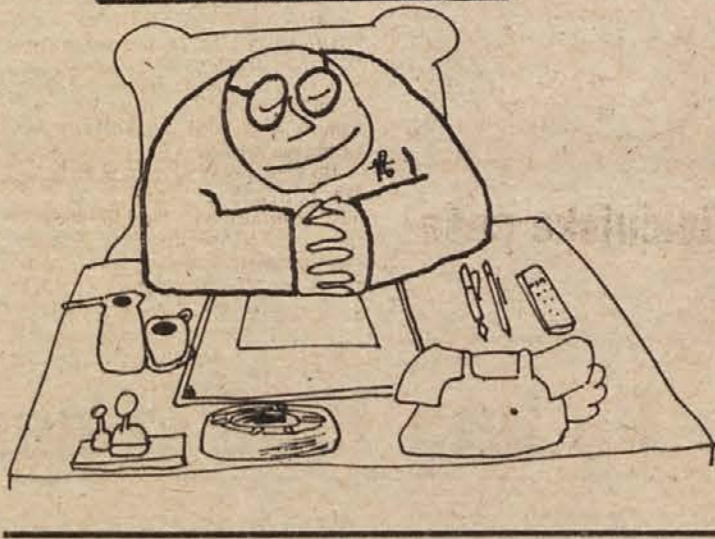
Posamezni kmetje bi težko sklepali take pogodbe s trgovino in živilsko industrijo, a še težje bi se bojevali za uvajanje dohodkovnih odnosov. Zato se bodo morali povezovati med sabo, v zadrugah in drugih oblikah združevanja. Te oblike si lahko izbirajo sami — toda združevati se bodo morali, če si bodo hoteli izbojevati ustrezen delež v prodajni ceni svojih pridelkov. Tudi odnosi v zadrugah in drugih združenjih kmetov bodo morali temeljiti na dohodkovnih načelih.

JOŽE PETEK

BEOGRAD — Na tridnevni uradni obisk v našo državo je pripotoval romunski minister za turizem Ion Cosma.

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

PRODUKTIVNOST

VAIL — Fotografija, ki jo bomo naslednje dni vse poredkeje videvali, potem pa skoraj gotovo nikoli več: ameriški predsednik Gerald Ford (ki se bo 20. januarja prihodnjega leta umaknil iz Bele hiše) s soprogo Betty v majhnem mestu Vail v ameriški zvezni državi Colorado, kjer bo preživel štirinajstnevne zimske počitnice. Medtem pa se novoizvoljeni predsednik Jimmy Carter pospešeno pripravlja na prevzem oblasti. Doslej je imenoval že več ministrov bodoče vlade. (Telefoto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

Bližnji vzhod doživlja v zadnjih tednih srepemembo, ki potekajo sicer večinoma za kulisami in razmeroma neopazno za svetovno javnost, ki pa utegnejo imeti svoje odločilne posledice za dogajanja v naslednjem letu. Predvsem je značilno, da sta se Sirija in Egipt po dolgih mesecih izrazite medsebojne hladne

Še najbolj se je to pokazalo po zasedanju OPEC, združenja proizvajalcev nafte, kjer se Arabci niso mogli zediniti za enotne nove cene nafte. Saudska Arabija in Združeni arabski emirati bodo dvignili cene le za pet odstotkov, enajst članic OPEC — med njimi tudi arabske — pa za deset odstotkov.

BLIŽNJI VZHOD: PREMİK NA BOLJE?

vojne znova zblížali in to tako zelo, da napovedujejo znova združitve v neke vrste federacije. Podrobnosti sicer niso znane, je pa to kljub temu znamenje, da se je arabski svet v zadnjem času znova strnil — pa čeprav bi ne kazalo tega preveč dobesedno jemati, saj obstajajo znotraj tega sveta še vedno pomembne razlike in celo zadržki.

Tu so si bila mnenja zelo različna, saj je, denimo, Libija vztrajala, da je treba ceno dvigniti višje, Saudska Arabija pa je bila za zmerno povečanje. Kljub temu pa si je mogoče na Blížnjem vzhodu vendarle obetati dokaj enoten nastop arabskih držav, ki bodo vztrajale na politični rešitvi bližnjevzhodne krize vse dokler bodo videle, da se ponujajo za to realne možnosti.

S tem v zvezi opozarjajo opazovalci na nadaljevanje ženevske konference, na kateri pa naj bili prisotni tudi Palestinci — pa čeprav so za zdaj mnenja o tem, v kakšni obliki (namreč: ali kot samostojna delegacija ali zgolj kot sestavni del ene izmed arabskih) še vedno deljena.

Odstop izraelskega premierja Rabina s tem nima neposredne zveze, pač pa je brzokone bolj notranja zadeva izraelskega merjenja moči.

BRZOJAVKE

BEOGRAD — Veleposlanik v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve Milorad Pešić je na tiskovni konferenci povedal, da se bo beograjski sestanek, ki bo posvečen problemom evropske varnosti in sodelovanja, začel 15. junija 1977 in bo z enomesečno prekinitvijo verjetno trajal do konca omenjenega leta. Ta sestanek, ki bi potekal v dveh fazah, bo posvečen pretežno analizi uspehov pri uresničevanju sklepov helsinških dokumentov in določanju novih oblik ter poti sodelovanja evropskih držav.

BEOGRAD — Žena predsednika republike Jovanka Broz je sprejela švedskega veleposlanika v Jugoslaviji Axela Levenhota in njegovo ženo. Švedski veleposlanik je tovarišici Jovanki Broz izročil red polarne zvezde z lento, s katerim jo je odlikoval švedski kralj Karel XVI. Gustav, ko je predsednik Tito spomladi letos obiskal Švedsko.

MAPUTO — Radijska postaja osvobodilnih sil Zimbabveja je obtožila vojake rasističnega režima Iana

Smitha, da so ubili 26 delavcev na čajevih plantažah pri Melsesteru.

NEW YORK — Generalna skupščina OZN je sprejela resolucijo, v kateri zahteva umik Južnoafriške republike iz Namibije in podpira pravico ljudstva Namibije, da ustanovi neodvisno državo in pri tem, če se bo izkazalo, da je to nujno, uporabi tudi orožje.

BEJRUT — V bližini libanonske obale je prišlo do dveurnega topniškega dvoboja med izraelskimi topnjačami in obalnimi baterijami palestinskih ter progresističnih sil. Po izjavah očitvev sta izraelski topnjačji preganjali neko libanonsko ladjo, ki je prevažala tovornjake in džipe.

BEOGRAD — Podpredsednik predsedstva SFRJ Vidoje Žarković je sprejel na poslovilni obisk veleposlanika ZDA v Jugoslaviji Lawrencea Silbermana, ki bo kmalu odšel iz naše države.

RATIFIKACIJA OSIM-SKEGA SPORAZUMA

Poslanska zbornica italijanskega parlamenta je medtem pozno v soboto zvečer ratificirala zakon o osimskih sporazumih med Italijo in Jugoslavijo ter priporočila predsedniku republike Leoneju, naj ga odobri. 391 poslancev je glasovalo za ratifikacijo, 57 proti, 4 pa so se vzdržali.

Hkrati z zakonom o ratifikaciji osimskih sporazumov so poslanci odobrili še dve resoluciji. Prva resolucija obvezuje vlado, da v duhu prijateljskega sodelovanja Italije in Jugoslavije zainteresirani strani rešita in precizirata vprašanja ekološkega in urbanističnega značaja, ki se bodo pojavila pri uresničevanju osimskih sporazumov. Resolucija tudi obvezuje italijansko vlado, da pripravi primerne ukrepe za zaščito popolne enakopravnosti in razvoja slovenske manjšine v Furlaniji-Juljski krajini.

V posebni resoluciji pa je poslanska zbornica sprejela kot priporočilo seznam zahtev za zaščito slovenske manjšine. Ta resolucija govori o nujnosti celovite zaščite manjšine na vsem območju, kjer manjšina živi, ter opozarja na še nerešene probleme v zvezi s pravico do uporabe slovenskega jezika v političnih organih, opozarja na probleme slovenskega gospodarstva in kulturnega življenja ter priporoča vladi, naj glede tega čimprej predlaga parlamentu ustrezen zakonski osnutek.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski

ZA DELO, OB DELU — Z DELOM — Izobraževanje za delo ob delu in z delom se mora začeti že v rani mladosti, so poudarili na minuli seji predsedstva CK ZKS, ki je spregovorila o namernih izobraževalnih reformah našega šolstva.

Šolski sistem, ki želi iti v korak s splošnimi družbenimi prizadevanji, ki so dobila nov poudarek s sprejemom in uveljavljanjem nove ustave ter zakona o združenem delu, mora vzgajati takšne delavce, ki bodo povsem obvladali strokovne probleme, hkrati pa tudi probleme gospodarjenja z družbenimi sredstvi.

V bistvu, je dejal na seji predsednik predsedstva SRS, Sergej Kraigher, mora ves izobraževalni sistem le še poudariti delo in vlogo slehernega socialističnega delovnega človeka pri uresničevanju skupno dogovorjenih družbenih ciljev.

Pred nami sta dve temeljni nalogi s tega področja: sistem izobraževanja je potrebno graditi vzajemno z vsemi jugoslovanskimi republikami, na vsak način pa je nujno popraviti tudi materialne pogoje izobraževanja, pri slednjem pa vedeti, da sta vzgoja in izobraževanje pogojena z rastjo proizvodnih in drugih družbenih odnosov.

NEOBDAVČENI DEL DOHODKA — Konec leta — čas davkov. Predlogi o neobdavčenem delu dohodka so v Sloveniji že pripravljani. Predlog je, naj bi neobdavčeni del dohodka (čistega, se razume) znašal okoli 70.000

dinarjev, vzdrževan otrok bi »veljal« 25.000 din, drugi vzdrževani člani pa približno 20.000 dinarjev.

1,4 MILIJARDE ZA CESTE — Po podatkih republiške skupnosti za ceste je doslej kar 686.879 občanov in delovnih ljudi po Sloveniji vpisalo domala 1,4 milijarde dinarjev — kar je 150 odstotkov od načrtovanih 900 milijonov. Denar bo seveda porabljen za modernizacijo slovenskega cestnega omrežja.

OBRAMBNE PRIPRAVE — V Sloveniji je zasedala problemska konferenca RK ZSDDL, delegati pa so razpravljali o nalogah Socialistične zveze na področju naših obrambnih priprav. V uvodu na seji je generalpolkovnik Franc Poglajen zadovoljivo ocenil stanje glede splošnega ljudskega odpora in družbene samozasčite, opozoril pa je tudi na celo vrsto pritiskov, s katerimi se danes sooča samoupravna, neuvrščena Jugoslavija.

35-LETNICA JLA — 35-letnico ustanovitve Jugoslovanske ljudske armade smo proslavili v Jugoslaviji kot naš skupen praznik s celo vrsto prireditiv na katerih so sodelovali poleg vojakov in starešin JLA tudi ostali občani, še posebej pa je bila aktivna mladina. Ob tej priložnosti je bil podeljen strategu in izvajalcu naše socialistične revolucije, maršalu Titu, naziv doktorja vojaških ved.

REKORDNI PRIDELEK PESE — Zvezni zavod za statistiko je objavil, da so poljedelci obrali to jesen okrog 9.112.000 ton koruze v zrnju, kar je le za 3 odstotke manj kot lani, ko je bila letina rekordna. Sladkorne pese pa smo v Jugoslaviji pridelali letos za kar 12 odstotkov več kot lani — 4.707.000 ton.

● ODVZEM POSOJIL?

Po novem letu lahko pričakovalci stanovanj in tisti, ki so jim bila posojila že odobrena, pričakujejo dve pomembni novosti. Prvi bodo morali bržčas mimo vseh ostalih formularjev podpisati tudi izjavo o namembnosti posojila. Na ta način se bomo v praksi izognili možnim mahinacijam, da bi šla sredstva za stanovanjska posojila v zidavo vikenda. Oboji skupaj pa lahko lepega dne pričakujejo na domu obisk izvedenca LB, ki bo preveril namembnost odobrenega posojila. V kolikor le-to ne bo korišćeno oziroma uporabljeno v skladu z odobreno namembnostjo, se zna zgoditi, da bo kdo tudi ostal brez posojila, da mu ga bodo torej ukinitili in bo moral postaviti kovčke na cesto.

POČASTITEV V ŽABJI VASI – Praznik naše armade so počastili tudi v krajevni skupnosti Zabijska vas. V soboto so se vaščani zbrali v premajhnem prostoru Agroservisa ter prisluhnili spletu recitacij in pesmi, ki so ga izvedli pionirji v sodelovanju z vojaki Doma JLA. (Foto: Pavlin)

SESTAVNI DEL NAŠE OBRAMBE – Mladi teritorialci Dolenjske se srečujejo na svojih pohodih po poteh revolucije. Na sliki: na ponedeljkovi slovesnosti v Domu JLA so za sodelovanje v teritorialni obrambi prejeli lično izdelane značke. Več na 1. strani. (Foto: Janez Pavlin)

TITOVA ODLIKOVANJA – Na svečani akademiji ob letošnjem dnevu JLA je predsednik Obs Kočevje Savo Vovk podelil odlikovanja 55 občanom, ki jih je odlikoval predsednik Tito. Na sliki: Ivan Marinč iz Koprivnika je bil odlikovan z redom republike z bronastim vencem.

SREČANJE SPOMENIČARJEV – V okviru praznovanja dneva JLA so se v torek popoldne srečali v Domu JLA narodni heroji, matere padlih borcev ter nosilci partizanske spomenice 1941 iz vse novomeške občine. V prijetnem vzdušju so obujali spomine na težke dni.

NOVI UPI ZA „GOSPODIČNO“
V sredo, 17. decembra, so se na Gorjancih v planinskem domu „Vinka Padersiča“ sestali predstavniki Novoteksa in Mladinske turistične poslovalnice iz Novega mesta ter se dogovorili o skupni turistični ponudbi in prodaji penzionskih zmožljivosti. Večletno slabo poslovanje planinskega doma je treba pripisati zgolj slabi izkoriščenosti njegovih zmožljivosti, saj dom lahko sprejme pod svojo streho do 40 gostov, v resnici pa je bilo zelo malo nočitev in še te le poleti. Ker ima MTP navezane dobre stike s turističnimi agencijami v vsej domovini, lahko z zaupanjem pričakujemo, da bo dom na Gorjancih kmalu dobil večje skupine gostov, s tem pa bo zaživel turistična dejavnost tudi na doslej nekoliko zapostavljenem koncu Dolenjske. **M. KLINC**

Največ bo pridobilo – kmetijstvo

Jutri se bodo delavci krškega Agrokombinata in sevniškega Kmetijskega kombinata na referendumu odločali o integraciji, v nedeljo pa še kmetje-kooperanti. Obe delovni organizaciji se nameravata hkrati združiti tudi s sozdom Merkator iz Ljubljane.

Predvideni referendum je velik korak naprej od lani sprejetega samoupravnega sporazuma o medsebojnem sodelovanju v kmetijstvu. Pobud za združevanje ni manjkalo: od izvršnih svetov občinskih skupščin do posavskega odbora Gospodarske zbornice.

Predvidena nova organizacija, z imenom Kmetijsko trgovsko podjetje Krško-Sevnica, naj bi prihodnje leto ustvarilo skupno 360 do 400 milijonov dinarjev realizacije. V pogodbenem pitanju bodo imeli 4.000 velikih živali, v mlekarstvu nameravajo oddati 7,5 milijona litrov mleka. V družbeni proizvodnji naj bi obrali 45 vagonov grozdja, 325 vagonov jabolk, 250 vagonov hrušk, 30 vagonov breskev, v kooperacijski proizvodnji pa še 350 ton ribeza. To je seveda le nekaj poglavitnih podatkov iz osebne izkaznice predvidenega skupnega podjetja. Nova samoupravna organiziranost upošteva tudi samoupravni vpliv kmetov v vsaki dejavnosti, ki je za kmetijstvo na vasi pomembna. Predvidenih je sedem tozdov in delovna skupnost skupnih služb v obeh krajih, sam sedež delovne organizacije pa je predviden v Krškem.

Znano je, da poslovanje kmetijskih delovnih organizacij ni posebno

donosno, zato je združevanje nujna. S hkratnim povezovanjem z Merkatorjem si krški in sevniški kmetijski zagotavljajo enotno komercialno poslovanje, možnosti za združevanje sredstev, ker ima Merkator tudi svoj računalniški center, pa tudi boljše rešitve v finančnem poslovanju. **A. ZELEDNIK**

Povezovanje dolenjskega kmetijstva, ki ga zdaj pripravljajo resneje kot pred dvema letoma, bo moralo zagotoviti boljše perspektivo, samo tako bo imelo svoj smisel. (Več o tem bomo še pisali) **M. L.**

1975, ko so bile za 32,7 odst. dražje kot leto poprej. **M. L.**

Več kot le vzorec

Centralni komite ZKS je spomladi dal pobudo za poglobljeno analizo v 120 delovnih organizacijah ob razpravi osnutka zakona o združenem delu. Akcija ni bila enkrat temeljit pretres stanja, temveč temeljito delo, ki še traja. V Posavju je bilo vključenih šest kolektivov: v brežiški občini Tovarna pohišva in Gozdno gospodarstvo, v krški Celuloza in Kovinarska, iz sevniške občine pa Lisca in Jutranjka. Zastavljeno delo je 15. decembra na seji v Sevnici pretehtal medobčinski svet ZK za Posavje s sekretarji osnovnih organizacij ZK v teh kolektivih.

Zal niso bili prisotni predstavniki Celuloze in brežiškega Gozdnega gospodarstva. Dvoje kolektivov, posebej Kovinarska in tudi Tovarna pohišva, je imelo tudi težave gospodarske narave, v Kovinarski stanja ne morejo popraviti čez noč. Brežiški mizarji so šli na dopust že aprila, ker ni bilo pametno delati le za skladišče. Oktobra, ko se je tržišče odprlo (še prej so sami temeljito spreminili proizvodni program), so delali tudi po 10 ur na dan. V Lisici so si postavili pogumen program: do prvega maja želijo urediti vse samoupravne akte v duhu določil zakona o združenem delu! Vsa tozdr trenutno razpravlja o svojem proizvodnem načrtu za prihodnje leto. Vsi načrti skupaj bodo proizvodni načrt Lisce. Vrsta ukrepov in aktov je v razpravi med delavci Jutranjke. Kot drobno zanimivost iz njihovega poročila je vredno omenbe varčevanje pri materialu, kjer prilhrane 1,6 odst. materiala pomeni v petih letih v denarju 10 milijonov dinarjev, kar naj bi namenili za gradnjo otroškega vrta.

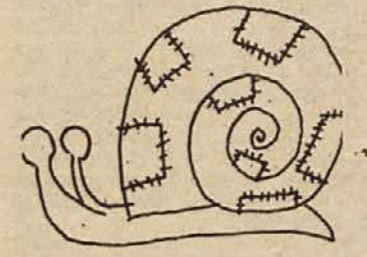
Ni se mogoče znebiti občutka, da so bili v prenekatem kolektivu hvalečni za spodbude od zunaj. Še bolj pa je treba ceniti nov veter v njih samih. Prav bi bilo, da bi polet te akcije zajel tudi druge kolektive. **A. ZELEDNIK**

NOV PRISPEVEK

Po 1,40 din od kubička porabljenega vode bo treba odslaj plačevati za obratovalne stroške nove čistilne naprave za mesto Kočevje, ki bo začela delati sredi prihodnjega leta. Delovne organizacije, ki bolj onesnažujejo vodo, bodo plačale večji prispevek. Zvečan je tudi prispevek za prikluček na javno kanalizacijo, in sicer za 100 odstotkov: za zasebne hiše od 3.000 na 6.000 din in za stanovanja v blokih od 1.500 na 3.000 din. Ta denar bo uporabljen za gradnjo čistilnih naprav.

BOLJŠE DELO SINDIKATA

V črnomaljski občini so se začele letne sindikalne konference. Že prve so pokazale, da se je delo sindikatov tako kvalitno, kot vsebinsko precej izboljšalo v primerjavi z lanskim letom. Sedaj poročila predsednika osnovne organizacije vedno sledi še poročila predsednikov samoupravnih organov in delavske kontrole, kar lani nikakor niso mogli doseči, čeprav se je občinski sindikalni svet še tako potegoval za to.

Dolenjska peša

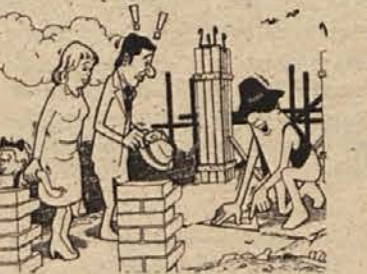
Dolenjsko kmetijstvo zdaj v primerjavi s kmetijstvom v drugih slovenskih regijah bolj zaostaja, kot je zaostajalo leta 1970. To kritično oceno je izrekel inž. Jože Starič, vodja Tehničnega sektorja KZ Novo mesto, na petkovem sestanku dolenjskega Društva kmetijskih inženirjev in tehnikov, na katerem so se dogovarjali o sodelovanju v javni razpravi o naši kmetijski politiki, še poprej pa razpravljali o oceni, ki jo je o kmetijstvu izreklo vodstvo Zveze komunistov Slovenije.

Trditve je podkrepil z navajanjem razmer v dolenjski živinoreji, ki je najbolj pomembna kmetijska panoga. Kako naj uveljavljamo in širimo družbeno proizvodnjo v živinoreji, če stane stojišče za kravo že osem, stojišče za pantača tri milijone starih dinarjev, reja živine pa je malo donosna, če ne celo v izgubi! Vprašanje je tudi, kaj naj pričakuje dolenjsko kmetijstvo od združevanja v regiji sami, oz. od lastnih sil, če dolenjska živinoreja ne vključuje predelave in dodelave, s pomočjo katere je mogoče doseči dodatni dohodek. Tudi povezovanje z večjimi centri oziroma organizacijami ne bo pomagalo, dokler hočejo le-te zagotoviti le surovino in vidijo najraje, da bi Dolenjska postala njihova surovinska baza in ničesar več. Dolenjsko kmetijstvo pa pričakuje, da mu bo kdo v resnici pomagal, kaj dal, kaj investiral.

Ujet dogovor

Občutimo tudi v naših žepih in osebnih „proračunih“, kar ugotavlja statistika, namreč, da bodo letos ostale cene življenjskih potrebščin v okviru družbenega dogovora. Le-ta je za leto 1976 predvidel, da mora biti rast cen blaga na drobno in storitev še enkrat manjša, kot je bila lani. In res se bo zgodilo to, o čemer so mnogi dvomili. To potrjujejo tudi najnovejši podatki republiškega statističnega zavoda.

Do konca novembra so se življenjske potrebščine podražile za 7,8 odst. v primerjavi z lanskim decembrom. To je več kot za pol manj, kot je podražitev nanesla v letu 1975, ko so cene narasle za 19,3 odst. K brzdanju dražnje je precej

– Če ravno hocete vedeti: iz vaše plače je mogoče narediti 54,5 kvadratnega centimetra stanovanjske površine

prispevala hrana, saj so bile vrtnine letos celo za desetino cenejše kot lani, mleko, meso, jajca, torej osnovna živila, pa so se podražila le za 3 do 4 odstotke. Najbolj od vsega se je podražilo sadje – kar za 23,4 odstotkov, toda sadjarji še vedno trdijo, da se pridelovanje komajda izplača in je zato obnova sadjarstva skoraj dokončno propadlega kmečkega sadjarstva v velikem zaostanku. Razen cen živil so bile letos deležne posebne pozornosti tudi storitve. Te so se podražile nekoliko bolj, in sicer za 12 odstotkov, kar je še vedno mnogo manj kot v letu

Sejmišča

NOVO MESTO: dokaj živo je bilo v ponedeljek na sejmišču. Rejci so pripeljali 364 prašičev, od tega le 27 starih nad tri mesece. Prodali so jih skupno 283. Pujski so veljali 600 do 840, nad tri mesece stari prašiči pa 850 do 1.100 din.

BREŽICE: Zelo dobro je bil „založen“ sobotni sejem, saj je bilo na prodaj kar 556 prašičev, od tega 41 starih nad tri mesece. Lastnika je menjalo 470 živali. Pujski so stali do 35 din, starejši prašiči pa do 26 din kilogram živ e teže.

Kmetijski nasveti

Presekati pot do ljubja

Kmečko sadjarstvo nezadržno propada, na njegovo mesto pa stopa, žal prepočasno, intenzivno plantažno sadjarstvo, ob njem pa še ljubiteljsko, „vrtičkarsko“, ki mu pridobitništvo ni poglavitni cilj. Obnova sadjarstva prinaša med drugim tudi povečano možnost za divjad, ki se lahko usodno znese nad mladim drevjem, in o tem naj bo danes beseda.

Divjega zajca, srno ali jelena najzanesljiveje zadrži dovolj visoka in trdna žična ograja. Plantažnega sadovnjaka si brez nje v krajih, kjer je dosti divjadi, sploh ni mogoče zamisliti. Ograja naj bo do 1,8 m visoka, iz nerjaveče ali pocinkane žice ali pa iz plastične mreže. Dobro mora biti pripeta na močne stebre v razdalji do 4 m. Pred zimo jo je treba natančno pregledati in popraviti, ob visokem snegu pa ob njej odstraniti sneg, da je živali ne morejo preskočiti. Vendar ima ograja eno, a pomembno hibo: draga je.

Cenejši so preprostejši načini zaščite dreves: ovijanje s slamo ali koruznico, pleteno mrežo ali obdajanje z lesenimi latami. Tak način zahteva precej vestnega dela, je pa poceni. Včasih so priporočali tudi lovljenje zajcev v past, vendar tak način ni v skladu z lovskim zakonom.

Uspešna so se izkazala tudi odvrčala, to so posebne snovi ali mešanice, ki divjad odvrčajo, ne pa uničijo. V ta namen prodajajo posebne kemične pripravke, učinkovita odvrčala pa si lahko pripravijo po posebnih receptih sadjarji sami, na primer: v vodo raztopimo gašeno apno, temu domesamo govejo kri, kravjake, ilovico in stekleno volno ter s to pripravljeno gosto mešanico premazemo debela drevesa do ogrodnih vej. Zajci se debel potem ne lotijo. Znane so še nekatere druge, prav tako uspešne mešanice (etilenov diklorid, galica, asfaltna emulzija itd.).

Sadjarjem lahko izdatno pomagajo tudi razumevajoči lovci, ki zadržujejo stalež divjadi v primernem številu, razen tega pa poskrbijo v hudih zimah za divjad, da ji ni treba po hrano v mlade sadovnjake.

Inž. M. L.

AUTO SALON 76

– Izredno vzdržljiv model, prenese celo to, da ga popravljajo naši mehaniki. (Karikatura: Marjan Bregar)

Nadaljevanje s 1. strani

darski položaj občine, doseda nje uspehe in načrte ter prikazali realne možnosti za napredek te nerazvite občine. Vsa prizadevanja gospodarstva so usmerjena v to, da se do 1980 izkopljejo iz nerazvitosti. „Razvoj občine do 1980 je najvažnejša na tudi najtežja naloga,“ je dejal predsednik občine Martin Janžekovič in povedal, da imajo izdelane konkretne plene; pri tem je opozoril, da imajo manj razviti prednosti pri naložbah. Manj razviti težje privabijo investitorje ravno zaradi tega, ker so manj razviti.

Delovni sistem je v občini kljub začetnim težavam zelo dobro razvit, kar velja tudi za občinske samoupravne interesne skupnosti. V začetku se delegati niso takoj znašli, ugotovili so tudi, da so jih zasipali z množico gradiva, ki ravno zaradi tega ni vedno našlo pot med ljudi. Za delegate so organizirali izobraževalne seminarje, katere nameravajo po potrebi pripravljati še naprej, gradivo pa pripravljajo tako, da je dostopno in razumljivo vsakomur. Sedaj je še posebno aktiven zbor krajevnih skupnosti.

Po pogovoru so si gostje ogledali semiško Iskro in se z vodji delegacij za občinsko skupščino in TIS, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in organi upravljanja pogovarjali o uresničevanju delegatskega sistema in delegatskih odnosov.

A. BARTELJ

KMALU POBRATENJE

Ob nedavnem obisku pevskega zbora iz Cerklj ob Krki v Cerkljah na Gorenjskem so se dogovorili za razširitev sodelovanja obeh krajevnih skupnosti na gospodarskem in družbenopolitičnem področju. Gorenjci bodo prišli v Cerklje ob Krki prihodnjega pomlad, od takrat pa bo pripravljena tudi listina o pobratenju obeh krajevnih skupnosti.

V IDRIDI NIČ PRIZNANJ

V počastitev tridesetletnice Fotokino zveze Slovenije, FKZ Jugoslavije, tridesetletnice Zveze organizacij za tehnično kulturo Slovenije in desetletnice kinokluba Merkur iz Idrije je bil v dvorani rudarskega doma v Idriji od 3. do 4. decembra XIII. republiški festival amaterskega filma Slovenije.

Na festivalu je prislo 44 filmov iz dvanajstih klubov. Dolenjsko je zastopal FKK osnovne šole Kočevje s filmoma „Vlak“ in „Mi kolesarji“, ki pa sta ostala nezapažena pri žiriji, v kateri so bili sami Idrijčani. Oba tadva kočevska filma pa sta bila nagrajena na letošnjem medklubskem festivalu amaterskega filma v Skopju. Organizacija festivala v Idriji je bila dobra. FRANCE BRUS

Plakete Artič

18. decembra je bila v Artičah slavnostna seja krajevne skupnosti. Z njo so zaključili letos proslavljanje 35-letnice vstaje. Poročali so o delovnih uspehih in načrtih krajevne skupnosti, nakar so soglasno izbrali za datum krajevnega praznika 28. junij. Ta dan jih bo vsako leto spominjal na vrnitev izgnancev iz nemških taborišč.

Delegati krajevne skupnosti so nato soglasno sprejeli predlog za podelitev letošnjih plaket in priznanj. Plakete krajevne skupnosti Artiče so dobili: domačin Ivan Deržanič – Sergej, član Slovenskega okteta Tone Kozlevčar in kolektiv taktarne celuloze in papirja „Djuro Salaj“, Krško.

Ivan Deržaniču so podelili plaketo za nesebično in dolgoletno delo v družbenopolitičnih organizacijah in organih krajevne skupnosti, zlasti za vodenje ZB NOV in lovške družine v Artičah. Tonetu Kozlevčarju so se s plaketo oddolžili za ustvarjalno sodelovanje pri oblikovanju in izvedbi kulturnih prireditev in kulturne dejavnosti v KS, kolektiv Celuloze pa je prejel plaketo za vsestransko pomoč organizacijam, društvom in organom krajevne skupnosti, kakor tudi za uveljavljanje novih ustavnih odnosov med KS in družbenim delom. Podelili so še več priznanj posameznikom in sklenili svečanost s kulturnim programom.

S. S.

Nato pa oblikovati samoupravno organiziranost elektro gospodarstva

O samoupravni organiziranosti v elektro gospodarstvu na prekrbovalnem območju Elektro Ljubljane in oceni delovanja SIS za zaposlovanje Ljubljane in regionalne (območne) zdravstvene skupnosti Ljubljane so razpravljali na zadnji seji Medobčinskega sveta (MS) ZK Ljubljana, ki je bila 17. decembra. Med drugimi so ji prisostvovali tudi predstavniki MS ZK Novo mesto in tozda Elektro Novo mesto.

Med razpravo o samoupravni organiziranosti v elektro gospodarstvu so ugotovili, da je treba najprej urediti dohodkovne odnose oziroma razmerja, nato pa na tej osnovi samoupravno organiziranost. Zagotovi je treba tudi vpliv ostalega družbenega dela in sploh vseh porabnikov električne energije na elektro

gospodarstvo. Le tako urejanje zadev bo imelo za posledico, da ne bi zamenjali le firme oziroma nazivov, vsebine pa ne, in bi ostali stari odnosi. Sprejetih je bilo še več drugih sklepov, med katerimi naj omenimo, da je treba poskrbeti, da bodo v elektro gospodarstvu prišli na odgovorna delovna mesta kar najbolj primerni kadri, in da je treba krepiti odgovornost ter družbeni položaj delavcev v elektro gospodarstvu.

J. PRIMC

OBCINSKE PLAKETE

Posebna žirija je pred kratkim poslala vsem delovnim organizacijam, krajevnim skupnostim in drugim organizacijam v občini razpis za zbiranje predlogov za podelitev plaket občine Črnomelj. Plakete bodo podelili za občinski praznik 19. februarja.

Prihodnje leto bodo to visoko občinsko priznanje podelili drugič, predloge pa sprejema OK SZDL do 10. januarja.

USPEŠNO 1976. LETO – 17. decembra je imel novomeški klub za podvodne aktivnosti redni občni zbor in ocenil, da je bilo leto 1976 v življenju kluba najuspešnejše doslej. Največji dosežek je bilo drugo mesto na državnem prvenstvu v plavanju s plavutmi in hitrostnem potapljanju ter prvo mesto na republiškem prvenstvu. Klub se je letos tudi bolje tehnično opremil. Na občnem zboru so sprejeli proračun za leto 1977 in načrt dela, ki med drugim predvideva tudi plavalno šolo. (Foto: S. Mikulan)

Novosti v poštini storitvah

19. dec. so začeli veljati novi splošni pogoji za opravljanje poštini storitev

Poštni, telegrafski in telefonski promet je v zveznem merilu urejen z zakonom o poštini, telegrafskih in telefonskih storitvah, ki velja od 1. aprila 1975. Zakon ureja razmerja med organizacijami združenega dela za poštini promet in uporabniki teh storitev. Na podlagi tega zakona so bili izdelani splošni pogoji za opravljanje poštini storitev.

Splošni pogoji za opravljanje poštini storitev so začeli veljati 19. decembra. Sprejeli so jih vse jugoslovanske poštne organizacije združene dela po poprejšnjem mnenju Gospodarske zbornice Jugoslavije in v soglasju z zveznim sekretarjem za pravosodje in organizacijo zvezne uprave. Objavljeni so v Uradnem listu SFRJ št. 51/76. Poglavitni namen zakona in splošnih pogojev je zagotoviti optimalno kakovost ptt storitev ob sodelovanju vseh njenih uporabnikov.

Med najpomembnejšimi novostmi so roki, ki so določeni za prenos in vročitev pisemskih pošilk, paketov, nakaznic in telegramov. Ti roki so odvisni od oddaljenosti med sprejemno in naslovno pošto ter od organizacije dostave pri posamezni pošti. Pri poštini pošilkah so ti roki

od enega do štirih dni za pisma, dopisnice, poštne nakaznice, dnevnike in zelo nujne pakete in od dveh do šestih dni za tiskovine in ostale pošiljke. V najširšem okolišču s enkratredno dostavo pa je rok od sedem do deset dni. Za telegrame v ožjem dostavnem okolišču je ta rok v urah, in sicer od štirih do desetih ur. Za širši in najširši okolišču se nujne pošiljke ne morejo poslati, pri telegramih in telefonskih pozivnicah pa je treba plačati dostavnino s posebnim slom.

Zaradi hitrejšega prenosa poslovnega dopisovanja se sporočila, ki so razmnožena z različnimi pisarniškimi razmnoževalniki in fotokopirnimi stroji, ne štejejo več za tiskovine. Teža paketov je omejena na 15 kg. Največja označena vrednost na vrednostnih pisemih in paketih je 1.000.000 din. S poštino in telegrafsko nakaznico bo moč poslati 10.000 din. Pri odkupnih pošilkah bo odkupnina lahko znašala največ 10.000 din.

V dostavi bodo, kadar naslovnika ne bo doma, lahko vročali priporočene pošiljke, vrednostna pisma in paketi z vrednostjo do 1.000 din in izplačevale nakaznice do istega zneska njegovim odraslim družinskim članom.

V notranjem telegrafskem prometu je bilo usklajeno najmanjše število besed za telegram in je sedaj namesto dosedanjih 12 besed 20 besed. Sprememba ne pomeni povečanja cene, ker imajo telegrami v naši republiki povprečno več kot 20 besed.

Uvedena je nova storitev v telegrafskem in telefonskem prometu: opravljanje storitev s kreditno karto. To je posebno ugodna storitev za poslovne ljudi, ker lahko telegrafirajo in telefonirajo kjerkoli na območju SFRJ, cena za opravljeno storitev pa se zaračuna njegovi delovni organizaciji.

Pomembna novost bo uvedba nočnega časa oz. časa cenejših medkrajevnih telefonskih pogovorov in teleks zvez. Medkrajevni telefonski pogovori in teleks zveze bodo ce-

Ocena o delovanju Samoupravne skupnosti za zaposlovanje Ljubljana je pokazala, da delegatski sistem še ni zaživel in da sistem informiranja še ni izdelan. Ustanovljena tudi še nista zbora porabnikov in izvajalcev. Najpomembnejše naloge zdravstvene skupnosti ljubljanskega območja pa so: oblikovanje delegacij za SIS zdravstva (delegatski sistem še ni zaživel); doseči, da bodo občinske zdravstvene skupnosti prevzele vlogo, ki jim jo dajeta ustava in zakon o združenem delu; uveljaviti sistem neposredne menjave dela (zdaj ima še vse značilnosti proračunskega sistema); organizirati boljše obveščanje, pripraviti čim stvarnejše programe zdravstvenega varstva itd.

Odpri prenovljeni hotel

Cela vrsta svečanosti v kočevski občini

Zadnjih sedem dni je bilo v Kočevju več svečanosti. Omenimo naj le nekatere.

16. decembra je bila svečana akademija v počastitev 30-letnice delo-

vanja Avto-moto društva Kočevje. Na njej je o delu društva spregovoril član izvršnega odbora Bruno Ciglič. Gimnazijski pevski zbor pa je ob spremljavi harmonikarskega orkestra glasbene šole izvedel „Koroško suito“, ki jo je iz koroških ljudskih pesmi priredil profesor Miloš Humek.

17. decembra je bila intimna svečanost ob preureditvi hotela Pugled, medtem ko je bil hotel odprt v torek, 21. decembra. Obnova, dozdava in oprema hotela je veljala okoli 15 milijonov din.

18. decembra je bila v Šeškovem domu še akademija v počastitev dneva JLA in revija pevskih zborov. Ob tej priložnosti so razglasili tudi napredovanja vojakov, rezervnih vojaških starešin in rezervnih vojaških uslužbencev, podelili so vojaška in delovna odlikovanja ter priznanja občanom in rezervnim vojaškim starešinam, v enote teritorialne obrambe so sprejeli mladince, prebrano pa je bilo tudi povelje o ustanovitvi mladinske pohodne VDV brigade. Zaradi pomanjkanja prostora bomo šele v prihodnji številki objavili imena občanov in rezervnih vojakov in starešin, ki so prejeli razna priznanja in odlikovanja ali so napredovali.

J. P.

Čedalje številnejši

Na peti seji republiške konference Zveze tabornikov Slovenije so pregledali dejavnost v tekočem letu in si postavili program za prihodnje leto.

Na sobotni seji so delegati republiške konference Zveze tabornikov Slovenije zelo kritično ocenili dejavnost taborniške organizacije v Sloveniji ter izjavljali skupno sprejetih sklepov in dogovorov. Ze prejse seje in posveti so izveneli v misel, naj v občinah poskrbijo za utrditev in razširitev taborniške organizacije. „Se vedno je premalo skrbi za kadre, ki vodijo organizacijo v delovnih enotah,“ so dejali delegati konference. Prav te kadre pa organizacija nujno potrebuje za razširitev svojih vrst. Prvi koraki so bili narejeni tudi že pri ustanavljanju občinskih taborniških zvez, saj jih bo prav kmalu dvanajdeset. „Prav te so zlasti pomembne za širjenje taborniških vrst, za usklajevanje dela enot v občinah ter za skupno reševanje materialnih in finančnih vprašanj,“ so poudarili, ko so ocenjevali delo v preteklem obdobju.

V načrtih taborniške organizacije za prihodnje leto je treba prav gotovo še posebej omeniti 7. zlet slovenskih tabornikov, ki bo v juliju mesecu v severnovzhodni Sloveniji, in pa vključevanje tabornikov v vse ljudsko praznovanje 85-letnice tovariša Tita ter njegovega 40-letnega vodenja Zveze komunistov. Tedaj bodo organizirali v vseh krajevnih skupnostih, kjer je taborniška organizacija, akcijo „Taborniki zbor – Naš pozdrav Titu!“

F. MERELA

MLADI PRIPRAVILI RAZSTAVO

Aktiv mladih komunistov pri črnomaljskem Centru srednjih šol je pred kratkim pripravil razstavo, ki je prikazala dosedanje delo gimnazijskega predvsem na kulturnem in športnem področju, s svojimi deli pa so se predstavili tudi mladi likovniki. Razstava je bila odprta štiri-najst dni.

A. P.

nato kot notar v Kostanjevici ter nazadnje v Kozjem. Tam ga je za tekel usodni prelomni čas druge svetovne vojne. Njegovo trdno slovenstvo in patriotizem sta mu nakopala izgnanstvo, življenje brez ustrezne službe in dela, ki je seveda pomenilo tudi vsakdanji kruh zanj in za družino. Za krivica, ki mu jo je prizadela okupacija, pa je pomenila tudi srečen splet usode za nas, da je tedaj prišel k nam v Novo mesto.

Ze po svoji stroki in družboslovni izobrazbi, še bolj pa kot bister opazovalec življenja je v času svoje bogate prakse predvsem tudi na pasivnih področjih naše domovine lahko

in prav spoznal neustreznost in krivičnost prejšnjega družbenega reda, ki mu naj bi podpora dajalo tudi pravo. S srcem in razumom – oboje ga mu ni manjkalo – pa je tudi prav spoznal globoke družbene spremembe, nastajajoče v tem prelomnem času. Zavestno se je zanje opredelil že med vojno in bil tako deležen zaupanja nosilcev teh družbenih gibanj za opravljanje sodniške funkcije in dolžnosti v povojni graditvi nove družbe in novega pravosodja z novo vsebino in cilji. Čim so po zmagovito zaključeni NOB v letu 1945 zopet dobro začela poslovti redna sodišča, je bil izvoljen za sodnika okrajnega sodišča v Novem mestu, s tega mesta pa končno za sodnika okrajnega sodišča. S tega delovnega mesta je pred 14 leti že v pozni jeseni svojega življenja odšel v zasluženi pokoj.

Naštevaje teh življenjskih podatkov je na videz suhoparno, toda za njimi je človek dr. Mile Jenko, sta njegovo življenje in delo, je nešteto strokovno neoporečno, p redvsem pa življenjsko ustrezno razrešenih človeških konfliktov in usod, skritih v tisočih aktov, ki so šli skozi njegove roke. Občudovanja vredno je, kako je zlasti tudi v pionirskih prvih povojnih letih, ob pomanjkanju pozitivnih predpisov, ob še neizgrajeni zakonodaji nove družbe, predvsem na področju civilnega prava, kjer je tedaj predvsem deloval, znal v svojih sodniških odločitvah najti tako življenjsko in strokovno odločitev, da je vedno zadela tudi duha in smisel revolucionarnega vretja nove družbe. Nam, ki smo se ob njem učili, bo vedno ostalo v spominu njegovo vodilo, naj iščemo v odločitvah najprej pravične rešitve in za tako rešitev bomo vedno našli potem tudi oporo v predpisu ali pravnem pravilu. V njegovih pravorekih, v njegovem življenjskem delu in praksi je dejansko bilo pravo ars aequi et boni, umetnost in veda pravičnega in dobrega. Kot tak je bil nam, tedaj mladim sodnikom in pravnikom, vzor in vzgled, neprecenljiv učitelj in vodnik, ki ga je razen temeljitega strokovnega znanja in bogate prakse krasila tudi široka razgledanost po drugih področjih kulture in človeškega duha.

Poslovili smo se od 90 let dolgega, častitljivega in uspešnega življenja. Poklanjamo se spominu na njegove bogate in med nami še žive plodove, na njegovo delo, kateremu je tudi družba dala priznanje z redom dela, na bogastvo njegovih misli, izrekov in naukov, pa tudi življenjsko toplino in prisrčnost v medsebojnih odnosih, ki so izražali pravega humanista. Ta spomin na našega vzornega, visoko strokovnega in človeško bogatega delovnega tovariša, učitelja in mentorja dr. Mileta Jenka bo ostal še dolgo živ med nami.

STANE PRIJATELJ

Almanah – knjiga za vsakdanjo rabo

Za 30.000 knjig je slovenski knjižni trg od prejšnjega petka bogatejši: novinarji DELA so izdelali SLOVENSKI ALMANAH '77, praksa pa potrjuje, da večina bralcev lanskega takega prvega almanaha ni zavrgla. Nasprotno, šel je na knjižne police – ne kot časnik, temveč kot knjiga, o kateri so vrli bralci množično poročali DELU; hočemo boljši papir v almanahu, ki naj bo manjši kot je bil prvi!

Eno izmed pričakovanih novinarjev Dela se od lani torej ni uresničilo: pričakovali so, da bodo ljudje šteli SLOVENSKI ALMANAH 76 za časnik, ki ga odvzrše ko je prebran. „Razočaranja“ so seveda veselili: almanah za 1977 je uspešni- ca, saj so poprečne naklade naših knjig med 2 in 3 tisoč izdodi že redkost. Papir v letošnjem „največjem slovenskem koledarju in hkrati pratiki“, kot so na tiskovni konferenci 9. decembra v Ljubljani nekateri med šalo dejali, je zaradi želja kupcev znatno boljši; knjigo so natiskali na novi ofset rotaciji in jo zvezali v rekordnem času 4 dni. Zdaj stane izvod 140 din, v pred-

naročilo pa je bila izpod 100 dinarjev. Dve tretjini visoke naklade so Slovenci pokupili še pred njenim izidom.

Ce je lanski prvi tak slovenski almanah združeval v enem povezu kar pet knjig, jih letošnji združuje sedem. V njem najdemo pratiko, knjigo dejstev, knjigo publicistov, pesmarico, zdravstveno enciklopedijo, planski priročnik in zbirko domačih anekdot o znanih Slovcnih. Knjigo odlikuje nekaj tem, ki vidno izstopajo: aktualni družbeni dogodki, ki so nas letos najbolj vznemirjali. Sem šteje koroško vprašanje, ki mu je posvetil tehten uvodnik Mitja Ribičič. O načrto-

vanjem razvoju SR Slovenije v obdobju 1976–1980 piše Andrej Marinc. Dragoceni so podatki o najpomembnejših dogodkih v NOB na Slovenskem 1941–1945, zanimiv pa je tudi pregled vseh nevrščenih držav sveta. Knjiga dejstev nam daje v roke še vrsto drugih, vedno uporabnih in potrebnih podatkov, pregledov in imen, brez katerih almanah ne bi bil to kar je. Planinci bodo veseli novega priročnika o kočah in bivakih v Sloveniji, sto slovenskih narodnih in ponarodilnih pesmi pa je prav gotovo odlična „zabela“ razgibani vsebini knjige, ki jo bomo tudi med letom vedno znova radi jemali v roke.

Koledar in rokovnik je ilustriral Karel Zelenko. Almanah '77 je zares bogatejši, obsežnejši in preglednejši kot njegov leto dni starejši brat. Letnice na ovitku (1977 tja do 1985) pa po svoje govore o načrtih novinarjev in časopisne hiše DELO.

TONE GOŠNIK

TV skrbi

Televizorji se v Kočevju hitro kvarijo. Verjetno to ni le kočevska posebnost. Oni teden se jih je v nekem bloku pokvarilo kar pet. V servisu imajo toliko dela, da ne hodijo na dom. Občani nosijo in vozijo težke televizorje v servis, da so podobni že dvigalcem uteži in bi bilo prav, da bi jim štelu to delo tudi v tekmovalstvo za trim značko...

Potem je nekdo prinesel televizor domov in takoj ugotovil, da ne dela. Spet ga je pograbil in nesel v servis... Drugi sosed je televizor naložil na voziček in ga odpeljal v servis. Ko ga je pripeljal domov, je ugotovil, da imajo ljudje, ki jih kaže TV, „zvite noge“, in sicer približno tako, „kot jih imajo oni, ki prenašajo televizorje v servis in domov“.

Težave pa niso le s servisi, ampak tudi s televizijskim sprejemom sploh. Gledamo lahko le TV Ljubljano, in še to le prvi program, čeprav imajo drugod že posamezne vasi take pretvornike, da lahko gledajo dva, tri ali celo štiri in več programov. Pa še s tem, edini program so težave; posebno jih občutijo tisti, ki imajo antene usmerjene na osmi kanal: včasih tudi po več dni ta oddajnik ne dela. Neki resni občan pa mi je povedal, da od doma vidi pretvornik osmega kanala, slike pa ne dobi ali pa je slaba.

Zaradi vsega tega občani pozdravljajo odločitev KS Kočevje, da bo v kratkem resno pretresla servisno dejavnost v Kočevju in da se bo zavzela, da dobi Kočevje tak televizijski pretvornik, ki bo omogočil boljši sprejem in sprejem več programov.

Pobudo o postavitvi pretvornika, ki bo omogočil sprejem več programov, so dali krajevni skupnosti tudi nekateri hišni sveti. Prav bi bilo, da bi o tem spregovorile tudi politične organizacije, saj je TV ena od oblik obveščanja in izobraževanja občanov ter širjenja kulture. Zato tem organizacijam ne more biti vseeno, kakšen sprejem ima Kočevje in koliko programov lahko sprejema.

J. PRIMC

MILENKO HONZAK

Požrtvovalni filatelistični delavec diplomirani gradbeni inženir Milenko Honzak je za vedno zapustil naše vrste. Med službovanjem v Kočevju je bil tudi vesten tajnik Filatelističnega društva Kočevje. Posebno vnet je bil kot vzgojitelj mladih zbiralcev znamk, starejšim članom društva pa ustrežljiv strokovni svetovalec. Tudi on je veliko pripomogel, da je kočevsko društvo napredovalo v sam vrh filatelističnih društev v Sloveniji.

Ko je odšel na novo službeno mesto kot vodilni projektant-statik v Urbanističnem zavodu Projektivnega ateljeja v Ljubljani, kljub odgovornemu delu ni zapustil znamk. Kot prizadevan družbenopolitični delavec je bil nekaj let predsednik Filatelistične zveze Slovenije in vse do smrti član upravnega odbora.

Med vojno je bil borec Bračičeve brigade in udeleženec legendarnega pohoda XIV. divizije na Štajersko, za kar je prejel več odlikovanj in priznanj. Odlikovanja in priznanja pa je prejel tudi za delo pri izgradnji porušene domovine in za gradnjo avtoceste Ljubljana-Zagreb na odseku Škofljica-Otočec.

Zalostna vest o Milenkovi smrti je zelo prizadela kočevske filateliste, njegove ožje sodelavce FZS in vse filateliste v Sloveniji. Nastala je velika vrzel. Filatelisti ga bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

Za kočevske filateliste
ANDREJ ARKO

USPELA PROSLAVA ZA DAN JLA — Proslavljanje dneva JLA v Šentjernej je, kot v mnogih drugih krajih, imelo še posebno slavnostno obeležje. Svečano proslavo, na kateri so nastopili pevski zbor „Vazduhoplovci“, recitatorji mladinske organizacije, pripadniki letalstva in zabavni orkester Plave ptice, je pripravila mladinska organizacija Šentjernej v sodelovanju s pripadniki letalskih enot iz Cerklj. (Foto: Polde Miklič)

Vsaki dan hodimo mimo njih

Junaška smrt prvih krških borcev pred 35 leti

Letos mineva 35 let, odkar so junško ugasnila mlada življenja prvih krških borcev — skojevcev in komunistov. Te žalostne dogodke je opisal pokojni prof. Stanko Škaler v knjigi Padli v ognju revolucije takole:

Ponedeljek, 28. julija, je bil usoden za krško skupino. V Krško je ta dan pripotovala Ivanka Uranjekova-Angela, doma iz Griž pri Celju. Prinesla je propagandni material, toda na dogovorjeni javki v brivskem lokalu na Vidmu, ki je bil ob ponedeljkih zaprt, je ni nihče pričakoval. Zato je šla iskat Rada Kaplana, ki bi jo bil moral pričakati, v brivnico v Krško, kjer pa ga tudi ni našla. Tu je pozabila propagandni material, in ker se je zdel nekemu pomočniku v brivnici sumljiva, je takoj pogledal v aktovko in vse izročil policiji v Krškem.

Tako se je z izjavo začela katastrofa. Vsi člani Krške skupine so se tisti dan srečno rešili v nekaj kilometrov od Krškega oddaljeni gozd Rore, kjer so prenočili v šotoru. Dne 29. julija so se nameravali

umakniti čez nemško-italijansko mejo.

Tisto jutro pa je Preskar, član te skupine, skrivaj šel domov po neke osebne potreščine. Ko se je vračal k skupini v šotoru, se je našel drugi izdajalec, neki cestni delavec, ki mu je sledil in nato skrivališče skupine izdal policiji v Krškem. Policija je dopoldne 29. julija zajela 10 članov krške skupine v skrivališču v Rorah. Iz gozda so jih peljali najprej na domove, kjer so temeljito opravili hi-

Ali smo pozabljeni?

Krajevna skupnost Primož v kleščah pomanjkanja denarja

Krajevna skupnost Primož, ki jo sestavlja 13 vasi, ima še vedno agrarni značaj s slabo razvitem kmetijstvom in gozdarstvom. Zaposlenih je nekaj več kot 80 krajanov. Nimamo nobenega trgovskega ne gostinskega obrata in razen priložnostnega zidarja ni nobenega obrtnika. Smo torej manj razvita krajevna skupnost, čeprav po veljavnem zakonu to nismo.

V časopisih dostikrat beremo, kako drago je sadje na mestnih tržnicah in v trgovinah, pri nas pa jabolka gnijejo v kleteh, ker jih ne moremo prodati. Trgovina ne najde poti do nas, v Sevnici pa ni tržnice, da bi pridelke lahko prodajali.

Skupaj z upravnimi in samoupravnimi organi sevniske občine smo usklajevali kratkoročni in srednjeročni načrt razvoja, ob koncu leta pa smo ugotovili, da smo hoteli zidati gradove v oblake. Za vsposobitev krajevne ceste od Zavrtača prek Primoža do Lok, da bi lahko po nji vozil šolski avtobus, smo predvideli 430.000 dinarjev. Porabili smo jih lahko le 300.000, kolikor nam je uspelo zbrati. Prostovoljno smo delali več kot 3910 ur. Denar smo si sposodili tudi od odbora za napeljava telefona na Telče in Primož. Ta denar bo seveda treba vrniti, kar pa ne bo mogoče, če bomo v prihodnjem letu dobili tako malo sredstev.

Ker smo letošnja denarna sredstva že povsem izčrpali, ne moremo dati 20-odstotne objuljence dotacije krajanom Gornjih Orel in zaselka Novo za nadaljevanje gradnje vodovoda. Od denarja, ki je predviden v družbenem planu razvoja občine Sevnica za obdobje 1976 do 1980 za gradnjo vodovoda v krajevni skupnosti Primož, nismo še nič videli.

KAREL ZORKO

Kdo mora na izpit?

V Dolenjskem listu št. 50 z dne 16. decembra 1976 se je v rubriki Drobne iz Kočevja pod naslovom „Vsi na izpite“ vrnila precej netočna informacija o opravljanju preizkusa poznavanja cestnoprometnih predpisov za voznike koles s motorjem, motokultivatorjev in delovnih strojev.

Zakon, ki je pričel veljati 18. novembra, določa, da dobi potrdilo o znanju predpisov o varnosti cestnega prometa oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

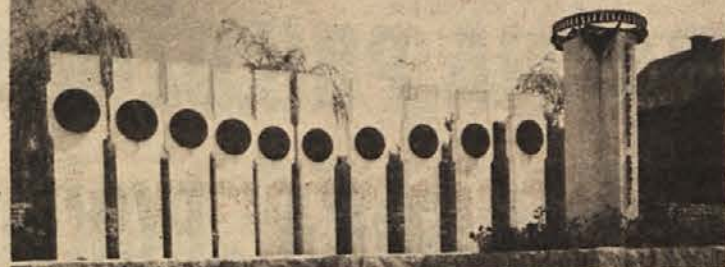
1. da je opravila pred pristojno komisijo preizkus znanja iz predpisov o varnosti cestnega prometa (od 25 vprašanj mora pravilno odgovoriti na 90 odstotkov vprašanj);

2. da je dopolnila starost 18 let — za vožnjo delovnih strojev oziroma 15 let za vožnjo motokultivatorjev, oziroma 14 let za vožnjo koles z motorjem.

Osebe, ki imajo voziško dovoljenje za katerekoli kategorijo, lahko upravljajo z omenjenimi motornimi vozili. Prijave za opravljanje izpita iz poznavanja prometnih predpisov sprejema v Kočevju sekretar AMD Lado Gašparac. Ob prijavi je treba plačati takso 30 din.

FRANCE BRUS
Kočevje

vse o Dolenjski v Dolenjskem listu

V SPOMIN — Spomenik prvim krškim borcem, ki stoji pred osnovno šolo „Jurij Dalmatin“ v Krškem. Plakete so delo akademskega kiparja in medaljerja Vladimira Stovička. Na njih so upodobljeni: Zdenko, Milan in Rado Kaplan, Tone in Franci Preskar, Rajko in Franc Kastelic, Jože Grabar, Peter Jernejc in Ivanka Uranjek. (Foto: Krahulec)

Bizeljski taborniki imajo odred

Četa Bizeljskih goric zdaj taborniški odred — Osem plodnih let taborništva na Bizeljskem

Pred osmimi leti smo na Bizeljskem prvič slišali za taborniško organizacijo, ko je skupina tabornikov iz oddela Matija Gubca iz Brežic obiskala pionirje takratne osnovne šole. Njihovemu vabilu k vstopu v taborniško organizacijo je sledila ustanovitev voda, kasneje čete, v nedeljo, 12. decembra, pa smo na ustanovni konferenci svečano ustanovili odred Bizeljskih goric.

Slovesnost je bila v telovadnici osnovne šole na Bizeljskem, kjer so taborniki simbolično postavili šotor in ogenj. Poleg članov novoustanovljenega oddela so se slovesnosti ude-

ležili tudi predstavniki krajevnih skupnosti, predstavnik RK Zveze tabornikov Slovenije, predstavniki oddela „Matija Gubec“ in sevniskega oddela Treh smrek ter drugi.

Taborniki na Bizeljskem, ki štejejo danes že blizu 70 članov, se ves čas uspešno vključujejo v program celodnevne šole, prav tako pa tudi v vse občinske in področne ter republiške akcije, v katerih so dosegli lepe uspehe. Že nekaj let uspešno pripravljajo skupaj z osnovno šolo v Ankaranu letno tabornjenje. Kot je v poročilu poudarila mentorica tovarišica Balonova, se taborniki ob vsem tem ves čas vzgajajo v napredne gra-

FRANE MERELA

ZBIRALNA AKCIJA ZA MLEČNO KUHNJO

Da lahko okrog 400 učencev naše šole po nizki ceni dobiva malico, organiziramo vsako leto jeseni zbiralno akcijo poljskih pridelkov za šolsko mlečno kuhinjo. Letos smo s šolskim kombijem šli po vaseh in v zbiralni akciji, ki je zelo lepo uspela, zbrali: 10 kg česna, 40 kg rdečega korenja, 40 kg navadnega korenja, 50 kg čebule, 50 kg jabolk, 200 kg kolerabe, 300 kg zelja in 2000 kg krompirja. Veseli smo, da so nas vaščani razumeli, saj je malica za marsikaterega učenca prvi obrok, zato radi vidimo, da je okusna.

MARJETA GAZVODA
literarno-novinarski krožek
OŠ Zuzebberk

UČILA JE LJUBITI GLASBO — Po mnogih letih poučevanja glasbenega pouka na osnovni šoli Katja Rupena v Novem mestu se je od učencev in učiteljev poslovila Jelka Kastelic. V pokoj odhaja zasluženo, saj je predano in zavzeto učila razumevati in ljubiti glasbo mnoge generacije mladih. Učenci so ji hvaležni za vse prijetne šolske ure, v katerih so skupaj z njo slišali skozi čudoviti svet zvokov in harmonij. (Foto: S. Pucelj)

MLADI DOPISNIK

ARMADA ZMAGE, ARMADA SVOBODE

Jugoslavija ima ljudsko armado, ki ji poveljuje tovariš Tito. Ta armada brani svobodo in neodvisnost naše socialistične domovine. Začetki naše ljudske vojske segajo v prve dneve naše revolucije. Skupine partizanov so zrasle v odrede, brigade, divizije, korpus. Proti koncu vojne je naša armada štela že 800 tisoč borcev.

22. decembra praznujemo 35. rojstni dan JLA. Na ta dan je bila leta 1941 ustanovljena I. proletarska brigada. Iz partizanskih enot je nastala velika in zmagovita ljudska vojska, ki danes z drugimi varuje naše meje in je vsak trenutek pripravljena na boj s sovražnikom.

35 let JLA je čas dolgoletnega vestnega in uspešnega dela. Ponosni smo na našo armado, ki nam je prisloborila svobodo, sedaj pa skrbi za varnost vseh nas.

IRENA ADLEŠIČ
OŠ Črnmej

ZANIMIVA PODELITEV BRALNIH ZNAČK

Na naši šoli je bil odmev na tekmovalstvo za Cankarjevo bralno značko izreden. Značko si je prislužilo 114 učencev višjih razredov. Svečano so jih podelili 10. decembra v avli naše šole. Priridev smo pripravili člani literarnega krožka, v programu pa je sodeloval pevski zbor. Podelitve sta se udeležila tudi upravnik študijske knjižnice B. Komelj in svetovalec za slovenski jezik J. Škufca. Tovariš Škufca nam je lepo pripovedoval o Cankarju in Ketteju, tovariš Komelj pa je odgovarjal na vprašanja o kulturnem delu Novega mesta, o slavnih možeh, ki so v mestu živeli, ter o tem, kako se v literaturi odraža naše mesto. Za vse je bila podelitev lepo doživetje.

KARMEN KRAŠEVČ
OŠ Grm, Novo mesto

USTANOVILI SMO SVOJ ODRED

Do nedelje, 12. decembra, je taborniška organizacija na osnovni šoli Bizeljsko delovala v sklopu oddela „Matija Gubec“, tega dne pa smo ustanovili svoj odred „Bizeljskih goric“. Na ustanovnem sestanku smo po poročilih in razpravah izvolili od-

redovo upravo, sprejeli pravila in delovni program za prihodnje leto. Ustanovitev smo poživili s kulturnim programom.

SUZANA BRUDAR
Novinarski krožek
OŠ Bizeljsko

VAVTA VAS: VOJAŠKI OBISK

Pred kratkim so osnovno šolo Vavta vas v počastitev dneva JLA obiskali vojniki iz novomeške vojsnice Milana Majcna. Pionirji smo se z njimi pogovarjali o vojaškem življenju, redu in disciplini, pohodih itd. Povedali so nam marsikaj zanimivega in nam pokazali, kako zjutraj telovadajo. Nato so mladi ljudje v sivo zelenih uniformah zapeli nekaj pesmi, ko pa je prišla na vrsto „Kozara“, smo pritegnili tudi mi. Upamo, da nas bodo branitelji naše domovine še večkrat obiskali.

DARIJA ŠERCELJ
OŠ VAVTA VAS

DAN STAROSTNIKOV V ŠMIHELU

V nedeljo smo mladi člani RK osnovne šole Milka Šobar-Nataša in RK Šmihel pripravili novoletno praznovanje za starostnike. Povabili smo vse ljudi, stare nad 70 let, ki jih je v našem okolišju kar 92. Proslave se je udeležilo 50 povabljencev. Manjkali so le tisti, ki so bolni. Učenci so sami pripravili in našudirali program. Po uvodnem pozdravu tov. Riharja so se zvrstile recitacije in pevske točke. Kot gost pa je sodeloval gasilski pevski zbor iz Šmihela.

Starostnike sta pozdravila tov. Grahkova, podpredsednik RK Šmihel, in tov. Boris Savnik, ki smo ga povabili kot predstavnika občinskega odbora RK. Nad programom, ki je bil zelo obširen, so bili vsi navdušeni. Posebno so bili vsi veseli pesmi „Kje so tiste zvezice“, ki jo je dvoglasno zapel pionirski kvintet. Po končanem programu smo starostnike tudi obdarili.

Vsi so se daril zelo razveselili. Tudi mi smo bili veseli, saj smo s to praznovanjem dokazali, da nismo pozabili na stare ljudi.

OLIVERA STANIŠA, 8. a
osnovne šole
Milka Šobar-Nataša, Novo mesto

TOZD **BELT**

BELOKRANJSKA ŽELEZOLIVARNA IN STROJNA TOVARNA

ČRNOMELJ

PROIZVODNI PROGRAM:

1. Ulitki sive litine za avtomobilsko in motorno industrijo
2. Stroji za izdelavo raznih betonskih elementov
3. Vozila DUMPERJI

PROSTA DELOVNA MESTA**ljubljanska banka**

Kadrovska komisija pri Ljubljanski banki, podr. Novo mesto objavlja za nedoločen čas, s polnim delovnim časom naslednja prosta delovna mesta:

Za osrednjo enoto Novo mesto

- 1) referenta-statistika,
- 2) referenta-obdelovalca dinarske dokumentacije.

Za ekspozituro Metlika

- 3) referenta za stanovanjsko varčevanje občanov,
- 4) referenta za dinarsko poslovanje s prebivalstvom.

Pogoji:

- pod 1 srednja šola (ESŠ ali gimnazija) in 3 leta delovnih izkušenj
 - pod 2 srednja šola (ESŠ ali gimnazija) in 2 leti delovnih izkušenj
 - pod 3 srednja šola (ESŠ ali gimnazija) in 2 leti delovnih izkušenj
 - pod 4 srednja šola (ESŠ ali gimnazija ali strokovna ptt šola z zaključnim izpitom)
- Pod zaporedno števil. 3 in 4 je zaposlitev delno v izmenah.

Prošnjo za sprejem na delo z življenjepisom ter dokazilom o šolski izobrazbi pošljite Ljubljanski banki, podr. Novo mesto-kadrovski komisiji. Rok prijave je 10 dni po objavi. Prijavljeni kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po objavi.

PUSNAR ENZO

Import-Export
FARRA D'ISONZO
Gorica (Italija)
Tel. 888-025

Zastopstva podjetij
MAB "AGRIFULL"
in drugih

- Motokultivatorji od 5 - 18 KS
- Traktorji in goseničarji od 21 - 90 KS
- Preše za seno in grozdje
- Mreže proti toči
- Gume „GOODYEAR“ za traktorje in avtomobile

REZERVNI DELI
SERVISNA SLUŽBA
UGODNE CENE

ENKRATNA PRILOŽNOST!

OTROŠKA SOBA „ROKEC“

RAZVESELITE SVOJEGA OTROKA!

Otroška soba „ROKEC“ je najlepše darilo za vašega otroka in za vas.

Če so veseli otroci, so veseli tudi starši!

Izredno ugodna cena: 3.679,70 din.

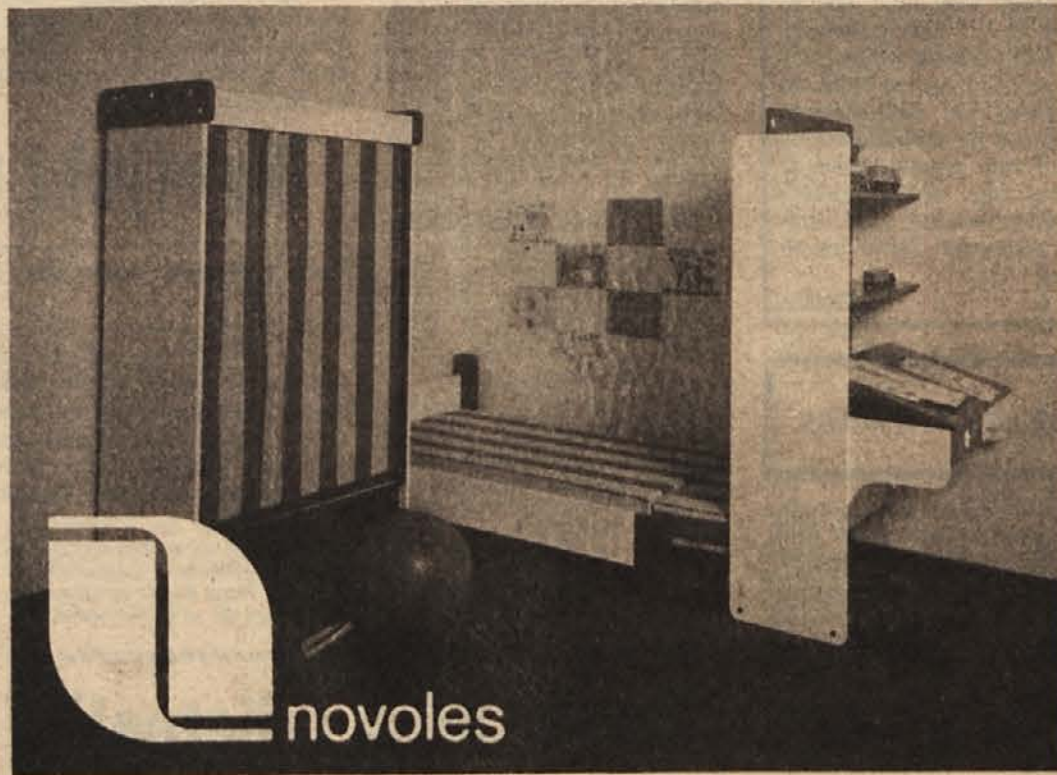
Za ta znesek vam „Rokca“ tudi dostavimo na dom, če niste oddaljeni več kot 25 km od naše trgovine v Straži.

PRIČAKUJEMO VAS

vsak dan od 8. ure zjutraj do pol šestih zvečer, ob sobotah pa od 8. do 12. ure.

Ugodnost nakupa velja od 23. decembra do 15. januarja.

Prodajamo tudi na potrošniški kredit!

OMARE „HELGA“

Obenem vas obveščamo, da v TOZD Tovarna ploškovnega pohištva v Gotni vasi prodajamo omare „HELGA“ za dnevno sobo po znižanih cenah.

Za ogled in nakup vas vabimo direktno v tovarno vsak delavnik od 6. do 14. ure.

Preden se odločite, obiščite Beograjsko banko – Temeljno banko Ljubljana

Na območju SR Slovenije je bančna organizacija Beograjska banka do 30. junija 1976 poslovala kot podružnica v sestavi centrale Beograjske banke. S 1. julijem 1976 pa se je konstituirala v Beograjsko banko – Temeljno banko Ljubljana.

IZOBLIKOVANJE POSLOVNE POLITIKE

Temeljna banka Ljubljana in združena Beograjska banka kot celota je izoblikovala svojo poslovno politiko na podlagi smernic družbeno ekonomskega razvoja, ki so začrtane v:

- resoluciji o politiki ekonomskega in socialnega razvoja Jugoslavije in Slovenije v letu 1976,
- dogovoru o temeljnih družbenega plana razvoja Jugoslavije in Slovenije za obdobje 1976–1980,
- osnovah skupne kreditno-denarne politike v letu 1976,
- samoupravnem sporazumu o skupni politiki bank na območju SR Slovenije,
- samoupravnih sporazumih, družbenih dogovorih in drugih aktih splošnega značaja in interesa.

Banka bo kot denarno združenje gospodarstva usmerila svojo aktivnost v uresničevanje splošnih ciljev in nalog ekonomske politike in stabilizacije pri reševanju skupnih interesov in potreb svojih ustanoviteljev, organizacij združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti in ostalih fizičnih in pravnih oseb.

Banka bo posvetila posebno pozornost uresničevanju dogovorjenih ciljev in bo pri tem upoštevala splošni družbeno-ekonomski razvoj enotnosti jugoslovanskega blagovnega in denarnega trga in posebne pogoje delovanja banke na območju SR Slovenije. Da pa bo to dosegla, bo posvečala posebno skrb dinamični gospodarski rasti, krepitvi reprodukcijske sposobnosti gospodarstva, ustvarjanju materialne osnove za realno rast zaposlenosti, izboljšanju življenjskega standarda, hitrejšemu razvoju manj razvitih območij SR Slovenije, ustvarjanju pogojev za hitrejše in boljše izobraževanje potrebnih kadrov, razvoju proizvodnih zmogljivosti za proizvodnjo proizvodov, ki jih primanjkuje na jugoslovanskem trgu, proizvodnji in storitvam, ki povečujejo izvoz in zmanjšujejo uvoz

in s tem ustvarjajo ugodnejše pogoje za plačilno bilanco. Banka bo spodbudno vplivala tudi na razvoj drobnega gospodarstva, ki se programsko vključuje v srednjeročni plan razvoja SR Slovenije in Jugoslavije.

S hitrejšim razvojem samoupravne organiziranosti bo zagotovljeno povečanje produktivnosti dela, okrepile se bodo proizvodne zmogljivosti, gospodarjenje bo postalo bolj racionalno in učinkovito. Banka bo stalno posvečala posebno skrb zmanjšanju inflacije in nerealnemu povečevanju cen, kar bo vplivalo na krepitev reprodukcijske in akumulativne sposobnosti gospodarstva.

Pomembno mesto v bančni politiki ima realizacija prednostnih načrtov na področju proizvodnje hrane, surovin in energije.

Pri izvrševanju nalog, ki smo jih navedli, bo banka izhajala iz družbenoekonomskih ciljev in potreb enotnega jugoslovanskega tržišča. Z odobravanjem kreditov bo spodbujala industrijsko, tehnično in poslovno sodelovanje, združevanje dela in sredstev, povečano izmenjavo blaga in storitev, razvoj na področju razvojno znanstvenega novatorstva, vključevanje ustanoviteljev banke v razne projekte neuvršenih dežel ter bo v okviru poslovne politike združene Beograjske banke ustvarila realne možnosti za povečanje potrebne kreditne zmogljivosti.

ZDRUŽENA IN ZBRANA SREDSTVA SO POGOJ ZA URESNIČITEV CILJEV

Za uspešno uresničitev osnovnih ciljev in konkretnih nalog poslovne politike je potrebno, da bodo upravljalci banke svoje tekoče poslovanje in razvojne načrte uresničevali z združevanjem sredstev na osnovah združenega dela in dohodka, predvsem v obliki skupnih naložb in drugih oblik sodelovanja. Na ta način bodo ustvarjeni potrebni kreditni pogoji.

Vso potrebno skrb bo banka posvečala aktivnosti tudi za zbi-

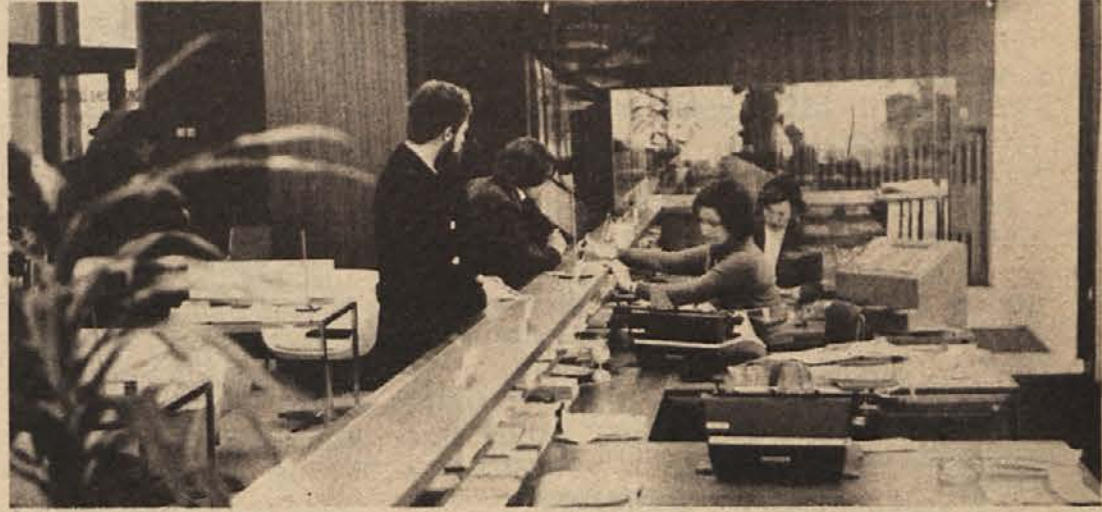
ranje ostalih sredstev, kot so: hranilne vloge občanov, sredstva samoupravnih interesnih skupnosti, dodatna sredstva iz inozemstva in iz drugih virov.

Pri gospodarskem razvoju v obdobju 1976–1980 (SR Slovenije) je poseben poudarek v zakonu o osnovah sistema družbenega planiranja in v družbenem planu Jugoslavije. Za dosego planiranega razvoja bodo organizacije združenega dela in samoupravne interesne skupnosti, ki so ustanovile temeljno banko v Ljubljani, združile svoja sredstva in sprejele samoupravni sporazum o sprejetju srednjeročnega plana banke. S sporazumom in planom je določeno, kako bodo združevali sredstva in kako bodo ta sredstva uporabljali, kako bodo prevzemali skupne rizike in delili ustvarjeni skupni dohodek.

Uveljavljanje Temeljne banke Ljubljana je v skladu s samoupravnim sporazumom o poslovni politiki bank na območju SR Slovenije. Temeljna banka Ljubljana je tudi podpisnik „Dogovora o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1976–1980“.

Banka namerava doseči v letu 1976 približno 61-odstotno povečanje kreditnih zmogljivosti v primerjavi z letom 1975. Planirano povečanje bo banka dosegla predvsem:

- s hitrim, dobrim in poslovnim uspešnim bančnim servisom,
- z vključevanjem novih upravljalcev in vlagateljev predvsem na podlagi poslovnega povezovanja ter združevanja dela in sredstev na načelih družbeno-ekonomskega sistema enotnega jugoslovanskega tržišča v okviru združene Beograjske banke,
- intenzivnejšim večanjem sklada ustanoviteljev banke, vključevanjem hranilno-kreditnih služb in internih bank organizacij združenega dela,
- s širjenjem bančne mreže na območju SR Slovenije,
- z vključevanjem upravljalcev in drugih komitentov banke v opravljanje inozemskega plačilnega prometa in drugih izvoznih ter finančnih poslov,
- s povečanim kreditiranjem poslov, ki se vključujejo v reoskoptno politiko Narodne banke Jugoslavije,
- z najemanjem kreditov za refinanciranje izvoznih poslov,
- z medbančnim kratkoročnim kreditiranjem, vključno s kreditiranjem za likvidnost,

– s pridobivanjem kratkoročnih in dolgoročnih kreditov v tujini v okviru združene Beograjske banke,

– z razširitvijo in krepitvijo poslovnih zvez z bankami doma in v tujini,

– s spodbujanjem in organiziranjem skupnih naložb in drugih oblik poslovnega sodelovanja doma in v tujini,

– z opravljanjem poslov notranjega bančnega poslovanja za delovne organizacije,

– z opravljanjem komisijskih poslov in drugih bančnih storitev za sklade in samoupravne interesne skupnosti ter z razširitvijo drugih bančnih storitev po kvaliteti in obsegu,

– z vključevanjem namenskih depozitov organizacij združenega dela za stanovanjsko izgradnjo,

– z intenzivnim širjenjem uveljavljenih oblik poslovanja z občani,

– s posebno intenzivnim dajanjem kreditov na podlagi ve-zave sredstev,

– z izplačevanjem osebnih dohodkov, pokojnin, štipendij in drugih prejemkov prebivalstva prek tekočih računov in hranilnih knjižic,

– s povečanjem varčevalne dejavnosti med začasno zaposlenimi delavci v tujini in z njeno razširitvijo tudi na območje držav, v katerih izvajajo jugoslovanska podjetja investicijska dela, za kar se morajo predstavništva in skupne službe centrale Beograjske banke še posebno prizadevati,

– z iskanjem najspodobnejših oblik pri organiziranju mladinskega varčevanja s šolskimi hranilnicami in s posebnimi oddelki za mladinsko varčevanje.

DINARSKO VARČEVANJE IN POLOGI

Zaradi potreb po povečanju kreditnih zmogljivosti za odobravanje posojil organizacijam združenega dela in občanom sprejema banka hranilne vloge, pologe iz deviznih računov in devizne hranilne vloge, pologe iz tekočih računov, ziro računov in druge.

Hranilne vloge občanov sprejema banka neposredno v svojih poslovnih enotah in prek delovnih in drugih organizacij ter šol, če izhajajo hranilne vloge iz organiziranega varčevanja občanov. Hranilne vloge so lahko na vpogled ali vezane na določen čas. Lahko se glasijo na ime, prinašalca ali na geslo. Banka obračunava obresti, ki so določene v odloku o obrestni meri banke.

Če občan želi odpreti hranilno knjižico, plača osnovni polog 10 dinarjev. Pri varčevanju dijakov je znesek lahko tudi manjši. Vsa nadaljnja plačila lahko občan vplačuje v neomejenih zneskih. Ko želi

občan dvigniti privarčevani denar s hranilne knjižice, lahko pri banki, kjer ima hranilno knjižico, dvigne znesek do višine hranilne vloge. Pri drugih poslovnih enotah Beograjske banke pa lahko občan dvigne vsoto 5.000 dinarjev na dan brez preverjanja stanja na hranilni knjižici v poslovni enoti, ki vodi hranilno vlogo. V drugih poslovnih bankah in poštah hranilnicah v Jugoslaviji pa lahko občan dviguje zneske, ki so določeni s sporazumom o medsebojnih uslugah pri poslovanju s hranilnimi vlogami.

NAMENSKO VEZANE HRANILNE VLOGE

Vezane hranilne vloge občanov sprejema banka na zahtevo varčevalcev, ko varčevalec želi pridobiti posojilo ali kakšno drugo bančno uslugo. Pogoji za pridobitev kreditov so določeni v osnovnih smernicah poslovne politike banke. Posebej dogovorjene hranilne vloge bo banka sprejemala na zahtevo varčevalcev za namenom pridobitve pravic varčevalcev na rento ali drug znesek dogovorjenega izplačila. Načini varčevanja se določijo pri vsakem konkretnem slučaju s pogodbo. Občan pa se lahko odloči tudi za posebej dogovorjeno varčevanje za novorojenčke, dogovorjeno varčevanje za darila in za druge namene. Banka določi redne mesečne zneske, ki jih varčevalci vplačujejo za posebej dogovorjeno namensko varčevanje.

TEKOČI RAČUNI OBČANOV

Banka sprejema denarne pologe na tekoče račune na željo občanov ne glede na poklic, s katerim se ukvarjajo, ali izvor dohodkov. Začetni polog pri odpiranju tekočega računa je 2.000 dinarjev. Poleg tega se mora občan zavezati, da bo za vsak nadaljnji mesec zagotovil priliv določenega zneska. Ta znesek je lahko tudi manjši, kadar gre za izplačila osebnih dohodkov na tekoči račun.

Lastnik tekočega računa lahko v mejah razpoložljivih sredstev na svojem tekočem računu s čeki dviguje gotovino, plačuje blago v trgovinah, storitve in usluge. Po trajnem oblastilu pa lahko banka lastniku tekočega računa plačuje njegove stalne obveznosti, na primer stanarino, elektriko, naročnino za časopise, radijske in televizijske sprejemnike itd.

Tekoči računi dajejo lastniku posebno ugodnost, da lahko pod posebnimi pogoji, ki jih določi banka, prekoračijo naložena sredstva na tekočem računu.

Banka odobrava lastnikom tekočih računov tudi kredit po preteku 3 mesecev od prvega pologa, pod pogojem, da sred-

stva pritekajo redno vsak mesec. Banka odobri kredit v višini poprečnega enomesečnega priliva v zadnjem trimesečnem obdobju. Rok vračila je šest mesecev od pričetka uporabljanja kredita. Občan lahko uporabi kredit naenkrat ali postopoma. Kredit se vrača v enakih mesečnih obrokih. Obrestna mera za tak kredit je 12 odstotkov. Ko lastnik tekočega računa vrne posojilo, mu lahko banka prizna novo pod enakimi pogoji.

ZIRO RAČUNI

Banka sprejema vplačila na ziro račune od vseh občanov, ki prebivajo na območju poslovne enote banke. Lastnik ziro računa lahko pooblasti banko, da mu denarna sredstva z ziro računa prenaša ali na hranilno knjižico kot vlogo na vpogled ali poleg in na tekoči račun.

KDO LAHKO SE DOBI KREDIT?

Pod posebnimi pogoji lahko banka odobrava kredite zasebnim kmetijskim proizvajalcem za nabavo in popravilo kmetijske opreme, za izgradnjo in preureditev gospodarskih poslopij, za nakup plemenske živine in za nakup kmetijske mehanizacije. Privetni obrtniki lahko dobijo kredite za nakup opreme, izgradnjo in adaptacijo gospodarskih objektov.

Poleg teh kreditov pa banka odobrava še kredite ostalim občanom za adaptacijo, popravilo in rekonstrukcijo stanovanj ali stanovanjskih hiš, kredite za nakup in popravilo avtomobilov ter kredite do višine vezanih sredstev.

DEVIZNI RAČUNI IN DEVIZNE HRANILNE VLOGE

Sredstva na devizne račune in devizne hranilne vloge sprejema banka na vpogled in na zavezo za vnaprej določene namene. Lastnik deviznega računa in deviznih hranilnih vlog lahko vplačuje neomejene zneske. Izplačila pa se izvršijo na zahtevo lastnika deviznih sredstev v devizah ali v dinarjih do višine vloženih sredstev.

Devizna sredstva, ki se jim vnaprej določi namen, sprejema banka na zahtevo lastnika tako, da vnaprej določi pravice do kredita ali drugih bančnih uslug, ki jih bo nudila vlagateljem.

Na koncu tega zapisa lahko še enkrat ugotovimo, da je potrebno, preden se odločimo o denarnih zadevah, obiskati Beograjsko banko – Temeljno banko Ljubljana, ker bomo pri njej dobili odgovor in nasvet kako bomo najbolje izkoristili svoj denar.

EP DL

NOVOLETNI SEJEM

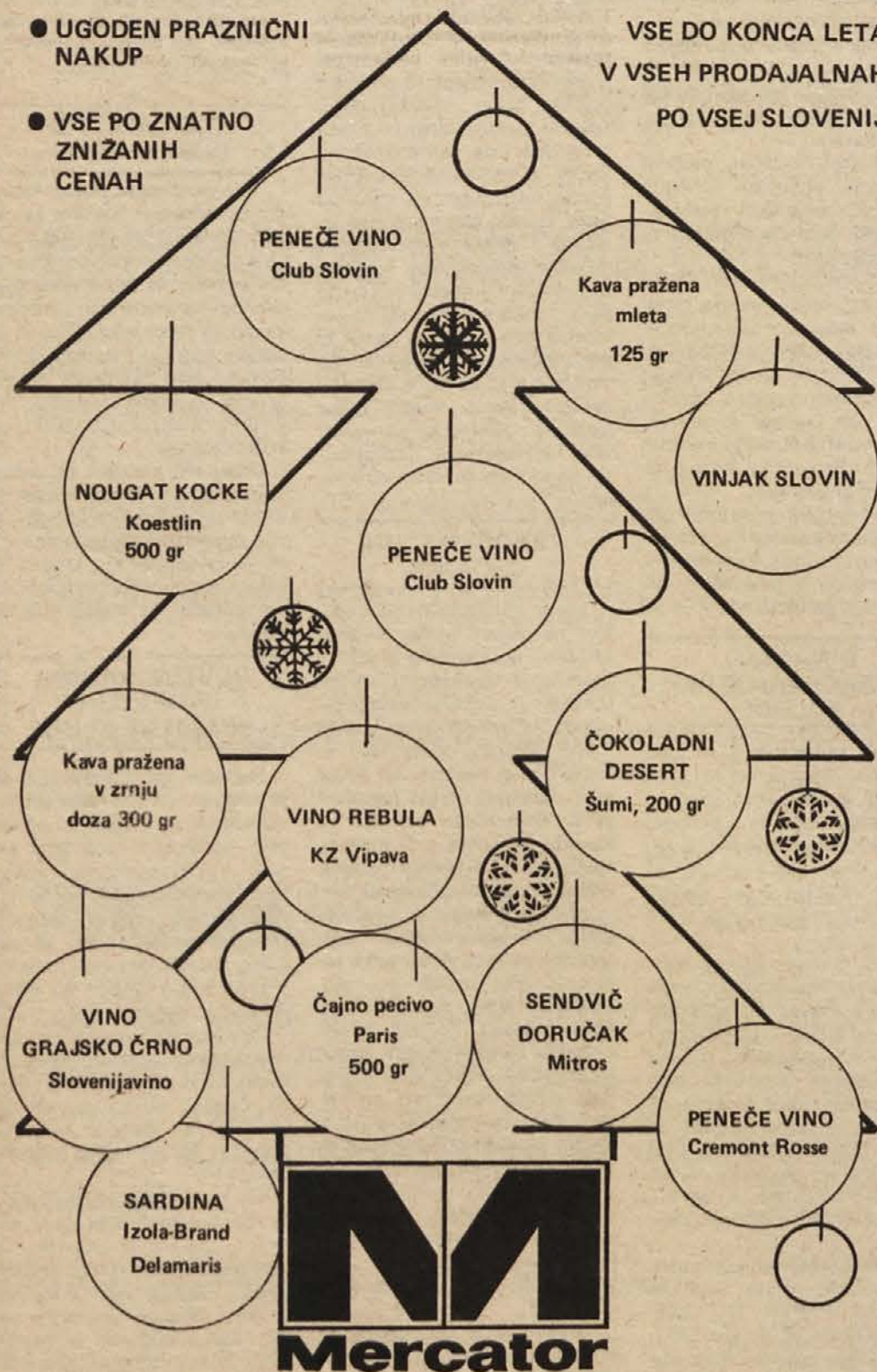
- PRILOŽNOSTNA PRODAJA TEKSTILA, KONFEKCIJE, PREHRAMBNIH PROIZVODOV, IGRAČ, KNJIG, GRAMOFONSKIH PLOŠČ, KASET, POHIŠTVA V VELIKI IZBIRI - CENE NEKATERIM PROIZVODOM SO ZNIZANE TUDI DO 40 ODSOTKOV.
- ZA KMETOVALCE: KMETIJSKA MEHANIZACIJA S PRIKLJUČKI IN OPREMO ZA VSE VRSTE KMETIJSKIH DEL S POPUSTOM.
- POHIŠTVO PROIZVAJALCEV IZ VSEH NAŠIH REPUBLIK IN POKRAJIN V NAJBOGATEJŠI IZBIRI PO ZNIZANIH CENAH NA POVRŠINI 30.000 KVADRATNIH METROV V PAVILJONIH 12 in 23.

BOGAT PROGRAM ZABAVE IN RAZVEDRILA • VSAK DAN OTROŠKA IGRICA „IVAN – METULJ“ V KONGRESNI DVORANI V IZVEDBI GLEDALIŠČA KOMEDIJA • LUNA PARK V OGREVANEM PAVILJONU • RALLY NOVOLETNEGA SEJMA V ORGANIZACIJI AVTOMOTO DRUŠTVA „RADE KONČAR“, TURISTIČNE ZVEZE ZAGREBA, VJESNIKA IN ZAGREBSKEGA VELESEJMA • PIVNICA „ALATE“ Z ZABAVNOGLASBENIM PROGRAMOM. SLAVNOSTNI SPREJEM DEDKA MRAZA BO 18. DECEMBRA OB 15. URI NA ZAGREBSKEM VELESEJMU. NAKUP, ZABAVA IN RAZVEDRILLO V NOVOLETNEM RAZPOLOŽENJU! NOVOLETNI SEJEM ZAGREBSKEGA VELESEJMA.

ZAGREBSKI VELESEJEM 18.-29. DECEMBRA

- UGODEN PRAZNIČNI NAKUP
- VSE PO ZNATNO ZNIZANIH CENAH

VSE DO KONCA LETA
V VSEH PRODAJALNAH
PO VSEJ SLOVENIJI

Krojaško podjetje

KROJAČ
NOVO MESTO
Glavni trg 17

Se priporočamo.

Izdelujemo vsa damska in moška
oblačila po meri
iz lastnega ali prinesenega blaga,
vse vrste uniform in delovnih oblek

VSEM STRANKAM ŽELIMO SREČNO NOVO LETO

ŠOLSKI CENTER ZA KOVINARSKO STROKO - NOVO MESTO

RAZPISUJE

prosto delovno mesto

INŠTRUKTORJA PRAKTIČNIH VOŽENJ
ZA C IN E KATEGORIJO
(za nedoločen čas)

POGOJI:

1. srednja šolska izobrazba
2. izpit za inštruktorja

Osební dohodki po sporazumu o delitvi OD.
Nastop službe 1. 1. 1977

RAZPISUJE

prosto delovno mesto

SNAŽILKE

(za nedoločen čas)

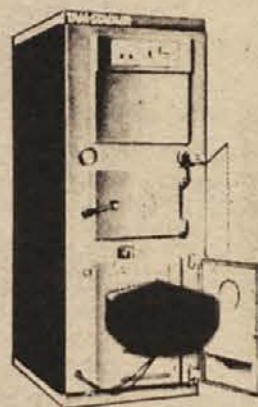
Nastop službe 1. 1. 1977

TAM-STADLER

1. TOPLOVODNI KOTLI
2. OLNJI IN PLINSKI GORILNIKI
3. ELEKTRONSKA REGULACIJA

VSE ZA OGREVANJE

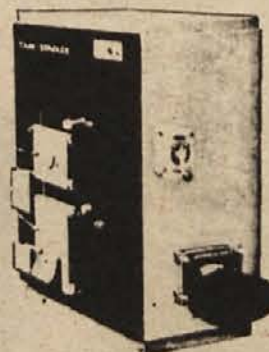

SUPERAVTOMATSKO OGREVANJE Z VAKUUMEMAJLIRANIMI BOJLERJI

Mednarodni patent No.250127

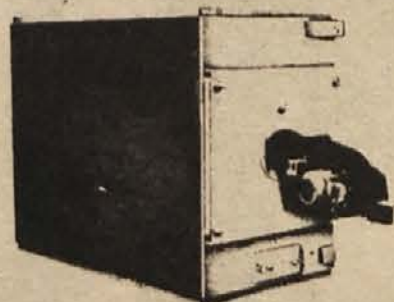
UNIVERZALNI KOTLI

- od 25.000 kcal/h naprej
- možnost kurjenja z oljem, s premogom ali plinom
- visoki izkoristki goriva
- vgrajena avtomatika za samodejno delovanje
- gorilniki
- zagotovljeni nadomestni deli in servis
- ugoden dinarski nakup

KOTLI Z DVOJNIM KURIŠČEM

- od 25.000 do 80.000 kcal/h
- možnost kurjenja s premogom, odpadki, oljem ali plinom
- visok izkoristek goriv
- samodejno delovanje

KOTLI ZA OLJE ALI PLIN

- od 200.000 do 3.000.000 kcal/h
- ugodne dimenzije
- visoki izkoristki
- za delovanje do 110° C
- za nizekotlačno paro do 0,5 atm
- kvalitetni gorilniki
- dinarski nakup

VARČNO OGREVANJE

TAM MARIBOR
OBRAT STUDENCI
62000 Maribor
Leningrajska 27

ne samo v prvih januarjskih dneh

kadarkoli lahko pripišete obresti za minulo leto

Vsakdo, ki varčuje, gotovo precej dobro pozna vse načine obračunavanja obresti, pozna višino obrestnih mer za različne oblike varčevanja in gotovo pozna ugodnosti, ki jih prinaša varčevanje pri Ljubljanski banki. Kljub temu pa smo se odločili, da vas čisto na kratko seznanimo z obrestnimi merami, po katerih banka varčevalcem obračunava obresti od vloženih sredstev.

Dinarska in devizna sredstva občanov obrestuje Ljubljanska banka po obrestni meri:

7,5 % letno za vloge na vpogled,

9,0 % letno za vloge, vezane na 13 mesecev,

10 % letno za vloge, vezane na 24 mesecev.

V primeru, da se odločite za vezavo sredstev, vam le-ta prinašajo večje obresti, kar vam daje več možnosti, da zadovoljite svoje potrebe in uresničite svoje želje. Pri sredstvih na deviznih hranilnih računih se vse obresti obračunavajo v tuji valuti.

V Ljubljanski banki dinarske in devizne hranilne vloge občanov vodimo v elektronskem računskem centru, zato lahko zelo hitro in natančno izračunamo vse obresti od vloženih sredstev naših varčevalcev. Vsi podatki o obračunanih obrestih za minulo leto so shranjeni v elektronskem spominu in vam jih bo banka lahko avtomatično pripisala katerikoli dan v letu z enako natančnostjo in zanesljivostjo kot v prvih dneh po novem letu.

Vsako leto zasledimo primere, ko se že v prvih januarjskih dneh zgodi pri bančnem okencu znatno več občanov kot običajno, ker želijo, da bi jim banka na hranilne knjižice pripisala letne obresti. Dolge vrste čakajočih so za anko in za občane neprijetne, zato vam svetujemo, da s pripisom obresti počakate nekaj dni, saj vam bo banka natančno in zanesljivo vpisala obresti ob prvem vašem obisku.

Mimogrede pa še tole dobro novico, ki je mogoče še ne veste. Tudi sredstva na vašem tekočem računu obrestuje banka po enaki obrestni meri kot hranilne vloge na vpogled, to je po 7,5 % letno.

NOVE LETALSKE LINIJE SKRAJŠAJO RAZDALJE, POVEZUJEJO GLAVNA MESTA REPUBLIK SLOVENIJE -- SRBIJE -- BOSNE in HERCEGOVINE -- ČRNE GORE -- MAKEDONIJE.

RED LETENJA:

Ljubljana - Beograd - Ljubljana vsak dan razen nedelje
 Beograd - Sarajevo - Beograd
 Sarajevo - Titograd - Sarajevo
 Sarajevo - Ljubljana - Sarajevo
 Ljubljana - Maribor - Beograd - Skopje
 Skopje - Beograd - Maribor - Ljubljana

torek in
četrtek do 30. 4. 77

Ljubljana - Dubrovnik - Ljubljana oo nedeljah
 Ljubljana - Split - Ljubljana ob sredah do 30. 4. 77

NOVOLETNI POLETI ZA DELAVCE, KI SO ZAČASNO NA DELU V ZR NEMCIJI, SO NAMENJENI SAMO NJIM IN NJIHOVIM OZJIM SORODNIKOM DOMA IN SO DO 50 % CENEJSI OD REDNIH LINIJ.

CENA VOZOVNIC od 1.390 din naprej z ozirom na relacijo.

LETIMO IZ ZAGREBA V

Frankfurt
 Duesseldorf
 Hamburg
 Stuttgart

in nazaj

S SVOJIM NOVOLETNIM OBISKOM RAZVESELITE SVOJE NAJDRAZJE!

Prodaja vozovnic: Inex Adria Aviopromet Ljubljana, Titova 48, tel. 061/313-366 in poslovalnice KOMPAS v Novem mestu, SAP Sevnica in SAP Kočevje

LETIMO Z DC-9

SLOVENIJA AVTO TOZD Servis Krško Bohoričeva 10, Krško

objavlja naslednja prosta delovna mesta:
BLAGAJNIK - FAKTURIST

Pogoji: nepopolna srednja izobrazba administrativne ali ekonomske smeri ali KV delavec, 1 leto delovnih izkušenj v stroki delovnega mesta, od tega 6 mesecev v avtostroki. Obvezno znanje strojepisja.

AVTOELEKTRIČAR

Pogoji:
 - VK avtoelektričar in 3 leta delovnih izkušenj v avtostroki (vozila Zastava), vozniški izpit B kategorije ali
 - KV avtoelektričar in 5 let delovnih izkušenj v avtostroki (vozila Zastava), vozniški izpit B kategorije.

Nastop dela na obeh delovnih mestih je možen takoj in za nedoločen čas. Poseben pogoj za obe delovni mesti je uspešno opravljeno poskusno delo 2 meseca. Delo je v dveh izmenah. Stanovanje ni na razpolago.

Pismene ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v roku 15 dni po dnevu objave na naslov: Slovenija avto, TCZD Servis Krško, Krško, Bohoričeva 10.

SLOVENIJALES „STILLES“

Tovarna stilnega pohištva in notranje opreme
SEVNICA
 OBJAVLJA
 prosti delovni mesti:

1. OBLIKOVALCA
2. OBRATNEGA ELEKTRIČARJA

Pogoji:
 pod 1

- a) srednja strokovna izobrazba - šola za oblikovanje interiera z najmanj dvema (2) letoma delovnih izkušenj na področju oblikovanja pohištva in pohištvene opreme,
- b) delovno mesto se objavlja za določen čas in sicer za nadomeščanje delavca na odslužitvi kadrovskega roka,
- c) pogoj za zasedbo je trimesečno (3) poskusno delo.

pod 2

- a) KV električar ali delovodja-inštruktor elektro stroke z najmanj tremi (3) leti delovnih izkušenj pri vzdrževanju industrijskih elektro naprav,
- b) delavec bo na to delovno mesto sprejet za nedoločen čas pod pogojem treh mesecev poskusnega dela.

Kandidati za obe delovni mesti naj pismene vloge naslovijo na naslov delovne organizacije v roku 15 dni po objavi. Vlogi je treba priložiti dokazila o izobrazbi in kratak opis dosedanjega dela.

KOLEDAR VREME HUMOR

NASVETI ZANIMIVOSTI UGANKE

PAULHOVA PRATIKA 1977

GRADNJE IN

Graditelji, ste v zadregi zaradi gradnje, izolacije in vzdrževanja dimnikov?

IZOLACIJE

Skrbi vas bo rešil strokovnjak za opravljanje teh del MARTIN KASTELIC iz Gotne vasi 15-a, 68000 Novo mesto.

DIMNIKOV

Vaše potrebe lahko sporočite osebno ali pismeno na gornji naslov.

DOM POČITKA IMPOLJCA 68290 Sevnica, p.p. 15

objavlja
 prosti delovni mesti:

1. tajnik - sekretar zavoda
2. blagajnik - administrator

Pogoji za sprejem:

- pod 1 - končana višja upravna šola z znanjem strojepisja, samostojno delo v upravi in administraciji, 1 leto delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok;
- pod 2 - končana srednja ekonomska šola ali gimnazija, željeno znanje strojepisja, 1 leto delovnih izkušenj, odslužen vojaški rok.

Posebni pogoji:

- pod 1 - poskusno delo 3 mesece, družbenopolitična angažiranost, moralna politična neoporečnost;
- pod 2 - poskusno delo 2 meseca.

Pismene prijave z dokazili sprejema svet zavoda 10 dni po objavi.

PAULHOVA PRATIKA 1977

VOZNIKI!

ZAŠČITITE SVOJE VOZILO PRED KOROZIJO. ZUNANJI IN NOTRANJI PREMAZ Z „VALVOLINE TECTYL“ VAM OPRAVI

PETER PERDEC

AVTOMEHNIK
 POD TRŠKO GORO 90,
 TELEFON 068-22-372
 GARANCIJA ZA OPRAVLJENO DELO!

TECTYL CENTER

DOLENJSKI LIST

vsak četrtek 150.000 bralcev

ZELEZNIŠKO GOSPODARSTVO LJUBLJANA

NOCNI SKOK

POJEM HITROSTI IN ZANESLJIVOSTI V TOVORNEM PROMETU

Pridobi, kdor hitro gradi

V brežiški občini bodo pospešili družbeno stanovanjsko gradnjo — Do leta 1980 napoveduje stanovanjska skupnost 282 novih stanovanj

Za obdobje 1972 — 1976 je značilen sorazmerno majhen delež družbene stanovanjske gradnje, saj je ta predstavljal komaj 18 odstotkov. Plan je bil sicer obsejnejši in je predvideval 445 družbenih stanovanj, zgrajenih pa je bilo komaj 170 ali nekaj več kot tretjino. Gradbišča so oživela predvsem v zadnjih dveh letih, ko je bilo v brežiški občini zgrajenih 98 družbenih stanovanj, od tega 45 za solidarnostne namene. Druga stanovanja so kupile večinoma delovne organizacije za svoje delavce.

Do leta 1980 naj bi se družbena gradnja močneje razmahnila. Samoupravna stanovanjska skupnost predvideva 282 novih stanovanj v družbenem sektorju. Samo v soseski Zakot-Trnje bi jih po za-

zidalnem načrtu lahko zgradili 240, razen tega pa je v načrtu pet stanovanjskih objektov v Dobovi in štirih v Cerkljah.

Pripomniti velja, da so v občini doslej posvečali premalo pozornosti cenam, zato je bil kvadratni meter stanovanjske površine dražji od povprečne gradbene cene v republikli. Na oblikovanje bodoče cene bo skušal odločilneje vplivati strokovni odbor, ki spremlja uresničevanje družbenega dogovora o cenah stanovanj. Ta se je že angažiral pri dogovorih za gradbeno ceno prve stanovanjske stolpnice v soseski Zakot-Trnje. Pionir je kot najugodnejši ponudnik pristal na ceno 5225 din za kvadratni meter, v kateri pa niso upoštevali stroški kumulativne opreme.

Stanovanjska skupnost želi v prihodnje več sodelovati z delovnimi organizacijami in poenotiti predpise, ki urejajo stanovanjsko problematiko. Tako bi se poslej izognili različnim merilom kreditiranja zasebne stanovanjske gradnje in razlika

pri gradnji oz. dodeljevanju družbenih stanovanj. Vse to bo lahko vključevali bodoči samoupravni sporazum o temeljnih plana za srednjeročno obdobje do 1980. leta.

Za zdaj skupnost ugotavlja, da mnogi kolektivi sploh nimajo izdelanih meril za dodeljevanje stanovanjskih posojil za zasebno gradnjo in da kažejo zelo malo poslušnosti za stanovanjske težave mladih družin.

POSOJILU ZA CESTE PRESEŽENO

Akcija za vpis cestnega posojila je v brežiški občini naletela na dober odziv. Zbrati je bilo treba nekaj nad 7,5 milijona dinarjev, občani pa so vpisali 9.472.630 dinarjev, kar je 28 odst. več od predvidevanj. Tako je 5061 zaposlenih vpisalo 8.288.000 dinarjev. Vseh vpisnikov z upokojnici, obrtniki in kmetovalci vred je bilo 5970. Štiri delovne organizacije so prispevale tudi iz sredstev skupne porabe, seštevke teh zneskov pa je 430 tisočakov. Presežek vpisanega posojila naj bi namensko uporabili za modernizacijo cest v občini.

LOČENA ZASEDANJA

Za delegate vseh treh zborov brežiške občinske skupščine se bo 1976. leto končalo natanko 30. decembra, ko se bodo zbrali na seji. Tudi tokrat bodo imeli zbori ločena zasedanja, na dnevnem redu pa imajo od deset do enajst točk. Med pomembnejšimi bodo vsem trem zborom skupne obravnave predloga družbenega dogovora o pogojih zaposlovanja ter o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju v Posavju, obravnava predloga za pogodbo o izdelavi načrta „Vinske ceste“ ter informacija o pripravah na ustanovitev spominskega območja Gorjanci-Zumberak.

Škarje in platno v rokah delavcev

S sprejetjem zakona o združenem delu se začne globoka družbena preobrazba, ki postavlja delavca v nov položaj. Prišel je čas dejanj, čas, ko se bodo morale ponovno strniti vse družbene sile, da bodo pričakovana delovnih ljudi čimprej uresničena. O tem, kaj si delavci obetajo, priobčujemo tokrat dve izjavi:

FRANC KENE, prosvetni delavec osnovne šole v Globokem: „Zakon je dobrodošel, ker prinaša bistvene spremembe v medsebojne odnose, zlasti kar zadeva odločanje delavcev o ustvarjenem dohodku. Delavec je tisti, ki ima v rokah škarje in platno, tisti, ki odloča, kako bo razporedil dohodek za skupno in splošno porabo. Toda ne na pamet, ampak na podlagi programov. Na presojo in odločitev bosta vplivali gospodarska moč in produktivnost združenega dela. To pomeni, da si kljub programom ne bomo mogli privoščiti več, kot ustvarjamo, če pa bomo to želeli, bomo morali več narediti.“

Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori so z novim zakonom postali temeljni instrumenti za urejanje in usklajevanje družbenoekonomskih ter drugih odnosov ter interesov v združenem delu, v družbenopolitičnih in interesnih skupnostih.“

MAKS UNFITC, predsednik medobčinskega sveta Zveze sindikatov Posavje:

„Kot sindikalni delavec lahko potrdim, da je zakon, ki smo ga sprejeli, zakon milijonov delovnih ljudi, zakon, ki je nastal ob sodelovanju samoupravljavcev v združenem delu, v krajevnih in drugih skupnostih. Zakon onemogoča vse oblike odtujevanja dohodka in sredstev temeljni organizaciji združenega dela in sindikat bo bedel nad rešitvami v praksi. Bolj kot kdaj prej se bo vključeval v konkretne akcije pri reševanju vprašanj samoupravne organizacije združenega dela; delitve dohodka, nagrajevanja, povečevanja produktivnosti, programiranja, urejanja ekonomskega in socialnega položaja delavca. Zato bomo v Posavju idejno, akcijsko in kadrovske okrepili vse osnovne organizacije sindikata.“

SELITEV V BOLJŠE PROSTORE — V počastitev dneva republike so v Krškem slavili več delovnih zmag, med večjimi pa so prav gotovo novi proizvodni prostori Splošnega mizarstva. Na sliki: nov objekt z 2460 kvadratnimi metri.

Krški mizarji vse bolj rastejo

Splošno mizarstvo se bo preselilo v nov obrat — Prvo leto zaposlenih 26 delavcev, sedaj 178 — Razmišljajo o novem objektu v Kostanjevici

Delavci krškega „Splošnega mizarstva“ so letošnji dan republike počastili z veliko delovno zmago, z 2460 m² novih proizvodnih prostorov, ki stojijo nedaleč od dosedanjih, za delo že precej časa neprimernih barak.

Skoraj sedemnajst let je bilo potrebno, da bo začel 178-članski kolektiv delati v sodobnih prostorih. Začetek je bil močno skromen. S praznimi skladišči lesa in polizdelkov, s skromnimi obratnimi sredstvi in z obrabljenimi stroji je začelo gospodariti 26 zaposlenih in 4 vajenci. Marsičemu se je bilo potrebno odredi, veliko nadur opraviti zastoj in le malokdo je verjel, da bo „mizarjem“ vse zastavljeno uspelo urediti. Postajali so vse močnejši in že dve leti kasneje so se jim pridružili člani „Lipe“ s Prekope, dobili so obrat v Kostanjevici, leto kasneje pa se jim je pridružila mizarška delavnica iz Brestanice. Združeni so poslovali bolj gospodarno, zakaj že takrat so ugotovili, da je povezava med majhnimi kolektivi, če hočejo uspeti, nujno potrebna. Medtem ko so prvo leto obstoja imeli 316.000,00 din celotnega dohodka, so ga lani 33.600,00 din.

„Naše Splošno mizarstvo je vse bolj močno,“ je povedal direktor Roman Dular, ki vodi mizarje vse od ustanovitve obrtnega podjetja. „Proizvodnja je usmerjena. Delamo za zasebne naročnike in notranjo opremo za stanovanja in poslovne objekte. Marsikdo večkrat vpraša, kako lahko med slovenskimi lesnimi velikani prodremo na tržišče. Predvsem zavoljo naše elastičnosti, kajti vedno smo se hitro prilagodili tržišču, novostim, radi hitro ustrezemo itd. Sodelujemo z novomeškimi SGP Pionir,

garderobe, transformatorsko postajo in prostore za pripravo dela. Razmišljamo tudi o nadaljnjem razvoju, in sicer o novem objektu v Kostanjevici, v katerem bi se lahko zaposlilo precej domačinov iz okoliških gorskih vasi.“

Ob vseh uspehih krški mizarji niso pozabili tudi na kadrovske politike. Spodbujajo izobraževanje in ta čas se ob delu izpopolnjuje na srednji tehnični lesni šoli sedem delavcev, imajo tri štipendiste na ekonomski srednji in dva na lesni šoli. J. P.

KRŠKA VAS: MOST GROZI

Kljub opozorilnim tablam, ki omejujejo težo vozil, je most čez Krko pri Krški vasi vse večji revež. Iz dneva v dan se vse bolj šibi, saj vozijo preko tudi najtežji kamioni s peskom. „Mi vozimo za ceste, se nasmejijo šoferji, ko jih prizadeti krajan opozarjajo, da ne delajo prav. Da bi most vendarle obvarovali pred najhujšim, so na zadnji seji delegatov občinske skupščine obljubili, da bodo poslej zavarovalne znake le bolj upoštevali.“

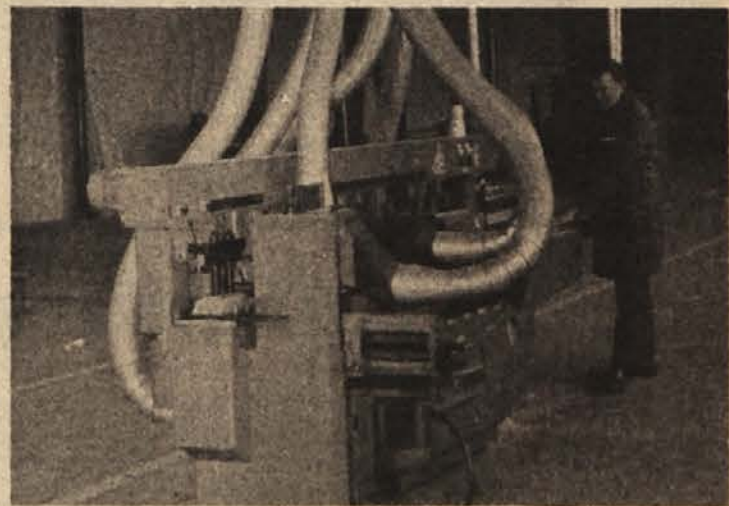
ŠTUDENTJE O SVOJEM DELU

Aktiv komunistov „Kluba posavskih študentov“ je imel minulo soboto v Brežicah seminar, ki ga je vodstvo pripravilo skupno z MOS Zveze komunistov. Obravnavali so sedanje značilnosti v regionalnem gospodarstvu, se seznanili z delovanjem družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih skupnosti ter s srednjoročnimi in dolgoročnimi smernicami gospodarskega razvoja. Študentje so spregovorili o svojem delu in težavah ter se zavzemali za tesnejše sodelovanje s svojimi matičnimi občinami.

Direktor Splošnega mizarstva Roman Dular: „Za nov obrat so zaslužni domači vsi zaposleni.“

Z ljubljansko Obnovo, celjskim Ingradom, Tehniko, Slovenijalesom in drugimi. V začetku minulega leta smo zaradi uspešnega dela sklenili, da postavimo nov objekt, kajti ta, v katerem smo delali do sedaj, je zastarel in ni več kos našemu razvoju. V novi stavbi — do sedaj smo postavili štirinajst sodobnih strojev — imamo razen proizvodnih prostorov urejeno jedilnico, sanitarije s tušem,

ŠTIRISTRANSKI STROJ — Obratovodja v Splošnem mizarstvu Jože Arh pri štiristranskem obdelovalnem stroju za obdelavo profilov stavbnega pohištva. V nove proizvodne prostore so pred kratkim namestili kar štirinajst novih sodobnih strojev, ki sami naredijo nekaj delovnih operacij. (Foto: Janez Pezelj)

Krške novice

DVA DNI — Komite OK ZKS je minuli sredo in četrtek pripravil seminar za člane predavateljskega aktivna. Na njem so jim družbenopolitični delavci iz Ljubljane predavali o stvareh, ki jih bodo morali kasneje predelati v vseh osnovnih organizacijah ZK, v okviru „minimalnega programa“ idejnopolitičnega izobraževanja. Seminar je bil v Kostanjevici.

ŠE TO LETO — Nova tovarna magnetne celuloze in proizvodni prostori „Splošnega mizarstva“ niso edina pridobitev za krško in občinsko gospodarstvo ob koncu leta. Za zadnje dneve v decembru so napa-

vedali tudi otvoritev novih proizvodnih prostorov za „Specializirano podjetje za industrijsko opremo“, ki bo v Žadovinkah „prestavilo“ del dejavnosti iz starejših prostorov v središču mesta na desnem savskem bregu.

TRI NOVOSTI — Srednjeročni program razvoja zdravstvene službe predvideva v krški občini do konca 1980. leta tri novosti. Najprej naj bi bila na vrsti problematika sedanjega tesnega zdravstvenega doma v Krškem, že drugo leto zdravstvena postaja na Raki, pa tudi razširitev prostorov za to dejavnost v Kostanjevici.

POSJEVAJE K EMONI

Trgovsko in gostinsko podjetje Posavje, Brežice, ima s 380 zaposlenimi v treh tozidih 360 milijonov prometa na leto. Ta kolektiv se zdaj pripravlja na pomembno odločitev, na integracijo z ljubljansko Emono, ki zagotavlja realizacijo razvojnih programov avja do 1980. leta. Ta obsega graditev blagovne hiše in samopostrežne restavracije ter skladišč v Brežicah. S to integracijo se bo Posavje v okviru sozda povežalo z vsemi prodajnimi in drugimi zmogljivostmi Emone. Referendum, ki bo odločil o integraciji, naj bi speljali do 15. 2. 1976.

POROČILA Z ZAMUDO

Ko so delegati vseh treh zborov brežiške občinske skupščine na zadnji seji obravnavali poročila o delu skupščinskega izvršnega sveta, oddelkov pri skupščinski upravi in njenih služb, nanje niso imeli nobenih pripomb. Opozorili so le na to, da so prišla precej pozno, saj bi jih morali po sprejetem programu obravnavati že v mesecu aprilu. Tudi zato je nekaj stvari v predloženi materialih že „zastarelih“, mnogo stvari pa bi lahko do konca leta oziroma do zadnje seje že uredili in jih tako umaknili z dnevnega reda.

SESTANEK Z ZDOMCI 28. DECEMBRA

Tudi tokrat bo občinski sindikalni svet zaključil leto s srečanjem z občani na začasnem delu na tujem. Sestanek z njimi so napovedali za 28. december ob 10. uri v prostorih brežiškega hotela, ko jih bodo ponovno seznanili z gospodarskimi razmerami, možnostmi zaposlovanja, davčnimi olajšavami in odgovarjali na njihova vprašanja.

POSAVSKI ŠTUDENTI NA SEMINARJU

Aktiv ZK Kluba posavskih študentov in medobčinski svet Zveze komunistov Posavje sta v dogovoru s komiteji občinskih konferenc ZK v Brežicah, Krškem in Sevnici priredila v soboto, 18. decembra, seminar za člane aktivna in izvršnega odbora študentskega kluba. Na njem so obravnavali gospodarstvo v regiji, šolstvo, problematiko samoupravnih interesnih skupnosti, delo družbenopolitičnih organizacij in vprašanja, s katerimi se pri svojem delu srečuje Klub posavskih študentov.

M. J.

NIHČE NE BO PRIKRAJŠAN. Za novoletno jelko bodo v brežiški občini pripravili 4900 daril, ki jih bo dedek Mraz razdelil otrokom na svojih obhodi od šole do šole, od vrta do vrta. (Foto: J. T.)

Novo v Brežicah

IZ PROIZVODNJE PA NIČ. — Komisija občinske skupščine za odlikovanja in priznanja je letos prejela 102 predloga. V 90 primerih je soglašala z njimi in jih s priporočilom poslala naprej republiški komisiji. Ostale predloge je zadržala, oziroma jih je vrnila predlagateljem, da bi jih dopolnili ali ponovno preučili. Zanimiv je podatek, da je iz delovnih organizacij prispelo le 30 predlogov. Med njimi so bile: delovna skupnost občinske uprave, osnovna šola Dobova, PTT, zdravstveni dom, stanovanjsko podjetje, Zavod za šolstvo in sodišče. Predlagatelji so bili še družbenopolitične organizacije in društva, medtem ko prizvodne delovne organizacije niso dale nobene predloga za svoje zaposlene. Odzvale se niso niti na drugi poziv komisije.

osebni dohodki velja od junija 1975. Stanovanjska skupnost je tako lani priznala nadomestitev starinarine enaindvajsetim prosilcem. Prošenj je bilo sorazmerno malo in tudi letos jih v določenem roku ni prispelo več. Tako se število olajšav ni zvečalo. Nadomestilo je priznalo dvajsetim občanom, čeprav je upravičencev najbrž več.

VINSKA CESTA BO. — Izvršni svet predlaga občinski skupščini, da bi z Inštitutom za regionalno ekonomiko iz Ljubljane podpisala pogodbo za elaborat o vinski cesti Bizeljsko-Pišce-Sromlje-Zgornja Pohanca. Pogodbeno ceno bo predvidoma 800 tisoč dinarjev, vendar ima občina po dogovoru o pospeševanju razvoja manj razvitih območij in obmejnih območij v SR Sloveniji pravico zahtevati povračilo za polovico omenjene vsote. K sofinanciranju projekta bi kazalo pritegniti tudi nekatere delovne organizacije.

Dosti prispevali k stabilizaciji

Več kot podvojili lanski izvoz — Sevniško gospodarstvo dela tudi še s cenami iz leta 1974 — Pripravljeni na novo poslovno leto

Občinski izvršni svet je na seji minuli četrtek obravnaval izvajanje družbenega načrta razvoja občine v letošnjem letu, hkrati pa tudi že osnutek za prihodnje leto.

Na splošno velja razveseljiva ugotovitev, da je gospodarstvo občine v nelahkih tržnih razmerah ugodno uredničevalo v začetku leta postavljene naloge. Na tuje je šlo v devetih mesecih letošnjega leta po vrednosti dvakrat več izdelkov kot v enakem obdobju lani. Lani je npr. izvoz presegal izvoz še za 24 milijonov dinarjev, medtem ko so poglaviti izvozniki v občini letos izvozili kar za 32,7 milijona dinarjev več. Kot velja tudi v državnem merilu, je letos tudi pri delovnih organizacijah v občini občutno padla akumulacija. Tekstilna in lesna industrija, ki sta v gospodarstvu občine močno zastopani, nista imeli posebnih možnosti, da bi kaj pridobili s cenami. Ugotovljeno je, da vrsta kolektivov v sevniški občini posluje s s cenami iz leta 1974!

Za gospodarjenje v prihodnjem letu si v občini zastavljajo pomembne naloge. Opredeljenih je več prednostnih nalog. V kmetijstvu naj bi za 15 hektarov povečali nasade jablan, zgradili priložnostne skladišče in

nadaljevali s posodobitvijo hlevov in strojne opreme pri kmetih-kooperantih. Prihodnje leto bo pomembno za sanacijo in rekonstrukcijo obratov tanina in furfurala pri Jugotaninu. Predvidena je vrsta tehnoloških izboljšav in izboljšanje delovnih pogojev, kot npr. izgradnja

MOČNI IZVOZNIKI

Letošnji izvoz v prvih devetih mesecih letošnjega leta je več kot podvojen v primerjavi z enakim obdobjem leto poprej. Močno je povečal izvoz tudi Stilles (242 odst.), medtem ko je po vrednosti največ izvozila Lisca — nad 100 milijonov dinarjev. Tudi Kopitarna je povečala izvoz (209 odst.), v izvoz se je vključil tudi Jugotanin.

LE, KOLIKOR ZMORE GOSPODARSTVO

Predzadnji četrtek so se delegati občinske konference SZDL lahko dobro seznanili s programi samoupravnih interesnih skupnosti za naslednjih pet let, predvsem pa z denarjem, ki bo za to potreben. Predstavniki posameznih interesnih skupnosti so se posebej poglobljevali načrtovane naloge. Vrsta razpravljalcev je trdila, da je mogoče izvajati le naloge, ki jih zmore pokrivati gospodarstvo. Člani konference so sprejeli tudi delovni program občinske konference SZDL za naslednje obdobje.

SREČANJE ZDOMCEV LETOS V JUTRANJKI

Tradicionalno srečanje zdomcev sevniške občine bo letos v torek, 28. decembra ob 16. uri, v prostorih Jutranjke. Lani je bilo podobno srečanje v Lisci. Minilo je v prijetnem vzdušju in ob ogledu tovarne, za kar sicer zlepa ni priložnosti.

proizvodnih prostorov in nabava opreme v Stillesu, proizvodne opreme v Kopitarni, nadaljnje posodobitve prodajal pri Trgovskem podjetju krepitve računalniškega centra v Lisci. Jutranjka bo nabavila pletilne stroje, s čimer bo nadomestila uvožene surovine.

A. ZELEDNIK

REFERENDUM JE ZAKONIT

Pri oceni zakonitosti izvedbe postopka referenduma v sevniškem Trgovskem podjetju (o združitvi z gostinci) je družbeni pravobranilec samoupravljanja za Posavje ugotovil, da ni osnov za razveljavitev. Niti predčasno zapiranje enega volišča (volilna komisija se je bila odločila za tak korak, ker so bili manjkajoči delavci v bolniški) zaradi prevelikega števila glasov proti združitvi niti glasovanje teh delavcev ne bi bistveno spremenilo izida.

Kot je bilo mogoče razbrati iz vsebine članka in podnaslova v našem listu v zadnji številki, je bilo pri naslovu „Trgovski referendum neveljaven“ očitno, da manjka vprašaj, ki je izpadel iz tehničnih razlogov, za kar se opravičujemo.

OBETI ZA ZAČETEK DEL

V prihodnjem letu je predviden začetek del pri modernizaciji ceste po mirenski dolini. Z deli naj bi začeli na odseku od Mokronoga do križišča za Krmelj v Tržišču. Za to si prizadevajo zagotoviti še premoštvni kredit v znesku 14 milijonov pri Ljubljanski banki. Gradnja po zahtevnem terenu bo prav gotovo trajala več let. Predvidena širina vozišča je 6 metrov. Za modernizacijo te ceste je močno zainteresirana tudi trebanjska občina.

TABORNIŠKO GLASILO

Taborniški odred Treh smrek iz Sevnice je novembra izdal prvo številko svojega glasila Naša pot. V njem so podrobno predstavili letošnji delovni program odreda, na kraju pa tudi predvideni program za prihodnje leto. Tudi z nekaterimi drugimi prispevki so skušali prikazati svojo dejavnost skozi vse leto. Nekateri so se poskušali tudi v pesmih. Glasilo v ciklostilu je pomagala izdati Kopitarna.

ZE 382 SLUŠATELJEV

Sevniški Zavod za kulturo ima v številnih izobraževalnih oblikah v okviru delavske univerze že 382 slušateljev, od večerne osemletke do višje komercialne šole. Pred nedavnim so izdali tudi ciklostiran bilten. Za začetek so v njem izključno obvestila o urniku in kraju predavanj.

Šola za delo

Znano je, da uveljavljanje usmerjenega izobraževanja marsikje zaostaja, zlasti takega, ki naj bi kar najbolj upoštevalo potrebe družbenega dela. V sevniški občini so se že vključili v pripravo posavskega dokumenta o usmerjenem izobraževanju, konkretni korak v tej smeri pa pomeni jutranji referendum o združevanju sevniške osnovne šole in poklicne oblačilne šole.

V novem šolskem centru naj bi bili obe šoli organizirani kot temeljni organizaciji združenega dela. Najpomembnejše je, da bo učencem, ki končujejo osnovno šolo, zagotovljeno nadaljnje usposabljanje bliže domu. S sodelovanjem profesorjev osnovne šole bo imela poklicna šola zagotovljen ustrezen učiteljski kader za splošne predmete. Strokovne predmete bodo poučevali strokovnjaki iz združenega dela. To prinaša vrsto prednosti, predvsem bo šola potem bolj upoštevala potrebe delovnih organizacij in bo šola za delo. Jutranjka in Lisca kot veliki organizaciji združenega dela pristajata na tako sodelovanje, saj je enako v korist tudi njima.

Predvideni referendum je prvi korak k uresničevanju zamisli, kar pa seveda ne pomeni, da bodo zaprta vrata za nadaljnje dograjevanje usmerjenega izobraževanja v skladu s potrebami prakse in družbenega dela.

A. Z.

V ČAST NAŠI ARMADI — V soboto so tudi v miremskem Partizanu svečano počastili 35-letnico ustanovitve naše armade skupno z vojniki iz Mokronoga, učenci, ostalo mladino in moškim pevskim zborom Svobode. Proslavo so pripravili svet KS Mirna, Zveza rezervnih vojaških starešin in družbenopolitične organizacije kraja. (Foto: J. Platiše)

Varstvo najmlajših še na vas

Prihodnje leto potujoči vrtci za otroke zunaj večjih krajev v občini

Otroško varstvo v trebanjski občini ima letos za seboj vrsto uspehov: v Trebnjem so dobili lepe dodatne prostore ob dosežanju vrtcu, vrtec v Mokronogu pa se je iz neustreznih prostorov preselil v nove prostore pri osnovni šoli.

Skupnost otroškega varstva je na skupščini minuli četrtek sprejela smernice za razvoj predšolskega varstva otrok za prihodnje leto. S to usmeritvijo se skupnost odpira podeželju. Če upoštevamo namreč še dejavnost male šole, predšolski otroci v drugih krajih razen Mirne, Trebnjega, Šentruperta in Velikega Gabra, niso bili zajeti v kakršnokoli organizirano obliko predšolskega varstva. Tako predvideva skupnost otroškega varstva, naj bi v prihodnjem letu vzgojiteljica po dvakrat na teden prihajala med otroke na podeželje. V takem potujočem vrtcu — za obiske bi uporabili šolske kombije — bi dobili malčki prvo strokovno predšolsko vzgojo predvidoma v

Dobriču, Trebelnem, Knežji vasi in Selih-Šumberku. V te namene bodo namenili 150.000 dinarjev. Enkrat tedensko naj bi pripravili tako „šolo“ tudi za predšolske otroke Romov v Račjem selu.

Kljub omejenim možnostim bi radi v prihodnjem letu zastavili osnove za nadaljnje širjenje mreže predšolskega varstva. Po srednjeročnem načrtu razvoja naj bi bila prva na vrsti gradnja otroškoverstvene ustanove v Šentrupertu. Predvidoma naj bi veljala 1,7 milijona dinarjev. V prihodnjem letu naj bi pričeli s pripravami. Delavke iz Mokronoga dajejo pobudo, naj bi v vrtcu uredili jasli. Možnosti in dejanske potrebe naj bi proučila strokovna služba.

Tudi šola varčnosti

Dobre izkušnje s šolo v naravi: šola dobrega gospodarjenja — Zakaj odpor na Trebeljanskem

Izobraževalna skupnost je delegacijam v krajevnih skupnostih in delovnih organizacij poslala obsežno poročilo o letošnji šoli v naravi. Znano je, da je šola v naravi občinska izobraževalna skupnost pripravila že četrtrič. Na morju v Tašaleri pri Pulju so bili učenci 4. razredov iz osnovnih šol trebanjske občine (razen otrok iz Šentlovenca, kjer je takrat razsajal mumps), socialno ogroženi otroci, otroci borcev, 78 tabornikov in 47 članov sindikata z svojimi družinskimi člani. Skratka, v dveh mesecih je „obiskalo“ morje 755 ljudi iz tebanjske občine.

Muhasto vreme je nekatere skupine sicer prikrajšalo za nekaj radosti. Ob prihodu niso znali plavati 203 otroci, na kraju pa se je odstotek plavalcev dvignil na 92,3. Možnosti za delo osebja v taboru so bile nadvse slabe, dvakrat jim je neurje domala uničilo tabor. Marsikaj bi se dalo omiliti z boljšo opremljenostjo tabora. Zmogljivost kuhinje zadošča le za 150 ljudi v taboru, ne pa za čez 200, kot jih je dejansko bilo. Predvsem bi bilo treba postaviti pokrito in zaprto jedilnico. Vsaj tretjina šotorov je že doslužila. Prihodnja šola v naravi bo vsekakor še bolje pripravljena, posebno zato, ker nameravajo s pripravami začeti takoj. Ob vsem velja poudariti še

finančno plat. Denar za vse je bil skromno odmerjen, vseeno pa v taboru ni bil nihče lačen ali žejen. Otroci so jedli po petkrat na dan. Ob takih in podobnih akcijah so pri obračunih praviloma prikazane izgube. Pri skrbnem poslovanju pa imajo za nadaljnje delo od letošnje šole še 99.921,17 din!

A. Z.

Iz kraja v kraj

ANKETA NA TERENU — Na seji sveta krajevnih skupnosti Šentrupert v nedeljo so določili člane sveta KS za anketarje po vseh krajih, da bi ugotovili razpoloženje občanov za predvideno akcijo razpisa samopriprave za komunalna dela na območju krajevnih skupnosti. Za vsako gospodinjstvo so razmnožili tudi program predvidenih del.

VREDNO JE POGLEDATI — Za vse vrstne v občini bo v bodoče veljavni pravilnik o kriterijih za sprejem otrok v vzgojnovarstveno ustanovo s pravicami in doloženostmi staršev in ustanove. Vrtec lahko staršem zaračuna npr. dodatne stroške, če ne bi pravočasno prihajali po otroke v vrtec in bi se tako neutemeljeno podaljševal čas varstva. Ravno tako morajo otroke oddajati v varstvo v vrtec, če so vpisani vsak

VIŠJA OSKRBNINA

Skupnost otroškega varstva je potrdila novo lestvico oskrbnin v vrtcih, ki naj bi veljala z novim letom. Na splošno naj bi bila cena višja od 10 do 15 odst. Pri dohodku od 1.201 do 1.500 dinarjev na družinskega člana — takšnih primerov je največ — bo po novem znašala oskrbnina za vrtec 510 dinarjev, za jasli pa 630 dinarjev. Starši naj bi tako prispevali le 40 odst. potrebne denarja za delo vrtcev, preostalih 60 odst. prispeva skupnost. Pripomniti je treba, da so drugod že v večini primerov šli na razmerje 50 : 50, čemur v trebanjski občini še ne sledijo, ker želijo varstvo otrok čim bolj razširiti.

MIRENSKI MOST ZAKRPAN

Šele to jesen začeto krpanje starega mostu na Mirni, luknja je opozarjala dovolj dolgo, je slednjič pri kraju. Z betonom so najprej zalili luknjo na eni polovici vozišča in zatem še na drugi. Zdaj bo vsekakor zdržal, čeprav mu težak tovorni promet ne prizanaša.

Ne nazadnje je bil letos razdeljen tudi lep kupček denarja za kmečke otroške dodatke. Skupno je bilo do oktobra razdeljeno med socialno ogrožene otroke iz kmečkih družin in družin brez dohodkov 630.840 dinarjev. Na voljo je poimenski seznam upravičencev po krajevnih skupnostih, kjer bi jih morali pretresati temeljiteje, da bi prihajala pomoč res v prave roke.

A. ZELEDNIK

NIŽJA ODKUPNA CENA ZA KROMPIR

Tovarna za predelavo krompirja na Mirni je bila prisiljena zaradi razmer na trgu pri prodaji pireja znižati odkupno ceno za krompir. Cena pireja iz druge tovarne v sosednji republiki je namreč nižja, tudi pri njih kupujejo surovino ceneje. Kolinska je zato povabila na sestanek kmetijske organizacije, ki posredujejo največ krompirja od kmetov. Nova cena krompirja, pripeljanega v tovarno je 2,95 dinarja. Prejšnja odkupna cena je znašala 3 dinarje, tovarno pa je stal s stroški prevoza 3,20 dinarja. Trebanjski kmetijski zadrugi priznavajo pri kilogramu še 2 pari pribitka za skladiščenje na mesec. V tovarni menijo, da je večina kmetov z območja trebanjske kmetijske zadruge krompir že oddala še po stari ceni. Marsikdo, ki je lani pohitel s prodajo v času nižje cene in je predvideval tak položaj tudi letos, se je sedaj užel.

teden, tudi če je kateri od staršev zaradi izmenskega dela doma, ker je sicer moten vzgojni proces.

ZANIMAJO SE ZA TELEFON — Nekaj občanov na Pluski in Griču se zanima za napeljavo telefona. Laže bi izvedli akcijo, če bi našli še več interesentov. Telefon je pridobitev, ki jo vse bolj potrebujejo tudi na vasi.

NAMESTO ZA SILVESTROVANJE ZA TOLMINSKO — Osnovna organizacija sindikata občinske uprave in družbenopolitičnih organizacij se je odločila, da razen namenjnih dveh celodnevni služkov kot pomoč za Posočje, namestijo za to ob potresu prizadete kraje tudi denar, ki so ga imeli sicer namenjenega za silvestrovanje.

V SPOMIN TALCEV — V nedeljo so v Pijavcih v okviru prireditev v čast dnevu armade v sevniški občini odkrili spomenik devetim talcem, ki jih je okupator ustrelil na tem kraju. Akcijo za izdelavo spomenika sta podprli Jutranjka in Metalna. Na sliki: predsednik občinskega odbora ZZB Maks Bilc (v sredini) med odkrivanjem spomenika. (Foto: Zelednik)

Sevniški paberki

MOŽNOST ZA GRADNJO — Predvidoma te dni (odvisno je od objave sklepa v uradnem listu) bo v sejni sobi občinske skupščine en mesec razgrnjena sprememba zazidalnega načrta za Smarje. Tu naj bi se z zadavdo zapolnilo stavbišča, kjer se je že pričela gradnja, šele zatem naj bi prišla na vrsto nova. Pripomniti je treba, da imajo zasebni graditelji še precej možnosti: v Florjanski ulici v Sevnici je še 23 stavbišč, z razgrnitvijo spremembe v Smarju pa bo na voljo nadaljnjih 46.

Jugotanin in Tovarna konstrukcij. Obdaritve bodo v vrtcih, šolah in krajevnih skupnostih.

DIVJAD SE SELI, ŠKODA OSTANE — Zabukovska lovška družina je v letošnjem letu za škodo, ki jo je povzročila divjad na polju, plačala kmetom 7.000 dinarjev. Lovci ugotavljajo, da jim meša štrene predvsem divjad, ki je sicer doma v širšem okolišju, kot je njihovo lovišče.

KJE BODO GLASOVALI — O integraciji sevniškega kmetijskega kombinata s krškimi Agrokombinatom bodo kmetje — člani sedanjega tozda za kooperacijo v sevniški občini glasovali v nedeljo od 7. do 15. ure na devetih voliščih: v Sentjanžu, Tržišču, Studencu (s pododboroma na Primožu in Bučki), Sevnici (s pododborom na Bregu), Blanci in v Zabukovju.

SEVNIŠKI VEŠTNIK

TREBANJSKE NOVICE

TEKNE JIM — V jedilnici dijaškega doma je ob času obrokov vedno živahno. Zjutraj tu gojenci „nabirajo“ kalorije, da lahko sledijo pouku, po kosilu jih čaka učenje, po večerji pa se posloviijo od dneva, ki je minil. Jedilnica je največji prostor v domu in v njej pripravljajo tudi razne prireditve in proslave.

Udarniško delo za dom

Kolektiv dijaškega doma z udarniškim delom prihrani veliko denarja — Večina gojencev telesno ali duševno prizadetih

Črnomaljski dijaški dom je imel ob 9-mesečnem obračunu okoli 60 tisočakov ostanka dohodka, za katere lahko ponosno trdijo, da so res plod njihovega dela.

Letos poleti je namreč dom obnavljal veliko teraso; predračun za ta dela je znašal 180.000 dinarjev, ki pa jih 14-članski kolektiv ni imel kje dobiti, zato so se odločili, da bodo ta dela opravili udarniško sami. Povedati je treba še, da so v kolektivu samo trije moški. Kupili so le material, ki jih je stal 15 tisoč dinarjev, poleg tega pa so sami preplekali vse domače prostore in tako spet prihranili lepe denarce.

Dijaški dom lahko sprejme 70 gojencev, vendar število letih precej niha. Pozimi jih je tudi do 80 (takrat jih je več iz poklicne šole), jeseni in spomladi pa dom ni polno zaseden. Sedaj imajo 56 gojencev, vendar je večina, kar 48, takih, ki imajo motnje v telesnem in duševnem

razvoju. Ti zahtevajo od vzgojiteljev in ostalega osebja še posebno skrbno nego, zlasti, ker je med njimi tudi skupina težje duševno prizadetih otrok.

V specializiranih ustanovah v Sloveniji je za take premalo prostora, zato so jih v črnomaljskem dijaškem domu prisiljeni obdržati toliko časa, dokler jih ne vzamejo v specializirani zavod, in jim v tem času čim bolj pomagati. Za tako delo pa jim manjka vzgojiteljev in primernih prostorov.

A. B.

Nad vsa legla bolezn

Vrsta ukrepov za higienizacijo okolja

Da bi se v občini kar se da temeljito zaščitili pred možnostjo izbruhov nalezljivih bolezn, bodo v obdobju do 1980 posebno skrb posvetili higienizaciji okolja. Za to so pripravili

KJE SO SPORAZUMI?

Od dvaindvajsetih delovnih organizacij, kolikor jih je letos junija podpisalo, da bodo pomagale izpolniti programe petih gospodarskih samoupravnih interesnih skupnosti, jih v črnomaljski občini le pet izvaja sklepe, sprejete na zborih delovnih ljudi. Nekatere DO se celo izgovarjajo, da teh podpisanih samoupravnih sporazumov nikakor ne morejo najti, da so jih v množici drugih aktov kam zalozili, da jih enostavno ni. Nekatere se niti ne spominjajo, da so kaj takega res podpisali. Očitno je, da so podpisani samoupravni sporazumi nekje ostali, da jih je nekdo zadržal, neglede na to, da jih je najvišji samoupravni organ, zbor deavcev, sprejel.

Res je tudi, da so ti sporazumi precej zapleteni, napisani dokaj zamotano in nerazumljivo. Najbolj enostavna in jasna sta o razvoju cestnega in luškega prometa, zato imata tudi največ podpisnikov; najbolj zapleten pa je o razvoju železnice. Tudi način, kako so te SIS hotele priti v DO, ni najboljše: šele, ko niso uspeli direktno, so se obrnile na sindikat, izvršni svet itd., čeprav je jasno, da bi morala akcija od začetka teči po eni liniji. Morda je tudi tu vzrok za zdajšnje zastoje.

Kmetje enakopravni upravljalci

Po novem naj bi bila metliška kmetijska zadruga organizirana v dveh samoupravnih enotah — Pogoje za člane KZ izpolnjuje 500 kmetov

V nedeljo, 26. decembra, se bodo delavci in člani metliške kmetijske zadruge na referendumu odločali o novi organiziranosti KZ, ki bi začela veljati s prvim dnem prihodnjega leta.

„Po štirimesečnih temeljnih razpravah o osnutku zakona o združenem delu v kolektivu in med člani KZ ter v družbenopolitičnih organizacijah smo sprejeli sklep, da bi bila naša zadruga v bodoče organizirana v okviru dveh samoupravnih enot,“ je povedal direktor Janez Gačnik.

Prva samoupravna enota naj bi bila temeljna zadruga organizacija, ki bo vključevala vso zasebno združeno kmetijsko proizvodnjo (doseđanje kooperacije), pospeševalno kmetijsko službo, hranilno-kreditno službo, trgovsko dejavnost in delovno enoto „Mesarija“. Vse te enote so skupaj celota; vse minulo kmečko delo ostane v tej enoti in z njim upravljajo kmetje. Druga enota bo tozdr, v katerem bosta vinska klet in lastna proizvodnja in se bo v glavnem ukvarjal s proizvodnjo, predelavo in prodajo vina. Skupne službe bodo posebna enota.

Vsaka samoupravna enota bo imela 15-članski svet delegatov; v prvi bo od teh 10 kmetov in pet delavcev KZ, v drugi pa bodo upravljalci samo delavci KZ. V centralnem svetu bo od 15 delegatov osem kmetov.

Sedaj je v občini okrog 300 članov zadruge, pogoje pa iz-

je, na primer za regres za nakup semen, za zavarovanje živine in vinogradov, za izobraževalne ekskurzije ipd. V bodoče pa bodo kmetje ves dobiček, ki ga bodo ustvarili, sami razporejali; lahko se bodo odločili za delitev ali ga bodo namenili za zavarovanje, vložili v skupne akcije itd.

Seveda pa bo zadruga še naprej delovna organizacija z vsemi obveznostmi.“ A. BARTELI

Janez Gačnik: „S prihodnjim letom nova samoupravna organiziranost metliške kmetijske zadruge.“

na referendumu bodo imeli pravico glasovanja tudi novi člani.

„Mi smo tudi prej delali po načelih nove organiziranosti,“ pravi direktor. „Vedno smo imeli čiste račune; sedaj bi se radi le registrirali in ta samoupravni sistem še bolj izpopolnili. Kmetov dohodek, ki ga ustvarja preko zadruge, bo po novem v celoti evidentiran in z ustvarjenim dohodkom bo kmet tudi razpolagal. Tudi prej smo pri odkupu grozdja plačevali le akontacijo, razliko pa doplačevali kasneje; ostanek dohodka od mleka in mesa je šel za skupne pospeševalne akcije.“

SZDL usklajuje

Letos je poseben odbor pri Socialistični zvezi usklajeval proslave, veselice, zborovanja in druge javne prireditve v občini. Na zadnji seji koordinacijske odbora za proslave so člani ocenili delo odbora v tem letu.

Usklajevanje je potekalo v redu, tako da ni, kot se je prej večkrat dogajalo, prišlo do tega, da bi na isti dan bilo v občini več prireditev ali proslav. Koordinacija pa je potrebna tudi zato, da ima odbor nadzor nad vsemi javnimi prireditvami v občini.

Sprejeli so sklep, da morajo vse delovne organizacije, krajevne skupnosti, društva in drugi do 15. januarja sporočiti program prireditev, ki jih bodo pripravili v naslednjem letu. Odbor bo še posebej spodbujal prireditve in proslave v spomin na dogodek iz NOB, ki jih v metliški občini res ni malo, in pa organizacijo proslav za državne praznike.

Uspehi so tudi, da so že skoraj vse krajevne skupnosti v občini določile svoje praznike in jih na primeren način proslavljajo. Sklenili so, da vsi tisti, ki do 15. januarja ne bodo poslali programa prireditev za 1977, kasneje zanje ne bodo dobili dovoljenja.

Sinova bosta godbenika

Ob novi registraciji metliške mestne godbe je bilo tudi precej administrativnega dela. Godbeniki so bili navdse veseli, ko se je ponudila, da bo to opravila, Jožica Kozjan, sicer referent prodaje v Beti. Vedeli so, da bo vse potrebno hitro in dobro opravljeno.

In ko je bilo to mimo, se je Jožica sama ponudila, da bo še naprej opravljala taka dela. Seveda so njeno ponudbo z veseljem sprejeli in postala je tajnica izvršnega odbora mestne godbe.

„Čeprav se sama nisem nikoli resno ukvarjala z glasbo, me muzika zelo privlači. Od nekdaj sem rada pela, ko sem v Novem mestu hodila na ekonomsko srednjo šolo, pa sem se ukvarjala tudi s folkloro. Za delo pri metliški godbi sem se odločila predvsem zato, ker je godba eno naših najboljših in najbolj delavnih društev,“ pravi Jožica.

Vendar Jožica ni zgolj administrativna delavka in tajnica, marveč tudi ljubiteljica in poslušalka domače mestne godbe. „Če le morem, grem na vsako proslavo ali prireditev, kjer igrajo naši fantje. Res, zelo rada jih poslušam.“

Pravi, da bo poskrbela, da bosta tudi oba njena sinova godbenika, saj ju glasba že sedaj zanima. Godbeniki pa žele, da bi v svoje vrste pri-

dobili čim več deklet. „Led je že prebit: imamo Jožico, potrebovali pa bi tudi take, ki bi z nami igrali.“ Morda tudi zato, da ne bi zaostajali za sosedi: v črnomaljski godbi igra tudi nekaj deklet... A. B.

VESELA POT DOMOV — Sneg, ki je končno prejšnji tork zapadel tudi v Metliki, je največ veselja naredil otrokom. Kot nalašč ga je bilo dovolj, ko se je končala šola, tako da je bila pot domov res vesela.

Sprehod po Metliki

TELEFONOV PA NI — Čeprav bi morali novi naročniki po pogodbi dobiti telefonske številke že lani, kljub številnim pritožbam še vedno čakajo zaman. Zadnjič so delavci PTT Prišli, nekaj postorili in spet odšli. Medtem je zapadel sneg, in vsi, ki komaj čakajo telefonov, se boje, da se bodo sedaj dela spet ustavila. Nekaj so pa le dobili: novo pogodbo, ki predvideva dodatne stroške...

KDAJ PA O TULIPANIH? — Metliško hortikulturno društvo je prejšnji petek v občinski sejni sobi organiziralo predavanje o vrtovih in vrtnicah; predaval je inž. Jože Strgar. Sedaj, ko je ob 20-letnici Beti nizozemska firma Neveda podarila Beti 3.000 tulipanovih čebulic, mestu pa 2.000, bodo morali pripraviti kar prvi seminar o tulipanih, ki bodo, kot kaže, najbolj razširjena roža v Metliki.

TUDI NAPREJ BREZ KINA — O metliškem kinu že dalj časa govore kot o pokojniku, in kaže, da bo Metlika še naprej eno redkih, če ne

celo edino slovensko mesto brez kina. Zadnje čase so organizacijo kino predstav ponudili mladinskemu klubu, vendar je ta ni mogel prevzeti, ker bi bilo za to potrebno precej osebja. Poleg tega ima mladinski klub na skrbi druge dejavnosti.

TEČAJ AMD — Po novem morajo imeti izpite tudi vozniki traktorjev in motokultivatorjev, zato AMD Bela krajina vpisuje kandidate v te tečaj; pogoj je starost najmanj 15 let, za voznike motornih vozil in delovnih strojev pa 18 let. Kandidati se lahko prijavijo pri AMD v Črnomlju ali pri tov. Leniču na metliški postaji milice.

VESELJE IN JEZA — Prvi letošnji sneg, ki je pobelil Metliko prejšnji tork, je prinesel obilo veselja otrokom in precej slabe volje, zlasti avtomobilistom. Za nekaj ur je tudi nekaj manjših trkov, ki so se na srečo končali le z bolj ali manj zverženo pločevino in razbitim steklom.

AVTOBUSNA POSTAJA v Črnomlju je nedvomno edinstvena v Sloveniji, kajti le malokje je tako slabo poskrbljeno za čakajoče, kot v središču Bele krajine. Potniki se bodo verjetno pritoževali prav v teh mrzlih dneh, ko razen v bifeju ne morejo nikjer drugje na toplem počakati na avtobus, to pa pomeni — dodaten strošek.

Črnomaljski drobir

SPET PLESI — V Črnomlju je za zabavo precej slabo poskrbljeno. Poleg kina in gostiln ostane ob dolgih zimskih večerih le še televizija. Najbližji ples je bil do sedaj v Semiču, poslej pa se lahko občani razvedrijo tudi na plesu v restavraciji Grad v Črnomlju. Vsako soboto igra za ples ansambel „Karavan“, vstopnina pa je 30 dinarjev.

ŠE O ZASTAVAH — Pisali smo že, da za dan republike na več kot dvesto hišah v Črnomlju niso visele zastave, čeprav poleg drugega to predpisuje tudi občinski odlok in za kršitelje predvideva kazni. Kljub temu pravijo, da je bilo tokrat mesto še najbolj okrašeno z zastavami; pa še več bi jih bilo, ko bi jih le trgovine imele dovolj na zalogi. Morda pa so se občani zgledovali tudi po nekaterih vidnih družbenopolitičnih delavcih, ki so tudi na seznamu tistih, ki za praznik niso razobesili zastav...

KDAJ PROSTORI ZA KS? — Da črnomaljska krajevna skupnost nima za svojo dejavnost primernih prostorov, je več kot očitno. Devet zastopenih nima svojih bivalnih prostorov, ni skladišča za zastave, cestne znake, opozorila ipd., delegacije pri KS se sestajajo v edini sobi, ki jo ima ta KS in kmetijska zemlji-

ška skupnost skupaj; vseh članov delegacij, zbora, sveta in drugih komisij je preko sto. Zato bi KS rada dobila prostore v hiši Pod smreko 1.

O MOSTU PA NIČ — Spomladi so zagotavljali, da so načrti za most čez Kolpo v Blaževcih in Zuničih v delu in da bodo gotovi junija ali julija. Morda so sedaj res celo že narejeni, samo da prebivalci teh krajev, ki most nujno potrebujejo, o tem nič ne vedo. Če bodo imeli srečo, bo letos tako huda zima, da bo Kolpa zamrznila in bodo lahko po ledu prišli čez. Spomladi bodo morda dobili pa spet nove obljube.

PLESNE VAJE — Kaže da so minili časi, ko je tisti, ki je na plesu pokazal solidno znanje klasičnih plesov, veljal za nazadnjaškega. Nekaj časa je bil ples le bolj ali manj posrečeno zvižanje posameznikov ali parov, cepetanje in poskakovanje; tango, angleški valček, foxtrot in podobni plesi pa so bili s plesišč preganani in se jih mladi tudi niso več učili. Zadnja anketa pa kaže, da je prav med mladimi veliko zanimanje za učenje teh plesov. Od tristo vprašanih jih je na CSS kar 200 odgovorilo, da bi radi hodili k plesnim vajam. Za organizacijo bo poskrbel OK ZSMS.

program ukrepov, določili odgovorne za izvajanje teh ukrepov in roke, do katerih morajo biti opravljeni.

Predvsem bo treba v tem obdobju zagotoviti občanom higijensko neoporečno pitno vodo; zavarovati bodo morali izvire pitne vode pred odplakami in drugimi odpadnimi snovmi. Prav tako bodo več pozornosti posvetili vzdrževanju sanitarno-higijenskih pogojev v javnih poslopih, prometnih sredstvih in na javnih mestih, zagotavljanju zdravstvene neoporečnosti živil in preventivni dezinfekciji, desinsekaciji in deratizaciji.

Sanitarna inspekcija bo poostriala nadzor, OKP je dolžno redno klorirati vodovode, KS bodo morale v sušnih obdobjih organizirati dovoz higijensko neoporečne vode. Vsako naselje bo moralo imeti primerno urejeno smetišče, dosledno bodo izvajali odlok o preprečevanju onesnaževanja okolja s smetmi in odpadnimi snovmi. Tudi v najnižjem vodostaju Lahinje oziroma Dobljice morajo biti kanali speljani pod gladino, kar so dolžni urediti lastniki oziroma upravljalci javnih kanalizacijskih izpustov s sodelovanjem KS.

Seveda pa vsi ti in drugi ukrepi ne bodo dosti zalegli, če ne bo tudi poostrenejše kontrole in bolj doslednega izrekanja kazni kot je to v navadi sedaj. Veliko je odvisno od temeljitega nadzora, kjer se bodo morali zlasti izkazati vsi upravni organi, izvajanje programa pa bo spremljala tudi komisija za varstvo okolja in o tem poročala skupščini.

POSVET S POVERJENIKI IN DOPISNIKI KOMUNISTA

V soboto, 18. decembra, je bil v Črnomlju posvet, ki so se ga udeležili poverjeniki in dopisniki Komunistične ter člani uredniškega odbora slovenske izdaje Komunističnega glasnika in poslušalka domače mestne godbe. „Če le morem, grem na vsako proslavo ali prireditev, kjer igrajo naši fantje. Res, zelo rada jih poslušam.“

V DRUGEM KROGU NEKAJ ZAMUDNIKOV

Čeprav se drugi krog solidarnostne akcije s Posočjem bliža koncu, niso še vse delovne in druge organizacije združenega dela izpolnile svojih obveznosti. Večina zamudnikov bo ta dolg poravnala pri decembrskih izplačilih osebnih dohodkov, na kar je opozorjena tudi služba družbenega knjigovodstva. Vsi pa morajo najkasneje do 15. januarja prihodnjega leta na občinski svet Zveze sindikatov poslati podatke o izpolnitvi obveznosti v drugem krogu solidarnostne akcije s Posočjem.

metliški tednik

Človeku lepo besedo

Črnomaljski občani so že dolga leta vajeni, da se obrnejo na Zofko Ferleževo, kadar imajo opraviti na občini, pa ne vedo natančno, v katero pisarno morajo. Pri Ferleževi, vodji glavne pisarne pri občinski skupščini, so gotovo deležni prijazne besede in pomoči.

„Delo s strankami mi ni odveč,“ pravi Ferleževo. „Vem, da pridejo ljudje k nam s težavami, vsak s svojimi problemi, mi smo pa zato tu, da jim pomagamo. Seveda se zgodi, da je kdo razburjen, preveč glasen; moje geslo pa je: Lepa beseda lepo mesto najde. Dolgoletne izkušnje me uče, da se da z lepo in pametno besedo vsakomur vse dopovedati.“ V dvainvajsetih letih, kolikor je Zofka Ferlež na tem delovnem mestu, je spoznala domala vse črnomaljske občane. „Starejše res menda vse poznam, za vsakega pa že po priimku lahko povem, iz katerega kraja je.“ Pa ne samo to: ko človek stopi v glavno pisarno, Ferleževo že ve, kakšne težave tarejo njega, njegovo vas ali krajevno skupnost.

Ferleževo je po stažu ena najstarejših delavk črnomaljske občine, kjer je neprekinjeno zaposlena od 1954. Zanimivo je, da je tudi svoje prvo delo opravljala prav v teh prostorih v starem črnomaljskem gradu. „Ko so me, tako kot veliko takratnih dijakov novomeške gimnazije, zaradi sodelovanja v demonstracijah 1. decembra 1941 izključili, sem se vrnila domov v Črnomelj; dva brata so Italijani takrat že zaprlji.“ Kasneje je bil v osvobojenem Črnomlju sedež novomeškega ljudskega okrožnega odbora. Neki partizan, ki je stanoval pri Ferleževih in delal v gradbenem odseku okrožja, je 1944 takrat 18-letni Zofki povedal, da pri njih potrebujejo administratorko, in naslednji dan je bilo dekle že v službi. „Takrat se je tako kadrovalo,“ se spominja Ferleževo,

ki je maja 1945 s člani novomeškega okrožja med prvimi prišla v osvobojeno Novo mesto.

„Čprav me je srce, tako kot vse prave Črnomaljce, vleklo nazaj v Belo krajino, sem morala ostati v Novem mestu na okrožju; od tam sem bila po dveh letih z dekretom premeščena v Ajdovščino, v takratno cono B, potem sem štiri leta delala na CK ZKS. Povsod sem delala v upravnih službah, v administraciji.“

Brž ko se ji je ponudila priložnost, pa se je vrnila v domače mesto. „Meni je najlepše v Beli krajini. Rada grem na izlet, na potovanje v druge kraje in države, toda svojih butorajskih košenic ne zamenjam za cel svet,“ pravi. Verjetno je med gobarji, katerim je strastno zapisana tudi Ferleževo, to veliko izdajstvo, pa le moram povedati, da so butorajske košenice njen gobarski revir.

„Vesela sem, ko vidim, kakšen napredek je Bela krajina doživela v vseh teh letih po vojni. Pred vojno sta bila v Črnomlju dva avtomobila in nobene tlakovane ceste, danes pa na ulicah ne vidiš več vprežnega voza. Samo še Poljansko dolino, ta belokranjski biser, bo treba povezati s sodobno cesto, da bodo lepote Bele krajine dostopne vsem.“

Če bi hoteli naštevati, koliko funkcij je opravljala ali še opravlja Ferleževo, bi lahko ves ta prostor porabili za to; da je povsod delala za stonj, pa sploh ni treba omenjati. „Največje plačilo mi je, če stvar uspe,“ pove. In marsikaj, kjer je bila zraven, je lepo uspelo; najbolj pa ji je pri srcu belokranjska folklor in pri pripravi jurjevanja je sodelovala celih deset let, od prvega dne, ko se je porodila misel na to prireditel. Za svoje delo in za sluge je Ferleževo pred kratkim dobila občinsko priznanje OF.

A. BARTELJ

Če naletite na zaklad

Nekaj zanimivosti ob predlogu zakona o postopku z najdenimi stvarmi — Nagrade do 15 odstotkov

Kaj storiti, če najdete tujo, premično stvar? Ravnanje ob tem redkem in dokaj nenavadnem naključju obravnava besedilo predloga zakona o postopku z najdenimi stvarmi, ki ga je konec novembra sprejel izvršni svet skupščine SR Slovenije.

Predlog med drugim in uvodoma meni, da najdena stvar ni opuščena stvar. Kdo pa najde tujo izgubljeno premično stvar, mora najdbi priglasiti in stvar izročiti takoj, najkasneje pa v treh dneh, postaji milice, na katere območju je bila reč najdena, ali pa postaji milice, ki je najditelju najbolj pri roki.

Če se lastnik pri miličnikih ne oglasi v treh dneh, izroči postaja milice najdeno stvar pristojnemu občinskemu upravnemu organu. Ta ustanova sprejme najdeno stvar v hrambo. Če je posredi majhna vrednost, jo tam hranijo tri mesece, večje in velike vrednosti pa naj bi na občini čakale lastnika do 6 mesecev.

Če se v omenjenem času lastnik zgleda, predlog zakona predlaga, naj ponovni srečnež plača stroške za hrambo in najdnino. Če lastnika ni blizu, ali pa izjavi, da mu dotična premična stvar i več vseč, bodo reč prodali na javni dražbi.

Najditelj stvari majhne vrednosti ima pravico do nagrade, ki znaša 15 odstotkov vrednosti, za najdene reči večje ali velike vrednosti pa vam

bodo po predlogu odšteli do 10 odstotkov.

Določbe predloga omenjenega zakona se primerno uporabljajo tudi ob najdbi zaklada. Kaj je zaklad, besedilo predloga ne določa natančno. Sicer pa na Dolenjskem ni bilo prav veliko primerov izkopanelega zlatega teleta.

S tem seveda nočemo trditi, da je sen kresne noči izgubil na moči, vsekakor pa po predlogu zakona ne omajamo velja, da boste morali izgubljeno žival ali pa pokvarljive in za hrambo neprimerne izgubljene stvari dvigniti pri pristojnem občinskem uradu v osmih dneh. Če ne, bodo vašega psička, kanarčka, papigo, muco ali zlato ribico prodali na javni dražbi. Izkupiček bo stekel v občinsko malho.

ŠTIKRIKAT JE POČILO — Član lovske družine Adlešiči Ivan Grabrijan iz Velikih sel je 11. decembra položil na dlako 200 kg težkega medveda nedaleč od domače vasi. Kosmatinec je oblašal šele po četrtem strelu. Ko so medveda obesili, so mu namerili 2,6 metra. Obeseno zverino si je ogledalo precej radovednežev. (Foto: B. Grabrijan)

Bogastvo keltsko - rimskega grobišča

Nadaljnje arheološke raziskave na Beletovem vrtu v Novem mestu

V novembru in v začetku decembra je bilo v Novem mestu opravljeno spet večje arheološko raziskovanje, ki je dalo številne nove arheološke predmete in važne zgodovinske podatke iz novomeške davnine. Izkopavanje, ki je imelo zaščitni značaj, smo opravili na predelu, ki je bilo zaradi kratko odmerjenega roka in slabega vremena predel oteženo in naporno. Delo sta vodila arheologa Dolenjskega muzeja D. Breščak in podpisani ob sodelovanju študentov arheologije iz Ljubljane in Zagreba.

Že dolgo je znano, da je področje okrog stavbe novomeške občinske skupščine bogato najdišče keltskih in rimskih grobov, kar so načrtne raziskave na Beletovem vrtu v zadnjih letih potrdile in zgodovinsko ovrednotile. Pri letošnjem izkopavanju smo odkrili 34 grobov, skupno število od leta 1973 dalje odkritih grobov na Beletovem vrtu pa je doseglo že število 201. Skoraj vsi grobovi iz letošnje kampanje imajo obliko preproste grobne jame z žganino na dnu, nanjo pa so bili položeni grobni pridatki. Samo štirje grobovi so bili sestavljeni iz kamnitih plošč, trije med njimi so bili že v preteklosti oplenjeni, le eden je bil nedotaknjen. Vsi grobovi, kot že doslej, so bili z žganim pokopom. Večina letos odkritih grobov pripada poznolatskemu obdobju iz 1. stoletja pred n. št. Gostota grobov je bila zelo različna, določenega reda pri lokaciji grobov ni bilo opaziti.

Obsežna nekropola Beletov vrt, ki še ni do kraja raziskana, kaže po dosedanjih ugotovitvah na to, da so jo uporabljali staroselci ilirsko-keltskega porenja približno od leta 100 pred n. št. pa do 3. stoletja n. št. Ugotovljeno je bilo, da se starost grobov veča od južnega dela grobišča proti severnemu delu.

Pridatke keltskih grobov sestavljajo značilne oblike glinastih posod, pa tudi grobe izdelave, železno orožje (meči, sulice, noži, okovi za ščite), bronzaste in železne zaponke in podobno. V inventarju rimskodobnih grobov zaslužitna pozornost dve bronzasti zaponki v obliki piteglobe, grob je najbrž iz sredine 1. stoletja n. št.

Najdbe iz grobišča na Beletovem vrtu kažejo na neprekinjeno uporabo tega grobišča na prehodu iz zadnje stopnje prazgodovine v zgodnjem rimski čas, brez vidne prekinitve ali spremembe v načinu pokopavanja in brez večjih tipoloških sprememb v oblikah keramičnih posod. Hkrati pa najdbe iz tega grobišča zapolnjujejo časovno vrzel 1. stoletja pred našim štetjem, kajti arheološke ostaline iz tega časa so bile v Novem mestu in širšem slovenskem prostoru le slabo poznane, oz. raziskane. Spričo številnih tradicionalnih oblik glinastih oblik, ki so bile dolgo časa v uporabi, sklepamo na določeno konservativnost staroselskega prebivalstva ilirsko-keltskega porenja, brez bistvenih etničnih premikov ob rimski okupaciji Dolenjske in še desetletja po priključitvi k imperiju. Dejstvo je, da je bila pod Rimljani v Novem mestu pomembna trgovsko-prometna naselbina, ki pa ji žal ne vemo imena niti še njene natančne lokacije.

STONE KNEZ

LEP ZAKLJUČEK PREDZADNJEGA TEDNA:

Zdaj že 1021 novih!

Od 15. do 21. decembra smo dobili še 139 novih naročnikov tokrat največ iz občin Novo mesto (48), Trebnje (23), Krško (11), Sevnica (10) itd. Uspeh je zlasti lep zavoljo tega, ker vsi vemo, da imajo pismonoše zdaj ogromno dela z noveletno pošto, pa na Dolenjski list kljub temu niso pozabili.

Po dobrih 9 tednih smo v letošnji jesenski akciji pridobili že 1.021 novih naročnikov, ki so po občinah razdeljeni takole:

občina BREŽICE:	59
občina ČRNOMELJ:	69
občina KOČEVJE:	68
občina KRŠKO:	124
občina METLIKA:	21
občina NOVO MESTO:	256
občina RIBNICA:	61
občina SEVNICA:	130
občina TREBNJE:	107
razne pošte v SRS in SFRJ:	107
naročniki v inozemstvu:	19

In naši najboljši pismonoše po 9 tednih? Se vedno krepko vodi Maks Krevelj iz PTT Sevnica — zbral je že 61 novih naročnikov! Sledijo mu: Jože Jankovič s Senovega — 40, Anton Hren, Trebnje — 37, Jože Trefalt, Zabukovje — 27; po 17 naročnikov sta pridobila Ivan Volčanjšek iz Sromelj in Anton Suštarič iz Semeča, 15 jih je pridobil Martin Kink iz Zabukovja, po 11 pa: Pavel Kastelic iz Starega trga, Andrej Mešiček iz Artič in Darko Avguštin iz Leskovca. Po 10 novih naročnikov so pridobili Jože Umek iz Stopič, Anton Omerza iz Dolenje vasi in Terezija Zgonc iz Sentruperta, po 9 Stane Matko iz Sodražice in Tatjana Hacc iz Velike Loke itd. — Vsem: iskrena hvala za sodelovanje in dragoceno pomoč!

Akcije seveda še ni konec — zato o POSEBNEM PRESENEČENJU za najboljše sodelavce v tokratnem širjenju domačega glasnika SZDL v kratkem kaj več!

ŠE TEDEN DNI PA VELJA TUDI NAŠA OBLJUBA:

do 31. decembra letos bodo vsi novi naročniki prejeli Dolenjski list brezplačno! Naročilnico za vas ima vaš pismonoša!

Lepo pozdravljeni!

UREDNIŠTVO LISTA

S. MEDLE

NEVARNA BLAZINA

20. decembra zjutraj so delavci podjetja Hmeljnik v Bršljinu opazili, da se iz stanovanja Anice Pavlič vali dim. Poklicali so gasilce in ti so prihiteli na pomoč. V Pavličevem stanovanju je gorel kavč. Lastnica je šla zjutraj v službo, na kavču pa je pustila prižgano električno blazino. Ta se je pregrela, tako je nastal požar. Kljub dokaj hitri pomoči je nastalo za 15.000 dinarjev škode.

DANES NASTOP AFRIŠKIH PLESALCEV

V novomeški športni dvorani bo danes ob 19. uri nastopila nacionalna folklorna skupina s Slonokoščene obale in v dveh urnem nastopu prikazala vso raznolikost plesov 60 nacionalnih skupin te mlade afriške republike. Skupina je doživela doslej s svojimi nastopi v različnih evropskih državah velika priznanja. Dvorana Vatroslava Lisinskega v Zagrebu, v kateri bo tudi nastopila, je že vnaprej razprodana.

O ZDRUŽEVANJU PO REPIŠKO

Že dolgo se je govorilo po Repičevi dragi in naokoli, da ne bi bilo neumno, ako bi se združila Hitrotkal in Hitrošiv, kajti od tega bi imeli koristi tako delavci Hitrotkala kot tudi neposredni proizvajalci v Hitrošivu. Naročili so študijo, ki je veljala nekaj milijonov, da bi pospešili združitev, za katero so bili dani vsi pogoji: proizvodnja v Hitrotkalu je bila zelo podobna proizvodnji v Hitrošivu, obe delovni organizaciji sta bili blizu druga drugi, da so si lahko prvega v mesecu delavci kazali skozi okna

debelino kuvert, skupni bi bili lahko skladiščni prostori, počitniški dom, nastop na tržišču, reklama in propaganda, možna je bila skupna mehano-grafska obdelava podatkov in še in še.

Toda do združitve kljub temu ni in ni hotelo priti, kajti predstavniki Hitrotkala so bili za to, da bi tvorili obe delovni organizaciji eno sestavljeno organizacijo združenega dela, oni iz Hitrošiva pa so predlagali, naj bi bila vsaka delovna organizacija še naprej

samostojna, preko sestavljene organizacije združenega dela pa bi opravljali posle, ki so v obojestransko korist in v obojestransko interesu. Zaradi tega kratkega stika, kot so popularno imenovali vsak svojo idejo, so se vrstili sestanki, ki so se vlekli pozno v noč in ki so imeli epilog pri Treh kegljih.

Tako se je predsedniku sindikata neki večer porodila zamisel, da bi pripravili za začetek sodelovanja tekmovanje v kegljanju, za katerega bi dal

eno ekipo Hitrotkal, drugo pa bi sestavili v Hitrošivu. Tako bi se pričeli delavci na nevsi-ljiv in neposreden način zblizevati. Zamisel je dobila širo podporo in čez štirinajst dni so padali keglji na avtomatskem kegljišču.

Drugi dan pa je vsa Repičeva draga govorila o pretepu v gostilni pri Treh kegljih. Največ pripomb je letelo na organizatorje tekmovanja, ki se niso dogovorili, katera ekipa bo zmagala.

TONI GAŠPERIČ

Novoteks

NOVO MESTO
NOV DELOVNI ČAS

v trgovinah na Glavnem trgu in tovarni v Bršljinu:
neprekinjeno od 7. ure — 18.30
ob sobotah od 8. — 12. ure

Prodajamo: metrsko blago, konfekcijo, POSEBNI PROGRAM — JEANS komplete: bunde, hlače in škornjel

Prodajamo tudi na kredit!

NOVO MESTO NAVSEH MORJIH SVETA

Največji slovenski ladji je ime Novo mesto. V Splošno plovbo Piran združeni slovenski ladjarji imajo navado, da svoje ladje imenujejo po slovenskih mestih. Lani je prišlo na vrsto Novo mesto. Ladje so potepuhi, po morju potujejo s trebuhom za kruhom, in tako se je komaj letos zgodilo, da je Novo mesto prvič vrglo sidro v domači luki. Bilo je v začetku decembra na Reki. V soboto, 11. decembra, pa je bila na „Novem mestu“ velika slovesnost. Splošna plovba Piran in posadka „Novega mesta“ sta povabili 60 predstavnikov družbenopolitičnega, gospodarskega in kulturnega življenja novomeške občine na „botrijo“. Bil je velik dan, „Novo mesto“ je bilo ozaljšano z zastavami, posadka v svečanih uniformah. Darila z ene in druge strani. Slike, knjige, za kapitana Slobodana Delaka Novolesov „admiralski“ gugalnik, prigrizek, za manjše morje viskija in cvička, prijateljsko ozračje in pogovori. V častniškem salonu na najbolj uglednem mestu slika Braneta Suhyja „Novo mesto“. Plula bo po vseh morjih sveta.

„Botrija“ je velika stvar, skoraj tako velika kot ladijski krst. Krsta namreč ni bilo mogoče prirediti. Pred šestimi leti so ladjo krstili v japonski ladjedelnici. Dali so ji ime Geikomaru. Maru pomeni nekaj takega kot sreča. Ladjo je lani kupila Splošna plovba Piran in ji dala ime „Novo mesto“.

Največja slovenska ladja je dolga natančno 180 metrov, široka pa 28,4 metra. Prazna tehta 7492 ton, naloži lahko 34804 ton tovora. Ko je polna do poslednjega kilograma teh 34804 ton, se ugrezne 10,87 metra. Novo mesto je bulk carrier, kar pomeni, da je ladja za sipljivi tovor.

Poleg mer pove največ o ladji tonaža. Eno smo že omenili, da lahko vkrca blizu 35000 ton tovora. Sicer pa ima Novo mesto natančno 19897 brutoregistrskih ton (BRT tona je 2,83 kubičnega metra). Teh ton pa v pomorskem besednjaku nikoli ni konca, poznamo tudi netoregistrske tone. To je čista ladijska prostornina: od brutoregistrske tonaže odštejemo prostore, ki služijo za ladijsko službo. Netoregistrskih ton ima Novo mesto 12904.

Pravzaprav ima vsaka ladja toliko najrazličnejših podatkov, da ne veš, katerega bi omenil in katerega izpustil. Morda je še zanimivo, da ima pet ladijskih skladišč „Novega mesta“ prostornino 44943 kubičnih metrov, ladja ima 4 dvigala, ki zmorejo od 8 do 15 ton. Precejšen zalogaj. Eno samo ladijsko sidro tehta 6,8 tone.

Ladijsko srce je motor. Glavni motor ladje Novo mesto zmore 11200 konjskih moči, pomožni, ki oskrbuje ladjo z elektriko, poganja najrazličnejše pomožne stroje in aparature, skrbi za klimo itd., pa daje od sebe 900 konjskih moči.

Glavni motor ima 7 cilindrov, notranji premer cilindra je 760 milimetrov (!). Največja hitrost, ki jo lahko doseže Novo mesto, je 17,13 vozla (en vozla je 1852 metrov) na uro, ekonomična hitrost pa je nekoliko manjša – 15,25 vozla.

Za „svojo željo“ lahko „Novo mesto“ vkrca 1500 ton goriva; na dan ga porabi, kadar pluje, ckoli 30 ton. Pomožni motor v pristanišču porabi okoli 3 tone goriva na dan. Poleg hrane za 29 članov posadke vkrca Novo mesto še 169,8

tone navadne in 117 ton pitne vode.

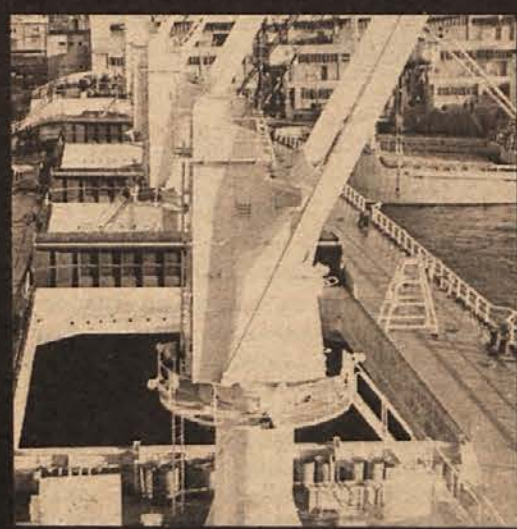
Novo mesto je sodobna ladja. Vse je na gumb, nobenega težkega fizičnega dela. Celo paluba se opere sama. Posadka ima odlične bivalne razmere.

„Vendar je pri nas vse bolj miniaturno,“ se pošali tretji častnik Ivica Batistić iz Splita, ki ima dekle dolenjskega rodu. „Se takoj vidi, da so „Novo mesto“ gradili Japonci, katerih rast ni ravno po jugoslovanskih standardih. Nizki stroji, kratke postelje, majhni umivalniki, kopalnice pa kot bazeni. Vse na japonski način, po njihovih šegah.“

Med gosti iz Novega mesta sta bila tudi dva malo večje postave. Vladimir Bajc in inž. Mirko Pečar bi v velikem častniškem salonu skoraj morala držati glave postrani. Še sreča, da je na ladji tu in tam tudi kakšen stol.

Ladjo Novo mesto je najlepše videti (tako kot vsako ladjo) s poveljniškega mostu. Nekaj deset metrov nad morsk gladino se odpre pogled na vseh pet zajetnih skladišč na žerjave, na vse tiste vrvi in naprave, ki jim kopenska podgana ne ve imena. Z malo poguma pride človek tudi na jambor z radarji, takrat si 28 metrov nad morsk gladino. Ladja je dobesedno na dlan. Skorajda vseh 180 metrov.

In vendar je jekleni kolos v primerjavi z morskimi prostranstvi in njihovimi močmi manj kot zrnce peska. Tretji častnik Ivica Batistić namreč pove, da ladje Novo mesto niso samo enkrat zalili valovi. Do palube je sicer „samo“ 15 metrov, vendar se zgodi, da štrli ob hudem morju pod nebo samo poveljniški most. Silne valove

spremlja seveda tudi primerno zibanje in guganje, tisočletna resnica je, da ima mornarjev kruh 7 skorij. Tisti, ki misli, da so plovba po morju samo postanki med gejšami, viski in cigarete po znižanih cenah, veliko denarja in lepa uniforma, bo šel samo enkrat na morje. Guganje in zibanje sta seveda samo kanček težkega pomorščakovega življenja. So tudi druge stvari, psihološke in sociološke, vendar o tem kdaj drugič, danes smo vendar na „botriji“.

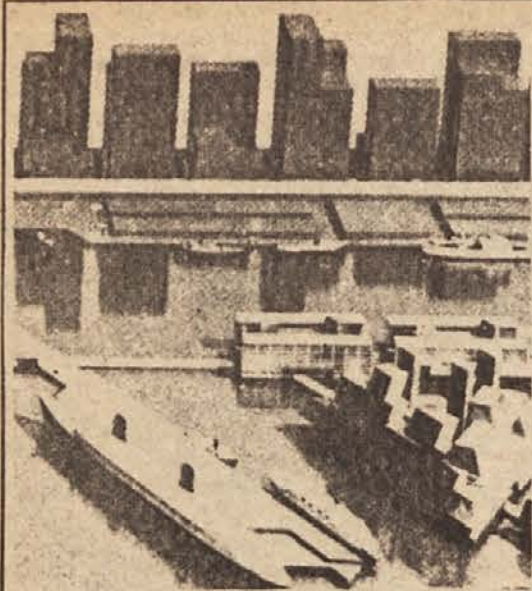
Ladja Novo mesto ima še eno posebnost. Poveljuje ji eden najmlajših kapitanov v Jugoslaviji. Slobodan Delak je star 31 let, kadar ni na „Novem mestu“, stanuje v Novi Gorici.

„Res je, večkrat rečejo, da sem najmlajši kapitan, vendar moram povedati, da smo pri Splošni plovbi vsi mladi. Po letih ali pa po srcu. Taki smo pač mornarji. Za mornarja sem se šolal v Piranu, na srednji in višji pomorski. V Piranu sem napravil tudi kapitanski izpit. Ko smo lani ladjo prevzeli od Japoncev, sem bil prvi častnik, 27. junija letos pa so me v Istanbulu postavili za kapitana.“

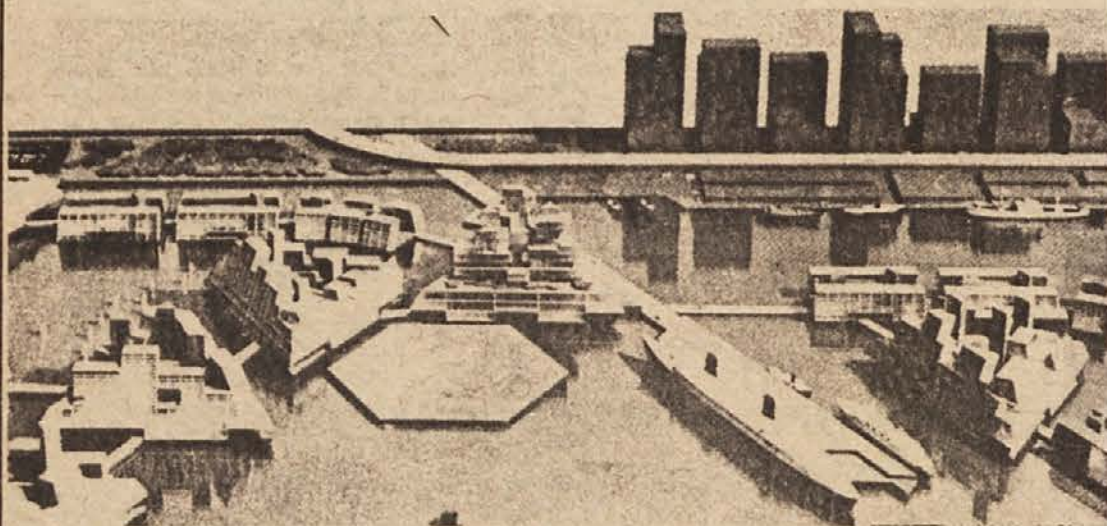
Odkar je ladja naša, slovenska in jugoslovanska, smo bili na Japonskem, v San Franciscu, Nahodki, Portlandu, Avstraliji, Gvineji, pluli smo po Črnem morju pa spet malo Avstralije skozi Sueški prekop, pod našo zastavo je Novo mesto preplulo tudi Panamski prekop, bili smo v Sri Lanki itd. Odkar je Novo mesto v slovenskih rokah, je preplulo več kot 105000 morskih milj (milja je 1852 metrov), pod mojim poveljstvom pa okoli 30000 milj. Novo mesto je dobra in zvesta ladja. Taka bo tudi ostala.“

11. decembra 1976 je bila na ladji Novo mesto „botrija“. V spomin na ne tako nepomembno dejstvo, da je največja slovenska ladja dobila ime po dolenjski metropoli. Zagotovo ga ni Dolenjca, ki ji ne bi želel mirnega morja po vseh oceanih sveta.

MARJAN BAUER

BEG NA VODNO GLADINO

Po besedah strokovnjakov sodi letošnje obdobje med najbolj potresna v zgodovini človeštva. Zatorej nič čudnega, če so geologi v zadnjem času posvetili znova več časa in prostora iskarnju območij, kjer bi bile postavljene zgradbe varnejše pred potresnimi sunki. To je verjetno edina zanesljiva pot, da se izognemo vedno hujšim posledicam in razdejanjem, ki jih puščajo potresi, saj metoda „prerokovanja“, ki so jo uvedli na Kitajskem, ni dala prepričljivih rezultatov.

Po številnih raziskavah so strokovnjaki prišli do enotnega zaključka, da je najvarnejše življenje na — vodni gladini. Že sedaj je moč opaziti, da se na vodi grade številni tankerji, rafinerije, radiotelevizijske postaje, jedrske centrale, v zad-

njem času pa tudi stanovanjska poslopja. Za velikanske projekte konstrukcij se zanimajo zlasti arhitekti iz ZDA in Japonske, kjer so močnejši potresi vse bolj pogosti.

Eden najbolj širokopoteznih in seveda najdražjih modelov je načrt „Tritonovega mesta“, naselja, zgrajenega povsem na vodi. V sleherni izmed velikih večnadstropnih hiš bo prostora za pet do šest tisoč stanovalcev, stale pa bi na armirani betonski ploščadi trikotne oblike, s stranicami, dolgimi okoli 2.000 metrov. Nekateri pa so pri tem šli še dalje. Že precej časa se govori celo o gradnji londonskega letališča, ki bi naj stalo na morskii gladini Rokavskega preliva. Potniki bodo tako lahko med čakanjem na svoje prevozno sredstvo ulovili tudi kako ribo.

SKAJAKOM PO SNEŽNIH STRMINAH

Mati Ljubeku in njegovim vrstnikom, ki v trhljih „lupinah“ krmarijo po penečih vodah, ne bo več treba čakati primernega letnega časa za preizkušanje svojih sposobnosti. Francoski kajakaši, ki so doslej hrepeneče čakali poletje, da se vode njihovih gorskih rek vsaj malo otoplijo, so si izmislili izvorno rešitev — snežni kajak.

Nedolgo tega je 20 podjetnih kajakašev iz trga Bourg Saint Maurice prišlo na misel, da za svoj, v svetu vse bolj razširjeni šport izkoristijo strma in gladka pobočja zasneženih gora. Prvi poizkusi v smučarskem središču Les Arcs na območju Haute Isere s tremi kanuji in dvema kajakoma, ki so jih člani kluba kar sami izdelali iz poliestra, so dali dobre rezultate. Resda so prve vožnje pokazale, da se po trdem snegu ne da kaj

prida krmariti, zato pa se „vozilo“ na priču vede prav tako kot v vodi: posadka lahko vesla, zavira, spreminja smer in še kaj. Glavna nevarnost za vožnjo so drevesa, grmovje in skalovje, ki pa ne ovirajo mladih izumiteljev, da ne bi nadaljevali poizkusov. Povsem drugače je, če se na strmih pobočjih zaletiš v trdo oviro, kot pa v vodi, kjer se ob napaki v najslabšem primeru le zmočiš.

Tako peščica mladih francoskih športnikov dan za dnev preseneča številne radovedneže, ko z jeklenimi mišicami in bliskovitimi refleksi drvi po sneženih strminah v prevoznem sredstvu, namenjenem športni panogi, po kateri je ves svet na letošnji olimpiadi spoznal našega Ljubeka, slišal jugoslovansko himno.

MAF JAN BAUFR IZ KRIMINALISTOVE BELEZNICE

TRUPLO OB KOLPI

FRANC GOSENCA

Različna so človekova stranpota, ena najhujših pa je, če sočloveku vzameš življenje,“ je povedal kriminalist Franc Gosenca, ki se je med dolgoletnim službovanjem srečal in pomagal razrešiti prenekateri zapleten primer. „Večino jih pozabiš,“ pravi Gosenca, „umora nikoli.“ Bilo je maja pred leti. Franc Gosenca je bil takrat komandir metliške postaje milice. „Sporočili so nam, da leži nedaleč od mostu čez Kolpo, na slovenski strani, moško truplo. Na kraju zločina, kot pravimo kriminalisti prizorišču, smo ugotovili naslednje. Približno 80 metrov od hiše št. 1 na Cesti bratstva in enotnosti v Metliki je mogoče v smeri proti mestu opaziti na cesti štiri mlake krvi. Med seboj so oddaljene okoli 3 metre. Mlake krvi so precej velike. Krvni sledovi, vendar ne v obliki mlak, se nadaljujejo do kilometrskega kamna 779 in nato še 15,80 metra naprej. Tam je spet mlaka krvi. Gre za močan izliv krvi. Zraven mlake leži okrvavljena ribiška palica — brez blestivke. Okoli 2 metra od palice v meji med glavno cesto in poljskim priključkom leži prazna pivska politrška steklenica. V steklenici je kri, deloma že

strjena. Približno 10 metrov od mesta, kjer je odcep, leži v travnatii meji moško truplo. Pokojnik je oblečen v kombinezon modre barve, volnen pulover modre barve, karirasto srajco, na nogah ima gumijaste škornje. Truplo leži na hrbtu z rokami ob sebi, desna noga je prekrizana čez levo. V bližini desne ključnice je vbozna rana. Obleka je vsa okrvavljena, kri je tudi na rokah in obrazu. Usta so odprta, oči delno. Krvav madež je tudi v višini ribiške palice. Približno dva metra od pokojnikovih nog leži na poljski poti pokojnikovo pokrivalo — modra kapa s ščitnikom. Pokojnik je imel pri sebi osebno izkaznico, tako da smo lahko takoj ugotovili njegovo ime in priimek. Šlo je za 37-letnega moškega iz Metlike. Omenjena dejstva so bila temelj preiskave. Preiskavo smo začeli 5 minut pred osmo, ob 13. uri je bil morilec že na metliški postaji milice. Šlo je za 42-letnega moškega, očeta petih otrok, do takrat še nekaznovanega. Kaj vse smo morali ugotoviti? Morilec se je dan poprej, bila je nedelja, pripeljal v družbo s kombijem iz Ozlja v Metliko. Nekaj časa so

popivali v hotelu „Bela krajina“, pozneje pa so se zadržali še v gostilni v Jurovskem Brodu. Tam se je morilec, ki je bil vsaj tega dne zelo prepirljiv, s pivskimi tovariši sprl. Domov v Ozalj so se zato odpeljali brez njega. Morilec je nato v Jurovskem Brodu iskal nekoga, ki bi ga odpeljal domov, vendar mu ni hotel nihče ustreči. Ni mu preostalo drugega, kot da se odpelje domov z večernim vlakom, ki odpelje iz Metlike ob 23.17. Do te ure pa je bilo še obilo časa, zato se je morilec vrnil v gostilno v Jurovskem Brodu.

V tej gostilni sta se okoli 21. ure oglasila dva moška z ribiškim priborom. Že od poprej sta bila dobre volje, v gostilni sta naročila pivo. Eden od dvojice je hotel pokazati, kako se love ribe. Po gostilni je zamahoval z ribiško palico, tako da je blestivka zapela za stol. Ribič je nato začel navijati kolešček in tako stol privlekel k sebi.

To početje pa je zelo razburilo samotnega moža pri eni od gostilniških miz. Ribiča in možak so se sprli, najbolj vroče krvi je bil samotnež, vendar se prepir ni sprevrgel v pretep. Ostalo je samo pri besedah.

Nekaj minut pred 22. uro je natakarcica sporočila gostom, da zapira. Štirje zadnji gostje: oba ribiča, samotni možak in še neki moški so mirno zapustili gostilno. Nikoli nismo ugotovili, v kakšnem vrstnem redu so odšli.

Eden od ribičev (tisti, ki ni metal blestivke) je vzel s seboj na pol prazno steklenico piva, češ da jo bo spil doma in steklenico pozneje vrnil. Natakarcica ni imela nič proti, tako je gost ravnal že večkrat poprej.

Prvi je šel čez most na slovensko stran osamljeni možak, 10 do 15 metrov za njim pa je hodil ribič s pivsko steklenico. Ribič, ki je metal blestivko, in četrti zadnji gost sta šla na hrvaško stran.

Ugotovili smo, da je samotnež v roke žepni nož že na mostu. Nož je odprl. Na cesti proti Metliki, okoli 150 metrov od mostu, sta se možaka na nek način srečala. Verjetno je beseda dala besedo, ribič je zamahnil z ribiško palico, blestivka se je zapela za spodnji desni rob suknjiča moža z nožem.

Kri je zavrela, možak je zamahnil z nožem in zabodel ribiča v prsa tik pod desno ključnico. Reziilo je prerezalo podključnično arterijo. Smrtno ranjeni ribič se je opotekaje in krvaveč opotekal po cesti še 60 metrov. Obležal je na travnatii brežini ob Cesti bratstva in enotnosti. Ko so ga zjutraj malo pred 5. uro našli, je bil že mrtev.

Morilec je po udarcu z nožem zbežal, celo noč je begal sem ter tja, šele okoli 8. ure zjutraj je prišel v Ozalj. Ni šel domov, zatekel se je k materi.

To so gola dejstva, ki jih je kasneje sprejelo tudi sodišče. Prav vsak od teh suhoparnih stavkov, polnih številčk, skriva v sebi košček drame. Kriminalisti žal nismo pisci imaginarnih dram, ugotoviti moramo dejstva resničnih, včasih zelo krvavih dogodkov. Naš jezik je govorica metrov, ur, izjav prič, v našem poklicu je goli razum pred čustvi. Tako pač mora biti, če hočemo in moramo po službeni dolžnosti ugotoviti dejansko stanje stvari. In vendar je vsak stavek poročila drama.

Morilec je kasneje večkrat spremenil opis dogodkov. Najprej, ob aretaciji, je povedal varianto, ki je bila najbliže kasneje ugotovljeni sodni resnici. Trdil je, da je odprl žepni nož že na mostu, ker sta šla za njim dva moška, ki sta kričala in nekaj grozila. Eden od dvojice da ga je zapel z blestivko, ga zasukal, nakar je on zamahnil z nožem. Ribiška vrvica da se je utrgala, blestivka je ostala na suknjiču, on (morilec) pa da je po udarcu z nožem zbežal po travnatih proti Križevski vasi.

Kasneje je to izjavo spreminjal. Eden od obeh napadalcev naj bi vanj vrgel steklenico, zadela ga je v glavo, drugi pa da ga je zapel z blestivko. Z nožem da je udaril samo zato, da bi prerezal najlonsko vrvico blestivke. Ne spominja se, da bi pri tem instinktivnem udarcu koga zadel. Pri tretjem zaslišanju je morilec med drugim trdil, da ga je blestivka enkrat zadela tudi v lasišče, suknjiča pa naj bi se oprijela dvakrat. Med četrtim zaslišanjem, bilo je julija, je med drugim trdil, da so ga zasledovali trije moški. Bežal da je pred njimi, za njim je švigala blestivka in tako naprej. Preiskovalnemu sodniku je julija povedal, da ni v življenju nikoli izjavil, da je z nožem kakorkoli zamahnil proti zasledovalcu ali zasledovalcem.

Dejstva govore drugače. Med drugim je bila pivska steklenica najdena ob žrtvi. V njej je bila kri. Morilec ni imel na telesu nobenih sledov udarca od bojda vržene steklenice. Prav tako ne od blestivke, ki da ga je zapela v lasišče. Tako je ugotovil zdravnik, ki je morilca pregledal 14 ur po tragičnem dogodku. Smrtna rana tudi kaže, da je morilec udaril z nožem zviška in poševno. Če bi se hotel rešiti blestivke, bi bil zamah z nožem popolnoma drugačen. Poleg tega je bila najlonska vrvica pretrgana in ne prerezana.

Možaku z nožem so sodili. S kriminalistične plati je bil to dokaj enostaven primer. Kriminalist pa je tudi človek. Takrat ga je groza pomisliti, kakšne strasti se lahko sprožijo v sočloveku. Zaradi čisto navadne blestivke . . .“

Prihodnjič: Izsiljevalec se prepozna na fotografiji

med dolenjci v ameriki OD KOD SMO DOMA

„Od kod si doma?“ To je bilo vprašanje, ki sem ga prav gotovo najpogosteje slišal v petih tednih potovanja po „naselbinah“ slovenskih izseljencev v Združenih državah Amerike in Kanadi. Amerikanci tikajo vse po vrsti in morda je prav zato mogoče zelo hitro vzpostaviti prirčen stik s komerkoli. „Iz Dolenjske,“ sem odgovarjal, „iz Novega mesta.“ Seveda sem vse skupaj po dolenjsko zategnil, kakor sem se bil navadil govoriti z našimi izseljenci. Pravijo, da Dolenjci, ki živijo v Ameriki, celo angleško govore v dolenjskem narečju. Marsikoga sem razveselil s svojim odgovorom in potem sem moral na dolgo in na široko razlagati, kako je zdaj na Dolenjskem; naročali so mi pozdrave za svoje sorodnike in čudili so se, da ne poznam tega ali drugega njihovega nečaka ali nečakinje. „Saj veš, to je tisti, ki ima lepo novo hišo...“ In spet sem moral znova in znova pripovedovati, kako take lepe nove hiše po Dolenjskem rastejo kot gobe po dežju, da se veliko ljudi seli iz kraja v kraj, da je nemogoče, da bi poznal vse.

Z enim samim Dolenjcem sem govoril, ki mi je zatrjeval, da noče več v „stari kraj“, tja, od koder je bil prišel. „V Ameriki sem zaslužil te dolarje, pa jih bom tudi tukaj zapravil,“ mi je nasmevano zatrjeval. „Amerika mi je omogočila človeka dostojno življenje, tu imam družino, otroke, vnuke, doma pa nimam nikogar več.“ Veliko je takih, kot ste vi, pa vseeno grede domov, sem si mislil takrat, rekel pa nisem ničesar. „Doma nas je bilo veliko otrok, kmetija pa je bila majhna, zato nismo imeli lepega življenja. Amerika pa mi je dala vse, kar sem potreboval, pa čeprav sem moral zato trdo delati v rudniku. Devetintrideset let sem kopal premog.“ Postal je zagrenjen. Videl sem, da mu ni vseeno, da si nekje na dnu srca kljub vsemu želi v stari kraj. „Naš najmlajši brat, zdaj je že umrl,“ je nadaljeval, „ki je ostal doma, je grunt prodal, ne da bi nas kaj vprašal. Tako za malo se mi to zdi, da ne grem nikoli več tja.“

Vsak človek, ki se pogovarja z njim, je roman zase. To so tisoči pretresljivih zgodb ljudi z dvema domovinama. Delo in kruh so iskali daleč v tujini, kjer so morali premagovati množico težav, predsodkov, se privajati novim življenjskim navadam, se učiti tujega jezika. Prek vsega tega pa so se prepletali še spomini na domovino in na vse prejšnje življenje, ki pa je bilo pogosto še veliko težje.

Za točilnim pultom v nekem slovenskem klubu je prišel k meni tipičen Amerikanec, star kakih štirideset let. V roki je držal pismo in mi rekel, da mu ga je pisal oče, ki se je vrnil v stari kraj. Pismo je bilo v slovenščini, katere pa sin ne razume, zato me je prosil, naj mu prevedem v angleščino vsaj smisel. Skrbelo ga je za očeta, kako se je vživel v razmere v Jugoslaviji, tudi pri najboljšem zdravju ni bil. „Zakaj vam ni oče pisal po angleško, saj gotovo ve, da ne razumete slovensko?“ sem ga vprašal. In potem mi je sin razložil, da se njegov oče nikoli ni naučil angleško več kot nekaj najbolj nujnih besed. Delal je v neki tovarni, kjer je imel za šefa Slovenca, zahajal je v slovenske gostilne, doma z ženo je vedno govoril samo slovensko. Sin se mu je zgodaj odtujil, saj je hodil ves čas v angleške šole, potem pa kmalu odšel od doma, kjer je pozabil še tistih nekaj slovenskih besed, ki jih je znal kot otrok. In zdaj oče in sin ne najmeta več skupnega jezika v pravem pomenu teh besed.

Zgodbe naših ljudi v Ameriki so drugačne od zgodb večine naših v Kanadi. Ta večina je namreč mlajša, to so večidel ljudje, ki so prišli v Kanado v letih, ko začasnega zaposlovanja na tujem še nismo poznali, ko doma še ni bilo toliko možnosti za nakup motorja, še manj za nakup avtomobila. Skoraj vsi ti ljudje, ki zdaj v Kanadi začinjajo že tretje desetletje življenja v tujini, so jugoslovansko mejo prestopili na skrivaj, preživeli nato po nekaj tednov ali mesecev v begunskih taboriščih, dokler jih ni življenjska pot zanesla v Kanado. Danes so to kanadski državljani, vendar z urejenimi odnosi do Jugoslavije, in nekateri se že vračajo za stalno domov. Če naši Amerikanci rojstni domovini pravijo „stari kraj“, potem ti naši mladi Kanadčani rečejo le dom. Dom pa je tam, kjer živi tvoja mati, tvoj oče pa sestre in bratje.

Mnogi izmed teh mladih ljudi — zdaj so stari okrog štirideset let — pa zagrenjeni ugotavljajo, da bi danes imeli, če bi živeli v domovini, prav toliko, kot imajo v Kanadi. Tudi tam je treba skoraj deset let, da se postaviš na noge, da se privadiš tamkajšnjemu življenju. A v Kanadi je marsikaj drugače kot v nekaterih drugih državah, kjer so se naselili naši ljudje. V Kanadi živi danes na stotisoče mladih priseljencev iz vsega sveta, zato je tudi uradna politika do njih precej strpna. Država v zadnjem času celo pospešuje „multikulturalizem“, kar pomeni, da želi, da bi priseljenci ohranjali svoje kulturno izročilo, ki so ga prinesli s seboj iz različnih delov sveta. Država naj bi v nekem smislu podpirala dejavnost posameznih kulturnih društev, ki jih ustanavljajo etnične skupine in podobno. Seveda pa to še ne po-

meni, da kulturna in športna društva priseljencev dobivajo za svoje delo državno finančno podporo. Seveda pa se v vse te dejavnosti „multikulturalizma“ vključujejo tudi Slovenci, čeprav je slovenska etnična skupina npr. v primerjavi z italijansko manj kot malenkostna.

„Kolikokrat sem že preklel ta kapitalizem! Veš, čez mejo sem šel samo zaradi motorja. Zdaj bi si lahko kupil vsak mesec enega, a nihče ne ve, kakšno ceno sem plačal za to,“ mi je dejal eden izmed Dolenjcev v Kanadi, ki bom podrobneje opisal njegovo zgodbo v eni izmed prihodnjih števil. „V begunskem taborišču v Nemčiji so nas izbirali kot živino. Celu v zobe so nam gledali. Tega ne bom nikoli pozabil,“ je jezno obtoževal ta red in samega sebe, ki se je dal zapeljati vani.

O sposobnosti in pridnosti naših ljudi je bilo že veliko napisanega. Mnogi pa ne upoštevajo tega, da je marsikateri razvil svoje sposobnosti šele v tujini, ko je moral v trdem boju za življenje resnično dati od sebe vse svoje moči. V Kanadi nas nihče ni vprašal, kaj smo, temveč kaj znamo delati,“ so mi zatrjevali. Tedaj so iz nekdanjih soboslikarjev postali trgovski potniki, iz nekdanjih mesarjev natakariji in pozneje gostilničarji, iz nekdanjih kmečkih delavcev železarji. Sprva so vsi morali prijeti za prvo delo, ki so jim ga ponudili, po svoji volji pa so lahko izbirali šele po nekaj letih, ko so si uredili življenje. S trdim delom je moč doseči marsikaj.

Čeprav pravijo, da med Slovenci v okolici Toronta, skoraj ni bogatašev, pa vendar so mi predstavili dva, ki sta že milijonarja. A nekaj me je pri tem le presenetilo: opazil sem, da jima nihče ne zavida tega, vsi, ki ju poznajo, ju cenijo in spoštujejo. Koliko nepotrebne zavisti bi vzbujala pri nas doma, sem pomislil. „Zelo sta sposobna in trdo znata delati,“ tako pravijo Slovenci o njima. Pogovarjal sem se z obema milijonarjema in se tudi sam prepričal o resničnosti teh besed. Oba sta prišla v Kanado pred dvema desetletjema brez dolarja v žepu, bila sta na istem kot večina. Od drugih sta se razlikovala le po tem, da sta tvegala še pri nečem, za kar večina naših ljudi nima poguma, tvegala sta poskus na v Ameriki tako priljubljeno temo, da o tem pišejo celo knjige — kako postati milijonar.

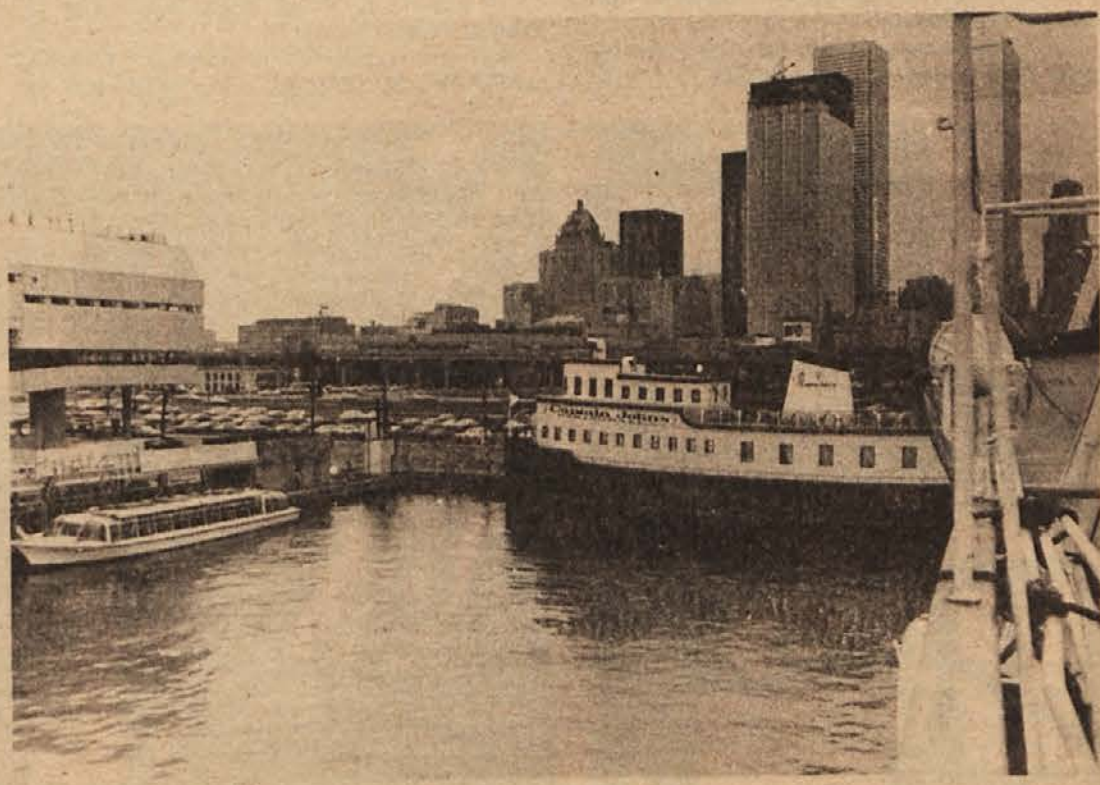
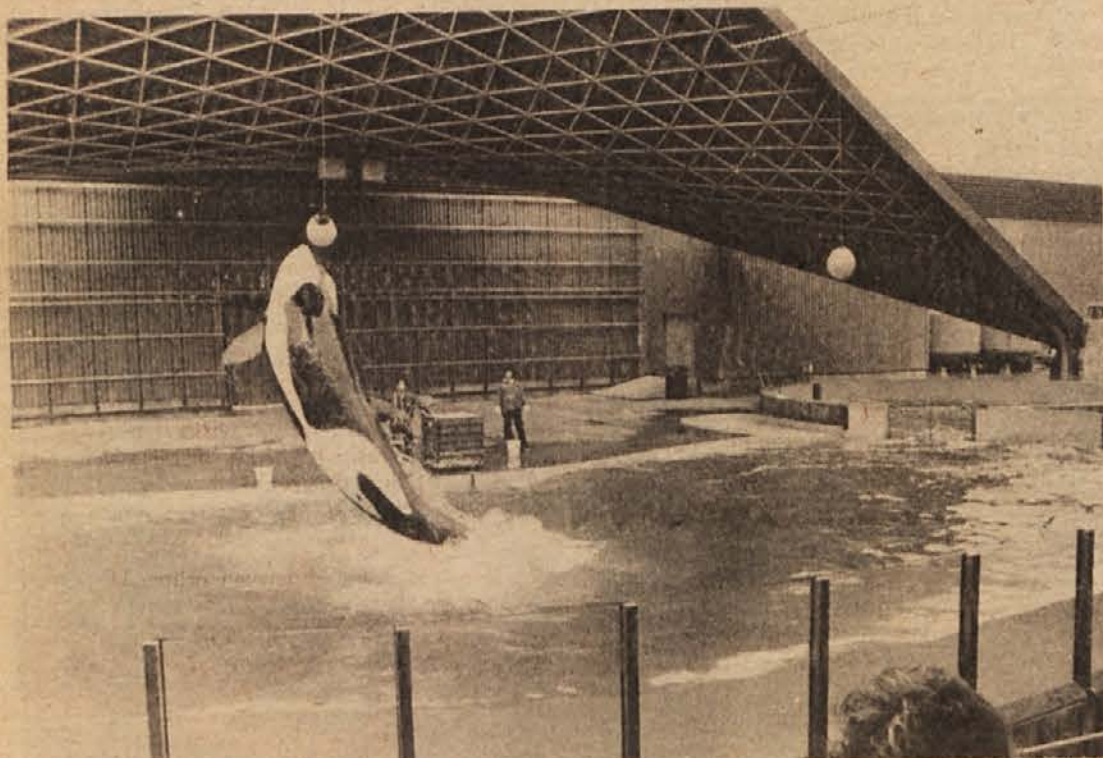
Slovenec je danes lastnik ene izmed največjih kanadskih turističnih atrakcij poleg Niagarskih slapov, svojevrstnega živalskega vrta „Marine Garden“. Njihova največja privlačnost so dresirani črni kiti, kiti-ubijalci, ki v posebnem bazenu skačejo tudi po več metrov visoko iz vode in izvajajo številne druge vragolije. Na približno 500 (l) hektarih zemljišča, ki ga ima danes „Marine Garden“, grade zdaj ogromen park, delno po vzoru ameriškega „Disneylanda“, vendar pa ne s pravilničnimi figurami, temveč z živimi živalmi. V petih letih bo naš rojak vložil v to okrog 50 milijonov dolarjev. In še nekaj: vse te zanimivosti nam je razkazoval podpredsednik družbe — pri nas bi mu morda rekli namestnik generalnega direktorja — Dolenjec Milan Junc, doma iz Otočca, ki se mi je med drugim pohvalil tudi s tem, da je bil po vojni dve leti lastnik požganega gradu Otočec.

Drugi naš rojak, ki ga mislim omeniti, je lastnik na torontskem področju znamenite restavracije na ladji „Captain John's“. Preko jugoslovansko-avstrijske meje je odšel pred približno dvajsetimi leti z ribniško krošnjo na rami. Suho robo je nekaj časa še prodajal na avstrijski strani, potem pa ga je prišla avstrijska policija. V Toronto je prišel z dvema dolarjema v žepu, kolikor mu je ostalo od tistega, kar so mu dali v priseljenškem uradu. Pred dobrim letom je za milijon in pol dolarjev kupil jugoslovansko potniško ladjo „Jadran“ in danes je na njej že nova elitna restavracija s prek 700 sedeži. In ko ga vprašam, kako mu je to uspelo, ti bo odvrnil: „Delal sem. Zelo rad delam. Držim se načela: Tu ni poglavarjev, tu so sami Indijanci. Nobenega dela se nisem sramoval.“ In videl sem, da je ostal tak, kakršen je moral biti tudi v začetku. „Največ v življenju,“ pravi, „dolgujem mojemu očetu. Vedno sem imel pred očmi njegove preproste, a poštene nauke. Tega si ne moreš kupiti nikjer na svetu. Ob vsem denarju in ob vsem premoženju, ki sem si ga pridobil, sem najbolj srečen ob tistem, kar sta mi dala oče in mati.“

Svet postaja majhen. Zdaj tudi razdalje do doma niso več tako velike, kot so bile nekdanj. Vse to je vplivalo tudi na mišljenje naših ljudi na tujem. Domotožje ima zdaj že drug pomen, kot ga je imelo včasih.

Med obiskom Kanade in Združenih držav Amerike sem se pogovarjal tudi z nekaterimi Dolenjci in bili so veseli, ko sem jim povedal, da bom o njih nekaj napisal v Dolenjskem listu. Tudi naši izseljenci ga radi preberejo in razvesele jih vse novice, ki govore o napredku domačih krajev. Kljub vsemu napredku, kljub vsej industrializaciji pa jim Dolenjska še vedno pomeni tisto lepo, mehko, idilično deželico.

JOŽE PREŠEREN

egiptovske podobe

zlati fant

Medtem je Carter 17. februarja 1923 v navzočnosti predstavnikov egiptovske vlade, znanosti, tiska in Carnarvonove družine — ki je dotistihmal podvig financirala — predril steno med obema črnima sohami. In spet mu je vzelo sapo, ko je zagledal pozlačeno, velikansko skrinjo, „zlati zid“. V njej so bile še tri manjše pozlačene skrinje, kakor ruske babuške, druga v drugi, preden se je pokazal kamnit sarkofag s počenim pokrovom, ampak v njem so bile še tri lesketajoče se krste, zadnja iz čistega zlata. In ne dovolj, pod njo je bila še zlata maska: Tutankamonov portret, z očmi iz kristala in obsidiana, je bil kakor živ.

Toda medtem je umrl v Kairu mecen Carnarvon, podlegel je strupenemu piku žuželke. Ob isti uri je na njegovem posestvu v Angliji poginil njegov zvesti pes. Potem je preminil še lordov sorodnik in za njim še njegov tajnik. Smrt je vzela tajnikovega očeta in potem še ameriškega egiptologa, ki je v grobnici prebral napise, nakar je iznenada izdihnila lordova bolničarka in takoj za njo neki znanstvenik, ki se je mimogrede oglašil v grobnici. Tisk je pograbil kost in jo začel hvaležno glodati, že dosti poprej, preden je smrt tridesetič zamahnila s kreljutmi: neusmiljeno, strašno je bilo faraonovo prekletstvo! In vedno enako: najprej visoka temperatura, nato krči v sapniku, motnje v obtoku, nezavest ali blodnje, čez dva ali tri dni pa smrt. Ali se faraon maščuje s strupenimi plini, s klicami, z gobami, z radioaktivnostjo? Se načrtno brani skrunjenja svojega večnega bivališča? Lady Carnarvon je v silni grozi in preplahu poslala vse možne spominke iz Egipta na dražbo, dražba je morala biti zunaj Anglije, zakaj trepetala je za življenje svoje družine, ki ji je še preostala. Tako so prišli severnoameriški muzeji na svoj račun. Egiptovska vlada je že prej povrnila vse stroške Carnarvonovi.

Medtem pa je prof. Derry z egiptovske univerze že prezel povelje na Tutankamonovi mumiji, ki je od obrednih olj in smol zoglenela skoraj do glave. Glava je neverjetno spominjala na Ehnatonovo — krivoverski fanatik iz Amarne je bil njegov starejši brat, mogoče pa tudi oče. Devetleten ga je Tut nasledil na prestolu, če ni bil že kakšno leto njegov sovladar, za glavno ženo pa je dobil princeso iz amarnsko družine. Z njo se je kmalu preselil nazaj v staro prestolnico Tebe, priznal spet stare bogove in vrnil privilegije stari duhovščini. Dal je popraviti razpadajoče stare templje in zraven odraščal v družbi svoje zale mlade ženiče, kakor pričajo številne podobe iz njegovega groba. Zelo sta se ljubila, Anksenamun in Tutankamon, ki sta se ob rojstvu imenovala še po krivoversko Anksen-aton in Tutank-aton.

A ko je Tutankamon umrl, so mu med konservirano hrano, med pozlačene loke s puščicami, med pozlačene vozove in sani, med mehka oblačila in zlate sandale, med pahljaje z novejim perjem in puščice za pisanje — med vse zlate prestole in spominke iz njegovega detinstva, med vojsko kipcev ušebti („če boš poklican, se oglasi in prevzemi delo namesto božanskega kralja“), med vso to zlahtno šaro so mu dali v grob tudi skrinjico s kodrom kraljice Teje. Rjavkast grob, pobarvan s heno. Ganljivo. In v grob so mu položili tudi zlati krstici z dvema nedonošenima otročičkoma: pet in sedem mesecev. Nekje vmes je bila tablica s svarilom: „Krokodil naj ga čaka v vodi. Kača naj ga čaka na kopnem. Tistega, ki se bo lotil mojega groba.“ Tudi na neki magični figurici je bil podoben napis: „Jaz sem tisti, ki odvrta skrunilce grobov s puščavskim plamenom. Jaz sem tisti, ki varuje grob Tut-anh-Amonov.“

Pred štirimi leti, ko je publicist Vanderberg pripravil knjigo „Prekletstvo faraonov“, je vprašal direktorja kairskega muzeja Gamala Mhreza, kaj neki misli o tej stvari. Seveda ne gre tajiti, da so bili med egiptologi, ki so se ukvarjali z izkopavanjem faraonov, tudi misteriozni smrtni primeri. Vendar to ni nič drugega kakor skupek nesrečnih okoliščin. „Jaz že ne verjamem v kletev, glejte, vse svoje življenje sem imel opraviti s faraonskimi grobovi in mumijami — najboljši dokaz sem vam, da je bilo vse tisto le žalostno naključje.“ Mož, ki je tako govoril, je bil star 52 let in pri najboljšem zdravju. Štiri tedne po tistem je imel na skrbi pošiljko tistega dela Tutankamonovega zaklada, ki je bil namenjen za jubilejno razstavo v Londonu (zavarovanje 52 kosov — pol milijarde novih dinarjev). Srečen, da je dragoceni tovor v redu odpotoval, se je Mhrez vrnil z letališča domov. Še tisti večer je bil mrtev. Vzrok smrti: motnje v krvnem obtoku. Naključje ali nova žrtev?

OLGA RATEJ

je pisalo na skrivnostni črepinji v Tutankamonovi grobnici, ki je na leperni izginila.

Strašne tragedije so se vrstile po tem odkritju. Toda ne prehitvajmo dogodkov. Carter, ki je grobnico našel, je mirno umrl dolgo zatem, v postelji, star 66 let, ne da bi se bil faraonu kaj zameril. Celo tri zajetne knjige o svojem odkritju je še utegnil napisati, kjer lahko beremo, kako je sicer v vročici drhtel, ko je prvič pogledal skozi luknjo v Tutankamonovo predsobo, vendar pa spet ne preveč, kakor se za Angleža tudi spodobi: „S tresočimi se rokami sem pomolil svečo v ozko odprtino in poškilil vanjo. Sprva nisem mogel nič videti, zrak, ki je udaril iz izbe, mi je skoraj upihnil svečo. Ko pa so se moje oči privadile na to svetlobo, sem lahko kmalu razločil posameznosti v notranjščini. Nenavadne živali, zlate sohe — zlato, povsod samo lesketajoče se zlato! Za trenutek mi je osuplost vzela dar govora. Drugim, ki so stali zraven mene, se je morala zdeti celo večnost. Potem je lord Carnarvon plašno vprašal: Ali lahko kaj vidite? Da, sem odgovoril, prečudovite reči.“ Carter pa ni silil z glavo skozi zid, najprej se je sam temeljito pripravil na delo, poklical je najboljše strokovnjake z univerz po svetu, uredil je kemični laboratorij v poslikani grobnici Setija I. in poleg tega opremil še fotografsko temnico v grobnici kraljice Teje — vsaj polovica egiptologov jo ima za Tutankamonovo mater — in šele potem je začel počasi on sistematično prazniti prvi grobnični prostor od štirih. Bil je neizprosno pikolovec, ko je šlo za natančno evidentiranje, risanje, opisovanje in sprotno restavriranje krhkih lesenih predmetov. V predsobi mu je minilo leto, ko še pomisliti ni utegnil, da ga za zapečatenim zidom sploh čaka faraon — če kateri je sploh. Tako športno je krotil svojo znanstveno nestrpnost v zlati ropotarnici.

Neki drug znanstvenik se spominja: „To je bila podoba iz sanj. Nemogoč prizor iz pravljice, za-

čaran magazin za operne rekvizite, kakor si ga lahko izsanja samo velik skladatelj. Pred nami so stale tri postelje, okoli nas skrinje, zaboji, alabastrne vaze, pozlačene pručke in stoli — nagomiljeni zakladi faraona, ki je umrl, še preden je Kreta preživela svoj vrhunec, preden se je Grčija rodila in je bil izmišljen Rim.“ V vsem tem je bil strašanski nered in sledovi naglice. Le dve črno pobarvani leseni sohi, deloma pozlačeni, ki sta stražili pred zapečatenimi vrati, sta bili izjemno vzravnani. Z glav sta jima zlezla samo posušena venca, spletena iz oljčnih listov in cvetov.

Carter: „Delo je bilo zamudno, strašansko počasno in živčno! Ves čas smo čutili breme silne odgovornosti. Kar najdeš, ni tvoja last, ki bi jo lahko tudi zanemarl, če bi se ti zahotelo. Vse to je neposredna zapuščina preteklosti, namenjena sedanosti. Kako strašno lahko je kaj uničiti, toda nemogoče spet popraviti.“ Vmes so bili prepriči z egiptovsko vlado, ki se ni znala mazati s potrpljenjem, božjo mastjo, in je odločno zahtevala, da mora tokrat ostati prav vse v deželi, vse do najneznatnejše trske. Začasno je Carterju celo prepovedala nadaljevati delo. To ni bilo čudno, navsezadnje je Egipt le postal občutljiv za svojo veliko preteklost, izučili so ga tudi nemški arheologi, ki so v Amarni malo prej zatajili prelepo poprsje kraljice Nefretete in ga skrivaj odposlali v Berlin. Najlepša ženska Egipta, Nefretete ali po novem Nafteta, je bila dokazano tašča našega Tutankamona.

Medtem je v Dolini kraljev divjala pravcata vojna tudi med arheologi in tiskom, ki jih je nenehno nadlegoval in vznemirjal pri delu. Vsa pota, ki so vodila v sotesko h grobnici, so bila zatrpata z različnimi vozili in vso mogočo vprežno živino. Sli so cele mesece prinašali vreče brzojavk, pisem in napotil vsevednih ugankarjev, Carter pa si je pulil lase.

V Zahodnih Tebah sta dve znameniti puščavski kotlini, Dolina kraljev in še bolj skrita Dolina kraljev. Tam sem na svoje oči videla marsovsko pokrajino: nikjer niti suhe bilke, sam pesek in drobljiv kamen, vroča, velika samota. Pač, hroščki so lezli iz razpok in pravijo, da se na pobočjih sončijo kače, zelo strupeni majhni gadi. Črne odprtine, ki zevajo povsod na okoli, so vhodi v razkošno poslikane grobnice, nekatere so globoke tudi po sto metrov, vse pa so prazne, razen Tutankamonove! Nekaj ruševin na pobočjih še spominja na nekdanja zasilna delavska bivališča, če niso le ostanki petero zidov, ki so nekoč opasovali to nedostopno pokopališče.

Tukaj so bili pokopani vladarji tako imenovane egipčanske Nove države v letih 1520 do 1080 pred našim štetjem. Kakih petdeset doslej odkritih grobnic je bilo izropanih že kmalu po pogrebi. Kaj ne bi bile, ko pa so bile polne zlata in srebra! Zgodba, kako so bile onečaščene, je zapisana že na starih papirusih; bere se kakor kriminalka iz Hitchcockovega izbora. Tudi druga zgodba bi bila vredna Hitchcocka ali še prej Poeja, čeprav ni bila nikjer zapisana, namreč zgodba o srehljivi nočni selitvi mumij v dve zbirni skrivališči — tako rekoč skladišči pod zemljo — kjer so jih šele po treh tisočletjih spet odkrili roparji in za njimi nazadnje arheologi. Toda tu se začneja že tretja pustolovska zgodba, ponovna in nevarna selitev mumij v stekleno skladišče kairskega muzeja. Ko pa je ladja plula po Nilu navzdol, se je novica bliskovito raznesla po deželi. In kaj se je zgodilo? Vso pot so ladjo z mrtvimi faraoni objokovale felaške ženske, si trgale oblačila in si s prahom posipavale glave, moški pa so streljali častne salve v zrak. Kakor da niso minili že vekovi.

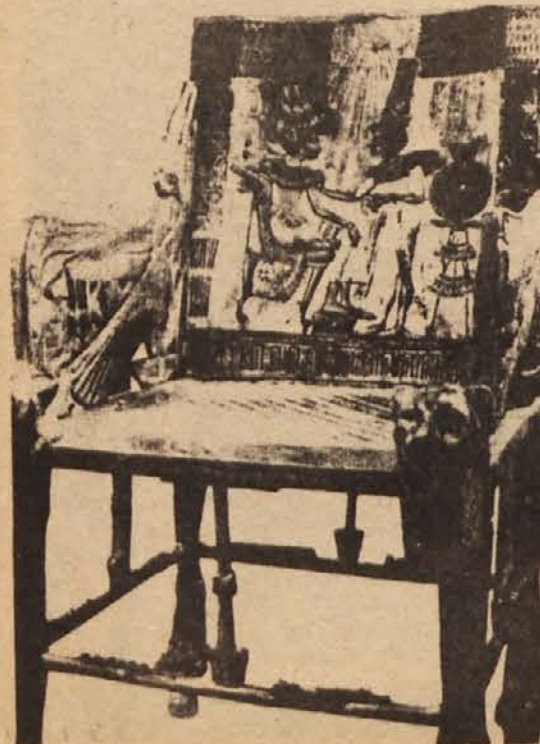
Šele čez nekaj let, ko je bila prelopatana že res vsaka gruda v Dolini kraljev, ko niti utrgan oblak ni mogel več razkriti kake malte v skalah, je Anglež Carter odkril še zadnjega pokopanega faraona, s pravljničnim zakladom vred. To je bil Tutankamon.

Ob smrti mu je bilo osemnajst, kvečjemu dvajset let, in rentgenski posnetki ter drugi medicinski izvidi ne dopuščajo nikakega dvoma: Tutankamon je bil ubit. Udarac z gorjačo mu je sploščil del lobanje, sunek z mečem mu je razmesaril levo lice, smrt je povzročil strdek krvi. Nesrečnega fanta pa so pokopali z vsem sijajem, s tono suhega zlata in čudovitimi spominki, toda najbolj presunljiv je bil šopek suhega poljskega cvetja pred zazidano poslednjo sobo, pred samim grobom. Romantiki so prepričani, da ga je tja spustila objokana mlada vdova, mila Anksenamun, strokovnjaki pa so po njem lahko določili letni čas pogreba. Pogreb je bil v aprilu, nekega leta v štirinajstem stoletju pred našim štetjem, letnica še ni natančno ugotovljena. Če od pogreba odštejemo tistih sedemdeset dni, kolikor je trajalo balzamiranje, tedaj je Tutankamon umrl pozimi, v januarju. Kaj se je pravzaprav tedaj zgodilo v Tebah in zakaj se je zgodilo, to je ostalo skrivnost. Med vsem zlatom bi bil za egiptologe največji zaklad papirusni zvitek, ki bi saj malo posvetil v temo te skrivnosti, toda zvitka ni bilo.

Skrivnost svojega rojstva in svoje smrti je Tutankamon odnesel s seboj v večnost. Dvakrat so to večnost zmotili že spretni roparji, kaj hitro po pogrebu, vse so premetali in mrzlično pobrali polovico draguljev iz skrinj in mazilna olja. Potem jih ni bilo več. Čudno, mogoče so jih prestrašili okrutni zakoni Tutankamonovih naslednikov, ki so tatovom odločno sekali roke in krivoprišežnikom nosove. Mogoče je grušč, ki so ga na Tutankamonov vhod zmatali kopači, ko so votlili sosednjo grobnico, pokopal v pozabo tudi vednost o bajnem zakladu zlatega fanta.

Vsekakor je zlato zdaj razstavljeno v kairskem muzeju, kjer je nepopisna paša za oči tujcev, ki še v sanjah niso pričakovali tolikšnega bogastva na kupu. Kakor otmotični tavajo ljudje med 3.500 predmeti iz Tutankamonove grobnice, vsem ko njegova mumija počiva v prvotni grobnici, sama samcata v Dolini kraljev. Arheologi so sklenili, da je tako edino prav, iz pietete ali pa zaradi čudne groze, ki se imenuje faraonovo prekletstvo. To prekletstvo se pojavlja v sredstvih obveščanja vsaj tako pogosto kot pošast v škotskem Loch Nessu: trideset smrtnih žrtev so že našli v usodni Tutankamonovi okolici. Vendar pa se nikar ne bojte. Tutankamon straši in kliče na drugi svet samo arheologe, lorde in jezikoslovce, navadnim turistom noče nič žalega.

„... in smrt naj s svojimi kreljutmi oplazi vsakogar, ki bi se drznil motiti faraonov mir,“ tako

DEDIČ TOPLISKIH SKRIVNOSTI

mrlo, srebrnik pa je ostal kot spomin na gorjansko žago . . .

Mož, ki je letos dobil za prizadevno delo v družbenopolitičnih organizacijah priznanje Osvobodilne fronte, ima domala vso zbirko stare Jugoslavije (manjkajo mu zlatniki); podobno je z denarjem Marije Terezije, Franca Jožefa, lahko pa se pohvali s kompletno zbirko kovanega denarja nove Jugoslavije. Papirnatega ne zbira, če pa že katerega ima, čaka, kot pravi sam, na primerno priložnost, da ga pretopi v kovanec. Tako je že velikokrat obogatil svojo zbirko. Najbolj zanimivo pri vsem je, da ni član numizmatičnega društva, nima stikov z ostalimi zbiratelji, razen z Jožetom Ožboltom iz Kočevja, ki mu je pri urejanju zbirke pomagala z nasveti in s katerim vse pogosteje menjava kovance. Denar dobi največkrat od prijateljev, gostov. Nič kolikokrat je dobil redke primerke zavoljo svojih dveh akvarijev, kajti mož se ukvarja tudi z gojenjem ribic.

„Denarja ne zbiram zgolj zaradi tega, da bi pregnal čas, dasiravno se vse pogosteje v večernih urah rad posvetim lupi, mapam in katalogu. S pomočjo zbirke spoznavam zgodovino in ravno zavoljo zbiranja mi je marsikateri dogodek iz zgodovine bolj jase, kot mi je bil. Nič kolikokrat me spomni burnih revolucijskih let 1848, ki so močno pretresla politične in gospodarske temelje tedanje avstro-ogrske monarhije. Kakor v vseh nemirnih časih je ljudstvo tudi takrat začelo skriva-

ti kovani denar. Bržkone v dolenski metropoli le malokdo ve, da je imelo Novo mesto svoj denar. 16. aprila 1915 je namreč občinski odbor zaradi pomanjkanja denarja sklenil izdati svoj zasilni denar. Novomeške bankovce so tiskali na belem papirju s svetlim podtiskom in črnim pretiskom. V sredini je bila v ovalnem črnem okviru navedena vrednost „20 vin“. Nad njo je bil novomeški grb, pod njo pa besedilo: „Za mestno županstvo“ in dva podpisa. Besedilo je bilo napisano ob levem in desnem robu. Denar je bil tiskan samo na eni strani in velik 10 krat 6,2 cm.“

Nato je novomeški numizmatik govoril tudi o primerih nerazumnega zbiranja starih kovancev. Najbolj obsoja tiste, ki se pehajo prav za vsakim novim kosom. Take imenuje zaslepljene sužnje pedantarije. Taki ponavadi starih kovancev ne spoštujejo. Hlastajo za čistimi, lepimi primerki, pri tem pa ne vedo, da daje ravno starost patino kovancu. „Poglej ga, kako je obrabljen. Le koliko ljudi ga je imelo v rokah! Leta in leta so pretekla in sedaj je v mojih. Tako, kot sem ga vesel jaz, ga ni bil nemara še nihče in ga tudi ne bo. Bržkone ga bo vesel moj sin, moji nasledniki. Upam, da jim bodo moji kovanci ravno tako dragi kakor meni. Zame so raztreseni listi nekakšnega svojevrstnega rokopisa zgodovine. Zato tudi tebe prosim: „Poglej, če imaš doma kakšno starino. Prinesi mi kovanec . . .“

JANEZ PEZELJ

„Kar naenkrat je glasno igro razposajenih topliških fantov prekinil močan pok. Pri srcu nam je postalo tesno, zakaj del stare stene, s katere smo bili skakali v zarisan krog, se je začel podirati sam od sebe. Še sedaj je tisti topel poletni večer tisočdevetstodvaindvajsetega obdan s tančico skrivnosti, zakaj tisti čas smo pričakovali vse prej drugo, kot pa . . . V tišini, ki je kar rezala, se je iz stene nenadoma usul slap kovancev. Pozabili smo bili na strah in se radovedno lotili topliške skrivnosti. Vsak od bosonogih fantalinov je hitro stisnil v žep srebrnik ali dva — nekateri so dobili tudi nekaj zlatnikov — in jo ucvrli iz podrtije, ki je vsa dišala po preteklih časih, po skrivnostih. Tako se je začela moja numizmatična pot, s pomočjo katere sem se v polovici stoletja dodobra seznanil z delom zgodovine . . .“

Novomeščan Albin Gutman trdi zase, da je med vsemi numizmatiki na svetu največji amater. S tem hoče povedati, da ga nauk o novcih tja od dvajsetih let dalje nikoli ni tako pritegnil, da bi za star redek kovanec slekel tudi zadnjo srajco. Ne, Gutman se nikoli ni in se ne bo vdal strasti. Zategadelj ga ni prizadelo, ko je bil 1942 ob okoli 500 kovancev. Predstavljali so že kar lepo, tisti čas redko in bogato zbirko starega denarja. Skovatvi so ga dali Marija Terezija, Franc Jožef, kralj Aleksander . . .

Med vojno vino pa je večkrat, ko je stal na straži ali pa počival s tovariši v prijaznih domovih notranjskih mamk, pomislil na izgubljeni denar in sklenil, da bo v svobodi začel na novo. Med dolgimi mrzlimi urami se je grel s toplimi mislimi na prihodnost, v kateri naj bi veliko časa namenil numizmatiki.

Ko govori Gutman o svojih kovancih, se zdi, kot da bi govoril o svojem pravkar prvorojenem sinu. Droben novc najprej previdno vzame v roko, ga pogleda z veliko lupo in njegova težka roka je navzlic sedeminšestdesetim letom presenetljivo mirna. Kot kaže, sta mu pri srcu posebno dva. Najstarejši, v tristo petnajstem je in srebrnik, ki ga bo spominjal na taborniška leta njegovega Albina. Fantje so si bili zastavili na Gorjancih postaviti kladaro. Njegov Binče je vihtel kramp in izkopal dobro ohranjen kovanec. „Poglej, ta ima zame posebno zgodovino. Ga vidiš, kako je lep? Vidiš znamenje? Bine ga je našel. Če ga ne bi, bogve če bi ga sploh kdo in kdaj bi ga. Tam, kjer so mulci kopali, so bile nekoč pisarne, nedaleč pa žaga. Ko so jo požgali, je baje življenje tam za-

SPOMIN NA RUDARSKI KRUH

Marsikakšni stan je v toku pionirske dobe industrijskega razvoja imel svoje posebnosti. Rudarji so npr. nosili s seboj v jamo kruh, spečen v posebnih krušnih pečeh, ki so imele svoje mesto ob njihovih domovanjih na prostem, ker ta stanovanja med drugim niso premogla tako prostranih izb, kot so kmečke z značilnimi krušnimi pečmi. Tudi rudarski Krmelj, kjer se je pričelo knapovstvo porajati v minulem stoletju, ugasnilo pa je pred dobrim desetletjem, je imel štiri take peči. Predzadnja in največja pri „stari hiši“ je v začetku novembra odstopila prostor stavbišču za novo stanovanjsko hišo.

Spomini na nekdanjo krušno peko so še živi med starejšimi ženami v kraju. Šestdesetletna Ana Glušič iz taiste „stare hiše“ se kot njene vrstnice spominja nekdanje peke, kot bi bilo včeraj. „Tista, ki je imela lopar in grebljico za žerjavko ter metlo, je bila glavna. Seveda je bila to ponavadi tudi starejša ženska. Med seboj smo se domenile, kdaj bo katera zamesila. Peklo se je ponavadi ponoči, ko so bila opravljena vsa druga opravila. Živelo se je skromno, poglavito je bilo, da je bilo za vsa usta kruha, močnik ali krompir v oblicah, predvsem pa zdravje. Tako je mož v tem kraju v rudniku začel služiti in na istem mestu tudi dočakal pokojnino.“

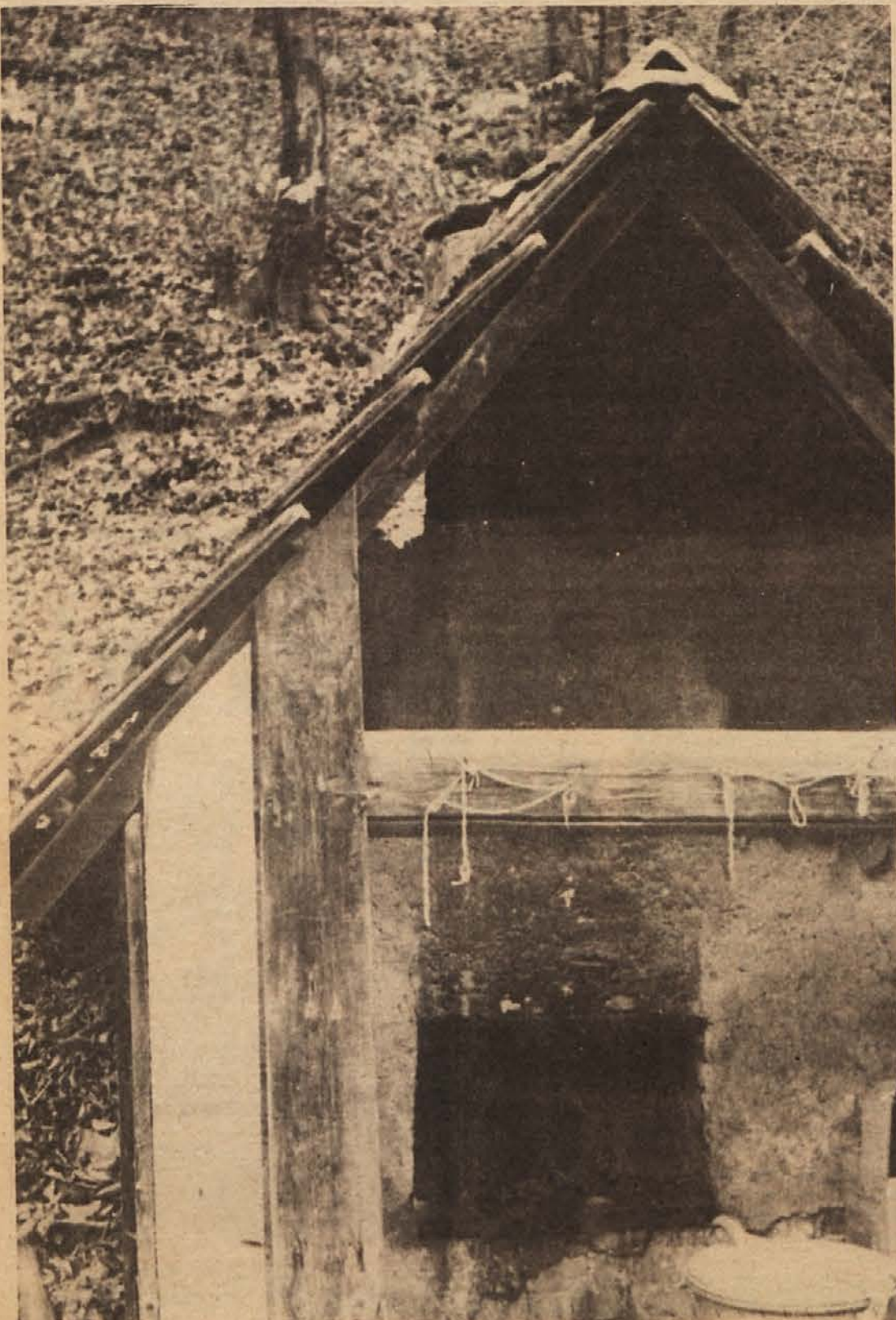
Sedemdesetletna Jožefa Hočevar se spominja, kako je kurila peč tudi opolnoči. „Posebno pred prazniki se je zvrstilo več skupin. Nekatere smo podnevi delale v dnevnem kopu. Tako je bilo zame 21 let.“ Čeprav obraz razodeva trdo življenje, goji Hočevarjeva tudi prijetne spomine na peko kruha v peči na prostem pri stari hiši. Kar poudarja kot posebno prednost razen dobrega kruha iz

teh peči, je povezano življenje teh družin v skupnosti.

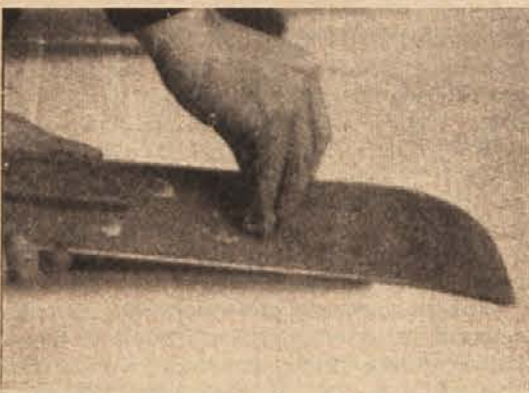
Zanimivo je, da je slasten kruh iz teh peči premagal tudi grofovske predsodke ločenosti, ki tako ni veljala, vsaj kar se kruha tiče. Marija Grabnar še pomni, da so v veliki peči pri stari hiši, kjer je bilo prostora za 16 velikih hlebcev, radi pekli tudi iz Jakilove graščine. Posebno rahle so bile potice iz teh peči. Še pred petimi leti so v njej pekli purane, kruh in potice za svatbo.

Pribojški so bili seveda redkost, saj je znano, da rudarski kruh ni bil lahko zaslužen. Moko so rudarji kupovali od mlinarjev ali pa trgovcev. Največ se je pojedlo črnega kruha, teknil pa je tudi koruzni. Prve dni po vojni, ko je bilo dosti soje, so žene mesile testo tudi iz te moke. Glušičeva, ki je ob tej peči vzredila pet otrok — doma je le še najmlajši — ve, kako je treba ceniti kruh, zato se pri njih ni nikoli povaljeval. „Človek se privadi tudi hudemu,“ pravi o teh časih. Prva leta po vojni, ko je bilo težko s preskrbo, so imeli tak koruzni kruh, da je v peči povsem razpadel, zato so ga pobirali iz nje z grebljico. „Pojedli smo ga, kot da bi bil meden, samo da je bil,“ pravi. Ko se ob tem spomni na staro dobro peč, na katero je minule prve letošnje novembrske dni spominjala le še ob novi parceli zložena stara opeka in polomljen lopar, se ji je kar milo storilo, češ: „Sedaj še tega spomina ne bo več.“ Pri krajevni skupnosti pravijo, da bodo poskrbeli, da bo ohranjena vsaj edina preostala peč nad pošto. Ta je manjša, v njej se je lahko hkrati peklo le okrog sedem hlebcev. Te ne bo preganjala gradnja, kot je ostale tri.

ALFRED ŽELEZNIK

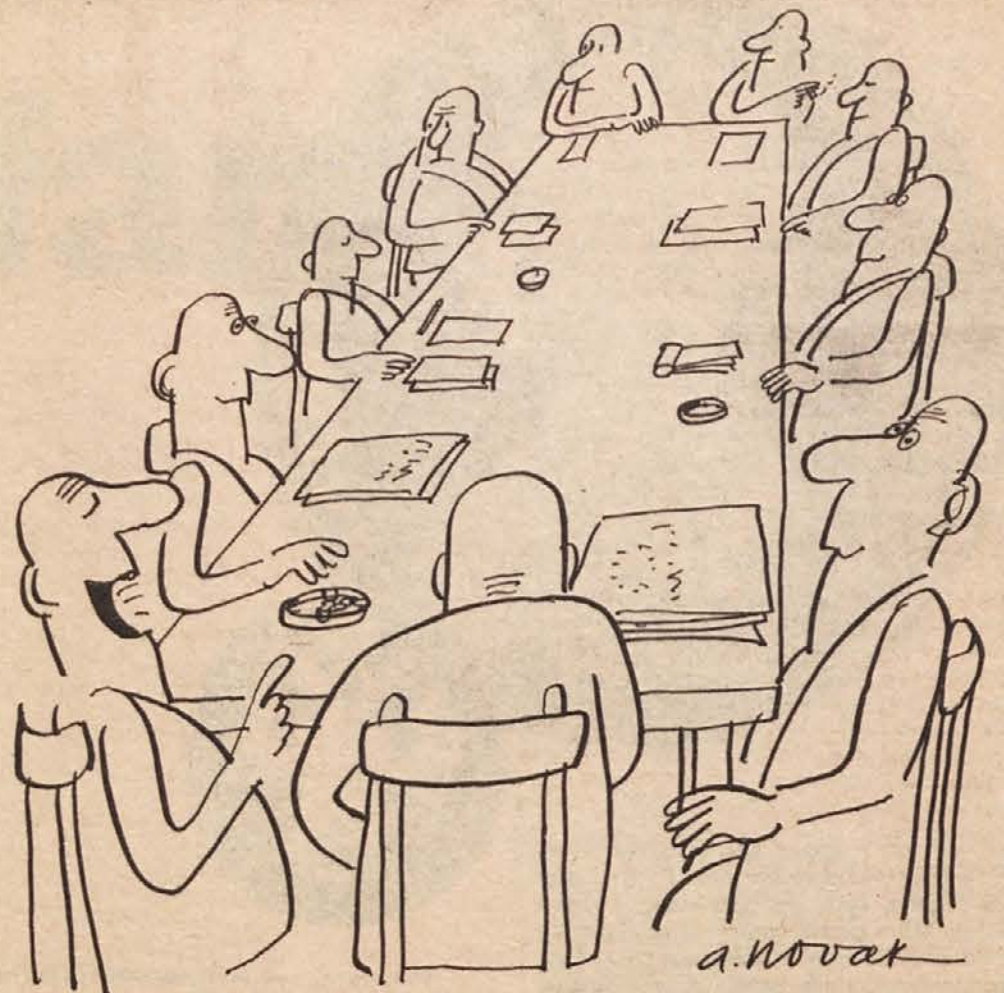

maža pomaga krmariti

„Brez mazanja ni smučanja“ ali „Kdor maže, smuča“. To sta smučarska reka, ki veljata, kljub temu da imamo danes že zares hitre smuči. Začetniki in slabši smučarji se mazanja smuči bojijo, zdi se jim, da zaradi večje hitrosti ne bodo mogli krmariti. Resnica pa je ravno nasprotna! S smučmi, ki se ne lepijo na sneg, je lažje voziti. Res je, da so hitrejši, vendar je z njimi tudi lažje krmariti, ker je drsna ploskev bolj gladka.

Smučarske maže delimo na voske, paste in spreje. Voski se med seboj razlikujejo po tem, za katere temperature jih bomo uporabljali. Z zeleno barvo so označeni voski za temperature od minus 10 do minus 30 stopinj Celzija od minus 4

— ... torej koga predlagate za to funkcijo?
— Jožeta, ki je že predsednik sindikata, delegat v delavskem svetu in v SIS, v delavski kontroli in v komisiji za dodelitev stanovanj. Ena dolžnost več se mu sploh ne bo poznala, pa še danes ni navzoč ...

do minus 10 stopinj. Modri voski so za temperature od minus 2 do minus 6, rdeči za sneg, ko kaže termometer od 0 do 2 stopinji nad ničlo, rumeni so za temperature od 1 do 4 stopinje Celzija, vijoličaste barve pa so voski za novi sneg.

Za mazanje smuči se uporabljajo tudi paste. V enem zavojčku sta dve tubi. V rdeči tubi je pasta za temperature nad ničlo, v modri pa za temperature pod ničlo. Pasto je treba nanesti na suho in čisto drsno ploskev smuči, jo razmazati s priloženo krpo, počakati dve do tri minute, da se posuši, nato pa zgladiti s časopisom.

Najbolj priročni, čeprav ne tudi najboljši, so najrazličnejši spreji. Proizvajalec v navodilu pove, s katere oddaljenosti jih je treba razpršiti na smu-

či. Smučka vpije sprej po nekaj minutah.

Voske nanesemo na smuči z likanjem. Na smučko nadrobimo vosek, ki najbolj ustreza trenutnim snežnim razmeram (možna je tudi kombinacija več voskov), nato pa ga z likalnikom enakomerno raztopimo. Ko se vosek dobro oprime smuči, ga poravnamo s strugalom. Še bolj ga na koncu zgladimo s papirjem.

Pred mazanjem moramo upoštevati nekaj preprostih dejstev. Smučka, ki jo mažemo, mora biti suha in čista. Pred mazanjem smučko ogrejemo na soncu ali v sobi. Če se sneg kljub mazanju lepi na smučko, ste izbrali neprimerno mažo. Vedno je treba namazati tudi smučkin žleb.

Predvsem pa je važno, da natanko proučite navodilo za uporabo maže. Dobro smukol!

v zadnjem hipu

Ste nervozni in nejevoljni, ker ste hoteli novo leto pričakati doma, pa se je mož zmenil z družbo za silvestrovanje v lokalni? Niste računali na javnost in mislite, da bi morali imeti novo obleko? Kje pa!

Brez naglice in nervoze pobrsajte po omari tam, kamor že nekaj let niste pogledale. Ravno tam boste našle staro temno obleko midji dolžine s precejšnjim dekoltejem in ozkimi trčetrtinskimi rokavi. Če imate le tri ure časa, lahko tako obleko spremenite v model. Samo rokave odparate, naredite rob pri odprtini. Za vrat bleščečo ogrlico ali šopek umetnih rož ob vratni izrez, ogrnete pled in že ste pripravljene za kamor koli. Bolj iznajdljive bodo lahko pri-

le nove široke bleščeče rokave in si naredile še enak dolg šal, ovit okrog vratu.

Druga možnost je krilo in bluz, pa če bo to klasična črno-belo kombinacija, bo ravno prav. Morda pa imate dolgo temno krilo in staro letno obleko, ki je ostala v omari zaradi poprejšnje kratke mode? Če gredo barve skupaj, oblečete mini obleko na maksli krilo, pa imate moderno večerno toaleta s tuniko.

Obleka je lahko deset let stara, če ji le daste prave modne dodatke v pravih barvah in jo prezračite, da ne bo dišala po naftalinu, ne bo nihče vedel, da gre za stare zaloge. Že večkrat ste hoteli obleko zavreči, pa je na srečo niste. Čez sedem let vse prav pride, mar ne? RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: Česen

Resda ima slab duh in ga zato mnogi ne marajo, je pa česen ena izmed najbolj znanih zdravilnih vrtnin. Že naši dedje so ga čistili kot zdravilo za pospeševanje teka, izločanje seča, čiščenje krvi, lajšanje bolečin v črevesju in odstranjevanje glist.

Dandanes uporabljamo česen predvsem kot zdravilo pri različnih boleznih prebavil in dihal. Uporabljamo ga kuhanega v mleku, pa tudi svežega kot zdravilo pri zasliženih pljučih, bolečinah v trebuhu, pri že-

lodčnem in črevesnem katarju, driski, grži, glistah in vodenici. Kot zdravilo jemljemo 1 do 2 sveža čebulčka naenkrat, in sicer do trikrat na dan. Drobno narezan česen je zdravo uživati tudi med jedjo, toda v večjih količinah zaužiti lahko povzroči vnetje črevesja ali ledvic.

Česen je zlasti znan tudi kot zdravilo zoper poapnjenje žil. Zmanjšuje krvni pritisk, umerja utripanje žil, krepča srčne mišice in pospešuje krvni obtok.

Tudi za take bolezni pojemo do trikrat na dan po dva stroka česna. Neprijeten duh iz ust po zaužitem česnu pa lahko preženemo, če hkrati s česnom jemo peteršilj. Neprijeten duh izgubi česen tudi, če ga narezanega namakamo v žganje.

V vodi ali na mleku kuhan česen je odlično sredstvo — klistir za odpravljanje glist. V ta namen 6 do 12 gr česna polijemo s četrto litra vode, kar je dovolj za dva klistira.

silvestrski poljub

Naš znani barman Franc Bobič iz Novega mesta je držal besedo in nam takoj pri prihodu s tekmovanja v Ljubljani dal recept za tri noveletne koktajle, ki so se zaradi kvalitete visoko uvrstili. Vse tri je žirija predlagala za napitke v noveletni noči v najboljših ljubljanskih hotelih, vi pa jih lahko pripravite doma. Mojster Bobič je povedal:

„Srečno 77“ sem poimenoval prvega, Silvestrski poljub drugega in Snežinko tretjega koktajla, namenoma pa so sestavljeni iz več istih pijač, da jih lahko pripravimo tudi doma.

Pred večerjo lahko serviramo Silvestrski poljub, ki ga pripravimo iz vermoutha, gina, apricota in bittra. Za 5 oseb vzamemo vsake tekočine po 1 dcl, dodamo nekaj kock ledu in nekajkrat premešamo z ročnim mešalcem za smetano.

Snežinka je bolj ženska pijača, primerna med gledanjem programa ali med plesom. Pripravimo jo iz tretjine vinjaka, enakega dela apricota in tretjine tekoče sladke smetane. Spet z nekaj kockami ledu pomešamo in nalijemo v kozarce. Poprej rob kozarca namažemo z limo-

no in obrnjen kozarec pomočimo v sladkor. Snežinko lahko potrosimo z naribano čokolado.

„Srečno 77“ pa je tako imenovani long drink. Za sestavino vzamemo pol apricota, pol gina, pomešamo z ledom in nalijemo v visoke kozarce, dolijemo pa CLUB, Slovinov šampanjec. Ko je kozarec napolnjen, dodamo še kocko ledu.

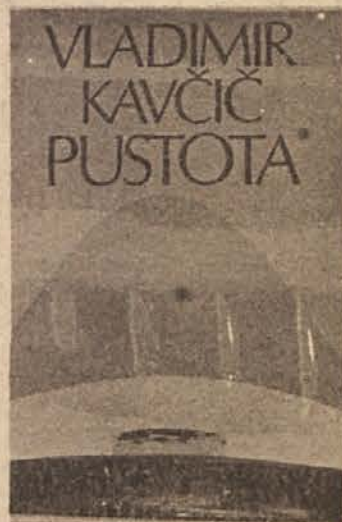
Večino potrebnih pijač sem vzel iz Danine proizvodnje z izjemo likerja apricot, ki je proizvod Maraske in Slovinovega šampanjca.“

obzorja

knjige

KAPITAL

Cankarjeva založba je pred kratkim izdala priročnik, po katerem bodo radi posegli predvsem dijaki in študentje, namenjen pa je seveda vsem tistim, ki jih zanima in se žele bolje seznaniti s temeljnim delom marksističnega družbenega nauka in ekonomike. Založba je poslala na tržišče priredbo Marxovega „Kapitala“, kakor jo je pripravil Borchardt; sedanja je že tretja, pregledana in dopolnjena izdaja. Delo slovi kot eno najboljših te zvrsti. V času, ko zanimanje za marksistično literaturo narašča, bo ta knjiga dobrodošla.

Slovenska Matica je izdala prozno delo slovenskega pisatelja Vladimira Kavčiča „Pustota“. Pisatelj je postavil osrednjega junaka pripovedi v zgodovino, čas po zatrem kmečkem uporu na Tolminskem v začetku 18. stoletja, da je lahko razvil kmetov eksistencialistični miselni svet, ki je pač najbolj prišel do izraza v izjemno težkih in surovih bivanjskih pogojih. Čeprav sama pripoved nima poudarjene zgodbe in zunanje dogajanje ne prevladuje, je kljub temu napisana zanimivo in dovolj napeto, da pritegne bralca. To še toliko bolj, ker je avtor znal tenkočutno prisluhniti ne samo kmetovi duševnosti, ampak tudi njegovemu delu in naravi. Temačna povest ni pesimistična, saj postavlja kot smisel in osrednjo vrednoto življenja prav premagovanje še tako težkih ovir in vztrajanje v vsakdanji bitki za obstoj. Resnica življenja samega je tudi njegova največja vrednota.

O PSIH

Klub za vzrejo športnih in službenih psov v Ljubljani je iz-

dal tretjo, izpopolnjeno knjigo Miroslava Zidarja „O psih“. Že v prvi izdaji je avtor, ki 22 let dan za dnem proučuje vedenje psov, posvetil posebno poglavje metodiki vodenja tečajev, v drugi je posebej obdelal šolanje lavinskega psa in navidezno vodljivost psa brez vrvice, v najnovejši izdaji pa je posebno skrb posvetil še boleznim psov.

Miroslav Zidar, priznan kinolog tudi izven naših meja, je v knjigi z vso potrebno natančnostjo obdelal razvoj psa od prvih dni življenja prek obdobja šolanja in vzgoje pa vse do tekmovalnih pravilnikov za delo službenih in ovčarskih psov. Za lastnike štirinožcev bo še posebej zanimivo poglavje o psihologiji šolanja in pravilnem odnosu med psom in njegovim vodnikom. Avtor ni pozabil tudi na prehrano, negovanje, higieno,

bivališče, na umetno spreminjanje videza pasme, kot tudi na vse potrebne pripomočke, ki jih uporabljamo pri vzgoji psov.

Po vsem tem, kar smo zasledili v Zidarjevi novi izdaji knjige „O psih“, lahko zapišemo, da bi moralo navedeno delo krasiti polico slehernega lastnika psa.

Priznani slovenski psiholog Anton Trstenjak je napisal zanimivo delo, katerega bodo z zanimanjem vzeli v roke številni

PREDSTAVUJAMO VAM

Druga svetovna vojna je tako globoko posegla v svetovno dogajanje, da predstavlja za zgodovinarje in publiciste vedno znova izredno vabljivo temo, še posebno ker prihajajo na dan novi dokumenti, nova spoznanja in nova odkritja. Množici knjig, ki govore o dogajanju med svetovno vojno, se pridružujejo tri knjige, ki jih je Mladinska knjiga izdala pod skupnim naslovom „Navzkrižja druge svetovne vojne“. Gre za dela: „Kupčija v Potsdamu“ Charlesa L. Meeja, „Ultra“ F. W. Winterbothama in „Veliki trije iz oči v oči“ jugoslovanskega pisca Slobodana Nešovića. Posebno delo našega avtorja bo pritegnilo bralce, saj odkriva nekatere stvari, ki so prišle na dan šele pred kratkim, ko so odprli in objavili dokumente tajnih arhivov ZDA, Velike Britanije in ZSSR.

BAROČNO KIPARSTVO

Barok je v slovenski umetnosti njen drugi pomembni vrh tako po kakovosti kot množičnosti; posebno močno prisoten je bil kot kiparstvo v osrednji Sloveniji, nekdanji Kranjski. Kranjski barok so obdelali že številni slovenski umetnostni zgodovinarji, čeprav tovrstna raziskovanja niso nikoli povsem zaključena, saj prihaja do novih odkritij, novih ugotovitev, ki v mnogem izpopolnjujejo podobo baročnega kiparstva na Slovenskem. Knjiga Sergeja Vrišerja „Baročno kiparstvo v osrednji Sloveniji“, ki jo je izdala Slovenska Matica, podaja zaokroženo poglavitve pojave baročnega kiparstva na Kranjskem v kronološki vrsti ter jih strokovno osvetljuje. K že znanim in

slovenski izobraženci, ki jih zanima mlada znanost o človekovi duševnosti, psihologija. Ta veda bo čez dobri dve leti praznovala svojo stoletnico; v tem za znanost kratkem času se je burno razvila, tako da je danes pregled vseh gibanj in šol v psihologiji dokaj težaven. Zato se je avtor knjige „Problemi psihologije“, ki je izšla pri Slovenski Matici, odločil, da v tem obsežnem delu poda svoje osebne poglede na psihološka vprašanja v samostojnem sistemu. Tako je nastalo samostojno, celostno obravnavanje psihologije, kar je sicer redak primer v slovenski strokovni publicistiki. Kljub strokovni neoporečnosti, pa je knjiga „Problemi psihologije“ pisana v dostopni obliki ter bo razumljiva tudi povprečnemu bralcu.

MOHORJE VE KNJIGE

Letošnja knjižna zbirka Mohorjeve družbe, ki že več kot sto let pošilja med Slovence izbrana besedila, obsega Mohorjev koledar, poljudni knjigi Mirka Mahničiča „O našem vedanju“ ter Valterja Dermote

„Vzgojiteljem o vzgoji“, 127. zvezek Slovenskih večernic, ki prinaša dve povesti: Ede Podpečan „Hišo na robu doline“ ter Ivana Sivca „Pristrižene peruti“, in dvoje knjig izbranih Cankarjevih tekstov v počastitev stoletnice pisateljevega rojstva. Tako kot redno doslej je tudi ta zbirka ubrana na potrebe vernega, povprečnega slovenskega bralca. Zanimiva je predvsem zaradi tega, ker je že vrsto let lep primer, kako se da najti tudi za sicer majhno slovensko knjižno tržišče ustreznega oblika nekakšnih žepnih knjig.

Tretja knjiga slovenske mladinske enciklopedije „Mladi vedež“, ki bo v celoti imela štiri knjige, prinaša pod naslovom „Od pesmi do filma“ šest okroženih poglavij, v katerih so razloženi najpomembnejši pojmi iz posameznih vej besedne in upodabljalne umetnosti ter hkrati predstavljeni najpomembnejši ustvarjalci. Kot vsa enciklopedija je tudi tretja knjiga

plod izvirnega dela slovenskih strokovnjakov. „Od pesmi do filma“ so napisali: T. Frelih, N. Golob, M. Kartin, A. Keršovan, J. Kos, J. Lenard in M. Marin. Knjiga je bogato opremljena z barvnimi fotografijami, reprodukcijami in ostalim slikovnim gradivom.

komentar

Državna založba Slovenije je izdala še tretjo knjigo Male splošne enciklopedije, s katero je zaključila ta svoj založniški podvig. S tremi knjigami daje založba kupcem in bralcem v roko delo, ki naj bi bilo vsestransko uporabno in v pomoč pri iskanju podatkov splošne narave.

Slovensko knjižno tržišče kaže, da se zanimanje kupcev knjig preobrača od dosedanjega zanimanja za leposlovje vse bolj h knjigam poljudno znanstvene in uporabne vsebine. Ta sprememba, ki mu botruje razvoj življenjskega standarda in opuščanje branja leposlovja, je že dlje časa opazen v zelo razvitih državah. Pri nas pa lahko le sklepamo na tako stanje po založniških publikacijah, ki po svoje kažejo stanje na tržišču s knjigami, še posebno ker so založbe trdno v kleščah ekonomskih tržnih zakonov in so tako prisiljene hitreje se odzivati na spreminjanje zanimanja med kupovalci knjig.

Potrebe po slovenski enciklopediji brez dvoma so, vprašanje pa je, če jih Mala splošna enciklopedija pokriva, čeravno jo lahko kljub pridevku „mala“ štejemo kar za veliko enciklopedijo, saj imamo v slovenščini le malo tako obsežnih splošnih enciklopedij, tudi če prištejemo k njim predvojne izdaje raznih „vedežev“. Res prave, dovolj izčrpne splošne enciklopedije pa v slovenskem jeziku še vedno nimamo.

Kljub temu zasluži založniško dejanje Državne založbe Slovenije pohvalo, četudi je zanj v veliki meri verjetno dalo pobudo samo tržišče in ne toliko pretehtan pomislek o slovenski enciklopedični „suši“.

M. MARKELJ

JANEZ PEZELJ

fant iz brloga

Z osemnajstimi pomladmi je v Jožetu Gutmanu, danes petindvajsetletnem prodajalcu v novomeški Novotehni, nekaj dozorelo. To on imenuje spoznanje, da je v osemnajstih letih veliko zamudil. Že od nekdaj ga je ob lepih sončnih zahodih vabila Krka, kjer je v reki opazoval umiranje dneva, porajanje noči. Takrat si je zaželel še bolj dokopati se do lepote, naravnih skrivnosti. Odločil se je, da bo svoja razpoloženja na prekratkih potovanjih do skritih lepote, ki jih je Novo mesto sila bogato, zabeležil na platnih. In navkljub začudenim pogledom, posmehu sprehajalcev je s paletno in platnom v roki krenil v tihe, skrite, do tedaj neznane kotičke ob dolenski lepotic. Domov se je vračal zadovoljen. Prva platna — zaradi pomanjkanja denarja je najprej risal na lesenitne plošče — niso ostajala osamljena, so pa dokazovala, da brez študija ne gre. Dobra volja in ljubezen do narave sta bili premalo.

In prav v tistih letih se je nato močno poznala prisot-

nost mentorice Bože Podrgajsove. V svoj „brlog“, kot Jože imenuje atelje, je nosil vedno boljše lesenite in kasneje platna. Danes marsikatera njegova slika, risba ali tihožitje krasijo njegovo ali pa stanovanje prijateljev.

Kmalu je začel opažati, da mu za njegovega konjička, na katerega se je skoraj preveč navezal, zmanjkje časa. V dobi atomske energije, vesoljskih poletov, elektronskih računalnikov, v dobi, ko ob neverjetnem človekovem napredku pozabljamo na naravo, nase, je začel ostajati v ateljeju; živopisni Breg, kapitelsko cerkev, zeleno lepotic so nadomestili eksperimenti. Prevzela ga je abstrakcija. Imenuje jo jasna abstrakcija, zakaj gledalec, takoj ko stopi pred platno, ve, pri čem je. Platna so krik proti uničevanju narave. Polna so rdeče barve, ki simbolično ponazarja otekaajočo kri umirajoče narave. So platna, za katera bi bržkone marsikateri poznavalec amaterske dejavnosti dejal, da so Navzlic temu je Gutman

razdvojen. Že osmo leto je namreč član novo neškega kulturno-umetniškega društva „Dušan Jereb“. Nastopa, zadnje čase pa se vse pogosteje ukvarja s pripravo scen. Če ne bi pretil in premešal toliko barv, pravi, bi zahtevnemu delu ne bil kos. In sedaj je z eno nogo na odru, z drugo v ateljeju. Niti enemu niti drugemu se ne more odpovedati. Risane je potreba, deske in scenografija sta ga začarali. Dasi ravno imajo „jerebovci“ slabe možnosti za delo, se še ne bo odrekel amaterizmu na novomeškem odru, ki je pod Bajčevim vodstvom spet zaživel, niti kot igralce niti kot scenarist. Zakaj prevečkrat je okusil slast edine amaterjeve nagrade — aplavz. „Gledališče je“, pravi Gutman, „življenje, zaradi tega sem se s srcem in razumom, tako kot za slikanje, odločil za deske in bom ostal na njih še lep čas.“

„Kjer bog roko ven molj“
BOJAN BUDJA

nova podoba dvestoletnega staroste

Le star, orumenel papir, shranjen v prigoriciškem farovžu, lahko edini izpriča starost gostilne v Prigorici, ki ji domačini sedaj pravijo „Pri Rudku“. Najstarejše številke kažejo letnico 1776, in ker drugih, zanesljivejših virov po tolikem času ni na razpolago, jim moramo verjeti. Številne prigode v takratni gostilni, obeležene z zgodovinskim ozadjem izpred točno dvesto in manj let, pa so sedaj zakopane že globoko pod zemljo, kajti stavba, ki jo vidimo danes je bila postavljena 1885.

„Ni lahek gostilniški kruh,“ pravi 25-letni Miloš Merhar, ki skupaj z mamo Julijano (49 let) sedaj vodi gostilno. Miloš Merhar je bil še pred nekaj leti tajnik Društva modnih delavcev SRS, zraven tega pa si je kruh služil z manekinstvom. „Vsakodnevna vožnja v Ljubljano mi je vzela nemalo časa in tudi denarja, zato sem prejšnjo službo opustil in se popolnoma posvetil delu v gostilni.“ Pa vendar to ni edini razlog za takšno odločitev. Miloš pozna Ribniško dolino, njeno bogato tradicijo suhorobarstva in lončarstva, in prav iz tega se mu je porodila ideja, da bi vtisnil gostilni pečat ribniške domačnosti. Že močno načeto hišo s skorajda docela dotrajanim inventarjem je obnovil, na stenah so obešeni številni lončeni izdelki, simbol Prigorice, v steklenih vitrinah razstavljene starine segajo nekaj desetletij nazaj, pa tudi suha roba je našla svoje mesto.

„S suhorobarskimi izdelki bi rad okrasil hodnik, zraven tega pa imam še eno, zadnjo veliko željo, ki jo želim čimprej uresničiti: v gostilni bi rad naredil ožago. To je velika lončena peč, v kateri so nekdanje žgali glinaste izdelke. Okrog nje so se zbirali starci in mladina in si s pripovedovanjem šal in zgodb, ki so nato nekaj časa romale po vasi, krajšali čas. Seveda je k temu sodil tudi kozarec dobre domače kapljice. Menim, da ne bi bilo napak, ko bi tudi mi gostilničarji vsaj malo pripomogli, da številni stari običaji in navade ne bi tako hitro potonili v pozabo. Seveda pa z mamo nisva pozabila na tiste, ki bi se v prostem času radi tudi zavrteli. V sobi, ki je sedaj še neopremljena, bova uredila plesišče.“

Veliko optimizma je v besedah matere in sina, še več razumevanja drug do drugega. In ko se bo njuna prva želja o ureditvi ožage uresničila, o čemer ne dvomimo, bo prav verjetno na veliki tabli ob magistralni cesti Ribnica-Kočevje, ki vabi popotnike v to oštarijo, pisalo: „Gostilna Ožaga“. Sicer pa veliko krajanov Prigorice in sosednjih vasi kaj rado odpre vrata gostilne, v kateri je vedno na voljo dovolj pravega dolenjskega vina, nekaj let nazaj pa je bil ta prostor tudi središče kulturnega izživljanja v Prigorici. Tako so „Pri Rudku“ že igrali številni ansambli domače glasbe: Slaki, Avseniki, Henčkov ansambel in drugi. Vse to so bile vrtno veselice, vendar je ta prostor sedaj prekopan in čaka dokončne ureditve.

Verjetno bo prav, da spregovorimo tudi o „temnejši“ plati gostinskega poklica. „Dela je veliko,“ pravi Miloš. „Ničkoliko ur sem vložil v obnovo hiše, opremo gostilne, še več pa je delala moja mama. Mirno lahko rečem, da je gonilna sila gostilne. Vino, ki ga prodajamo, je domače, in kar je najvažnejše, tudi poceni (za liter vina je treba odšteti le 25 din op.p.). Kupujem ga v okolici Krškega in noben se še ni pritožil, da ga je potem, ko je zvrnil kakšen kozarček več, bolela glava. Z mamo poskušava sedaj uvesti tudi pravo domačo kuhinjo, kar je velika privlačnost za lačnega popotnika. Tako so vedno na zalogi že pripravljene vampi in kot posebnost lignji v rižoti. Zraven tega lahko gostu v nekaj minutah postrežemo z domačimi narezki s konjsko klobaso in domačim pršutom. Vsa ostala naročila pa zahtevajo nekaj časa za pripravo, vendar je tudi tega vedno dovolj pri hiši. Mama je izredno spretna ob štedilniku in to, kar naredi, je zelo dobro in okusno, lahko mi verjamate.“

„Podjetni in iznajdljivi so Merharjevi,“ pravi številni obiskovalci gostilne. Res, zanimivo je opazovati Miloša, kako spretno se smuka med mizami, za vsakega najde dobro besedo, mama pa pridno teka po kuhinji, zdaj na vrt po solato, zdaj pomivat posodo in še kaj. Nimalokrat pa so vloge zamenjane. „Mlad sem še in verjetno ga ni, ki v mojih letih ne bi pogledal tudi za kakšnim dekletom. Takrat me pri delu za šankom pač zamenja mama,“ je odkrit Miloš. Ob tem pa moramo zapisati, da je gostilna odprta vsak dan od pol osme ure zjutraj do enajstih zvečer. Prostega dne Merharjeva ne poznata. Navzlic takšnemu „obratovalnemu“ času, pa minevajo dnevi brez izgredov.

„Ne pomnim, kdaj je kakšen gost razbil kozarec v naši gostilni, da o čem drugem ne govorim,“ je povedala Julijana. „Čeprav imamo že nekaj časa povsem nov inventar – v prostorih je nemalo dragocenosti, ki se jih ne bi sramoval noben zbiralec starin – pa poškodb doslej še ni bilo. Mize in klopi so nekoliko bolj oddaljene od zidov, tako da so naključne poškodbe in umazani zidovi, česar je v naših gostilnah vedno več, prava redkost.“

Premalo je prostora, da bi zapisali vse, kar je bilo tisti dan povedanega v gostilni „Pri Rudku“, ki bo prej ali slej krščena z novim imenom „Ožaga“. Le to, da bo tudi pročelje hiše v ribniškem, suhorobarskem in lončarskem stilu, da bodo v kratkem uredili tudi vrt in še kaj. „Vsega ne smete zapisati,“ pravi Miloš, „naj ostane kaj tudi za presenečenje.“

Za bogato gostilniško tradicijo v Prigorici se torej ni treba bati. Navzlic temu da so prav v tem kraju pred kratkim „upokojili“ gostilno, prav tako z bogato preteklostjo, ker se nobeden iz mlajše generacije ni hotel lotiti gostilniških poslov. Toda Miloš jih ima šele 25, skupaj z mamo pa komaj 74.

ladislav
lesar

VODNJAKI IN IZVIRI

SLOVO

Smrt starega vodnjaka

Zaprli so vodnjak. Zaklenili so ga z veliko in težko ključavnico in svetloba v tem vodnjaku je umrla. Ljudje so stali pred vodnjakom kakor neme priče. Ta vodnjak je bil zelo star. Imel je ranjeno dno in krušljive stene. Bil je pravzaprav samemu sebi odveč.

V njegovem ubitem dnu so živele nekakšne na pol slepe živali, proteusi in druga golazen, in vse to živo je bilo zaradi neizbežnosti staranja obsojeno na smrt. Vodnjak je bil najstrašnejša ječa, in kogar so zaprli vanj, mu je koža nabrekla, se spremenila v razpadajoče luske in oči so se spremenile v oddaljene zvezde na neskončno oddaljenem nebu. Takšni vodnjaki so kakor velike rane in jih lahko najdemo na vseh koncih sveta, tudi pri nas, v zapuščenih in od vojne izropanih vaseh. Vodnjaki so molčeče priče davne arhitekture. Nevarni so kakor prepadi in žalostni kakor večerni veter.

Babičin vodnjak

V Novi vasi pri Dobropoljah pa sredi velike starinske vasi še zmerom stoji babičin vodnjak. Babica je pri svojih devetdesetih letih še vsa živahna in se spominja tiste vode iz domačega vodnjaka kakor najboljšo pijačo na svetu. Ko je bila še deklita, je bilo pri hiši veliko otrok in vodnjak je bil takrat že častitljiva starina. V tistih časih ni bilo vodovoda. Bila so dolga korita za napajanje živine in vodne črpalke so imeli samo nekateri vodnjaki. Babica se spominja vode, ki je bila dobra kakor studenčnica. Spominja se tudi, kako so prali perilo in drgnili rjuhe na nazobčanih kamnih in hrastovih plohih. To so zdaj samo še spomini in takih dragocenih, starih babičnih vodnjakov je še vsepovsod po našem podeželju. Zdaj so kakor stare, dobre pesmi, kakor ljudski reki in pregovori. Voda običajno teče iz pip, babice in dedki pa sedijo zaviti v tople koce in modrujejo. Včasih smo pili vodo za zdravje, zdaj pa je v njej vse več strupenih snovi. Vse več je ubite in kalne vode in naše babice to spoznanje boli.

Furmanska korita

O soncu in dežju vemo toliko, o žejni konjski duši pa tako malo. Dolge furmanske poti in prašne ceste so bile za žejne konje največja bolezen. Konji so hrzali od razsušenih nozdrvi in prepotene kože in biči so pokali nad njimi in po njih. Dolga furmanska korita ob gostilnah pa so bila za konje velika doživetja. Popadali so z gobci v tisto vodo in pili miže. Kadar so konji žejni, so razdražljivi in kažejo dolge, rumenkaste zobe, oči pa imajo žalostne. Tudi teh furmanskih korit je vsako leto manj. Ljudje jih rušijo in si postavljajo bencinske črpalke za tovornjake in razno drugo komoditeto tega sveta. Večina konj pa pije, kjer je mogoče. Ponekod so konji le še za to, da jih naložimo v zaprte železniške vagone in odpeljemo čez mejo.

O žejni konjski duši, o tem velikem človekovem prijatelju in pomočniku, smo premalo razmišljali.

Izviri pa so večni

Pritekajo iz zemeljskih skladov iz vseмогоčih razpok in globlin in prinašajo moč za življenje. Spomnimo se, „Gospodične“ na Gorjancih in Stopiškega izvira pa množice drugih vsepovsod po naši domovini in vprašajmo se: „Smo storili dovolj ali vsaj tisto nujno potrebno, da bi ohranili naše izvire neprizadete?“ Žalostna je ugotovitev, da so skoro vse slovenske vode več ali manj zastrupljene, da je življenje v njih ogroženo. Pijemo slabo vodo in slabo vino, radi pa bi ohranili vitalnost in dočakali visoko starost. Začnimo pri vodi, pri sebi, pri naši etiki in našem brezbrizju. Ne samo čistilne naprave in humane parole, gre predvsem za varovanje narave in okolja, za pošten odnos do skupnega bogastva, za odpadne strupene snovi, ki vdirajo v zemeljske plasti in zastrupljajo človeštvo.

Na nebu in na zemlji smo prestopili mejo dovoljenega. Zamislimo se nad tem, preden bodo ptice padale z dreves ali umirale v letu.

